

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

A NEMZETI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

Sikeres volt a „Közösségépítő Kultúránk” programsorozat

A tavalyi évhez hasonlóan a Nemzeti Művelődési Intézet 2021-ben is meghirdette a személyes részvételre épülő komplex közösségi eseményt, a „Közösségépítő Kultúránk” előadó-művészeti programsorozatot, amelyre az idei évben még nagyobb számban jelentkezték a települési közösségek. A közös buszos utazást követően a látogatók minden helyszínen megtekintettek egy-egy előadó-művészeti produkciót, a körséta alkalmával pedig megismerhették a Hungarikum Liget, a Nemzeti Művelődési Intézet és a Kárpát-medencei Művészeti

Népfőiskola történetét és a hazai kulturális életben betöltött szerepét.

A „Közösségépítő Kultúránk” programsorozat Lakiteleken 2021. június 9-től július 13-áig, Kápolnásnyéken 2021. június 28. és július 9. között valósult meg. A 35 napos sorozat élményeiben naponta 420-800 fő, összesen majd húszezer közösségi szakember és érdeklődő osztozhatott, és közel hétszáz szervezet regisztrált az eseményre. Fotósorozatunk néhány emlékezetes pillanatot örökít meg.

**Érkeznek a vendégek
a Nemzeti Művelődési Intézet székházához**

**A felállított cirkuszsátor
mindennap megtelt nézőkkel Lakiteleken**

Előadásra várva Kápolnásnyéken

Séta a lakiteleki Hungarikum Ligetben

**Trianon vándorkiállítás a kápolnásnyéki
Halász Gedeon Eseményközpontban**

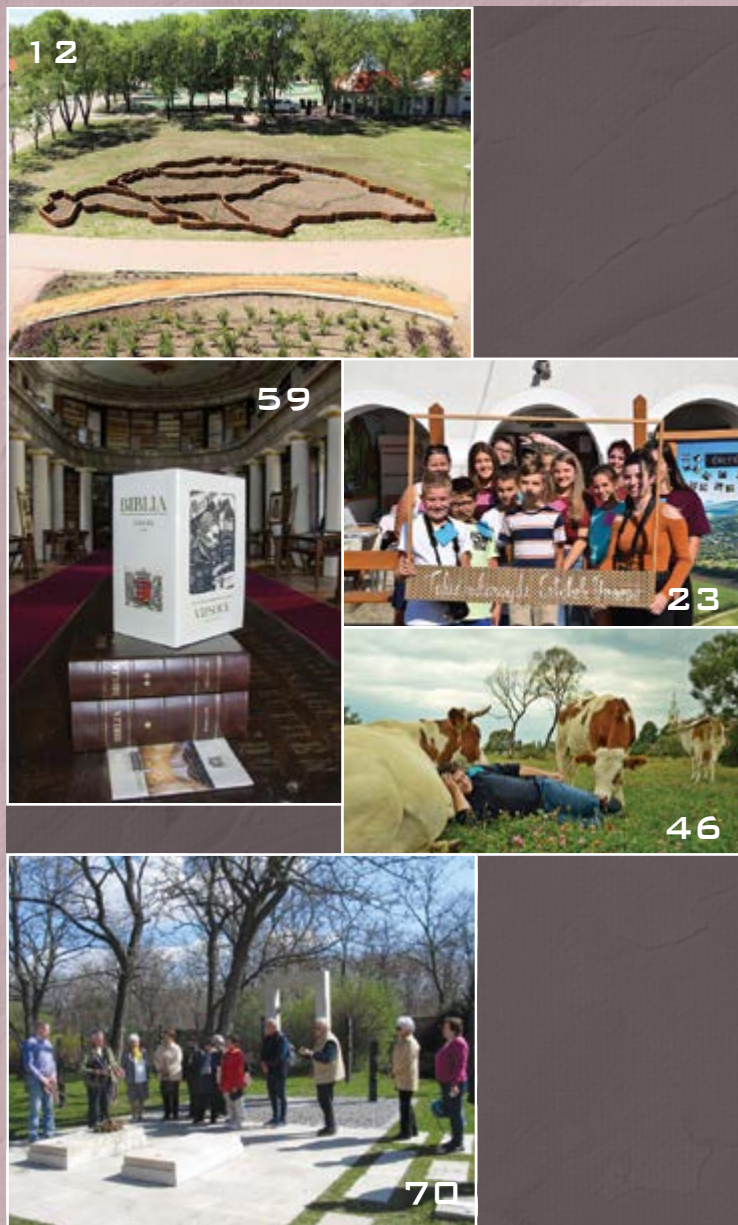
**A népszerű szelfipont
a Nemzeti Művelődési Intézet székház előtt**

TARTALOM

Szín – Közösségi Művelődés

2021. július – 26/2.

Závogyán Magdolna: Köszöntő	3
Lezsák Sándor: A népfőiskola-hálózatról	4
KÁRPÁT-MEDENCEI NÉPFŐISKOLAI JÓ GYAKORLATOK	
Kárpát-medencei népfőiskolai jó gyakorlatok Műhelymunkák 1. kiadvány bemutatása	5
LAKITELEK – NÉPFŐISKOLA – HUNGARIKUM LIGET	
A lakiteleki Népfőiskola	9
NÉPFŐISKOLÁK ÉLETE, GYAKORLATA	
A Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola nem télenkedik	16
Keresztényebb és műveltebb társadalmat! Interjú dr. Fejes Ildikóval, a KALOT Egyesület irodavezetőjével	19
Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért (KÖSZI) Az „Együttműködő település” és meg egymás	22
Hunyor Népfőiskola – Élő Forrás Hagyományörző Egyesület (Hidak Hírlevelével)	25
Fehérliliom Népfőiskola Kondoros Az öt határon át	33
Kárpát-medencei vetélkedő Kárpátalján A jászfényszarui Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság	34
A vésztoi Sinka István Népfőiskola	36
Kapocs határon túli településekkel	40
Bányász József: A parasztember Isten munkatársa	43
Tejbánya, az érlelt sajtok paradicsoma Gyergyóújfaluban	46
Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány népfőiskolai tevékenysége	50
A Szentci Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola Népfőiskola vizsolyi bibliával, romamissziós munkával	53
Pápai Művelődéstörténeti Társaság – pápai Pegazus Népfőiskola, beavatni és tevékeny tenni	57
Gondolatok a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság múltjáról, jelenéről s jövőjéről	61
Látóutak szerepe a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság programjaiban	65
Laudáció Újszászy Kálmán	69
Bethlen-díjának átadásán (1988)	72
A magyar falu sorskérdései a rendszerváltás előtt és után	75

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

„NYITUNK!”

A Nemzeti Művelődési Intézet tizenégy magyarországi agóra részvételével és az akcióhoz kapcsolódó közel kétezer közművelődési intézménnyel 2021.

május 15-én országos közművelődési megnyitó eseménysorozatot valósított meg. A programba bekapcsolódó helyszínek a Nemzeti Művelődési Intézet által elkészített NYITUNK feliratú molinót igényelhettek, amellyel az országos megnyitóhoz való csatlakozásukat fejezték ki. A közös akció központi eseménye a magyarországi agórákat bemutató rollup-kiállítás volt, mely 15 egymással megegyező példányban készült, és az ország 15 pontján azonos időben nyílt meg.

Új hungarikumokkal gazdagodtunk

Hungarikum lett a máriapócsi nemzeti kegyhely és búcsú, az 1568-as vallásszabadsági törvény, a karikás ostor, továbbá 11 új elemmel bővült a Magyar Értéktár – jelentette be a Hungarikum Bizottság 2021. június 22-i ülése utáni sajtótájékoztatón Budapesten Nagy István agrárminiszter.

Többek között a Magyar Értéktár része lett a Magyar Örökség Díj kitüntetettjeinek lezárt életműve, a magyar citera és citerajáték, a Kárpát-medence hagyományos fejfái, a székelykapuk, a Rákóczi-túrós, a tokaji írótabor, a Teqball, a Szentkirályi ásványvíz, valamint a Zema porcelánékszer is.

Átadták a felújított derecskei művelődési központot

Derecske Város Napja alkalmából került sor a felújított Városi Művelődési Központ és Könyvtár épületének ünnepélyes átadására 2021. június 23-án. A 21. század követelményeinek megfelelő intézmény megújult terei, átalakult térszerkezete hatékonyan segíti a közösségi művelődés céljait a városban.

A minősített közművelődési intézmény szakmai munkáját Nádházi-Tálas Csilla igazgató irányítja, fiatal és nagy tapasztalattal rendelkező szakemberek bevonásával.

Operatív törzs az újrainduló közösségi életért

Magyarország Kormánya a koronavírus világjárvány közösségi életet érintő hátrányos hatásainak enyhítése, illetve a közösségi élet újraindítása érdekében operatív törzset állított fel, mely alakuló ülését 2021. június 15-én tartotta. A Községi Élet Újraindításáért Felelős Operatív Törzs vezetője Novák Katalin családokért felelős tárca nélküli miniszter, Závogyán Magdolna a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője állandó meghívottként vesz részt az Operatív Törzs munkájában.

Magyar Kultúra néven új kulturális magazin indul

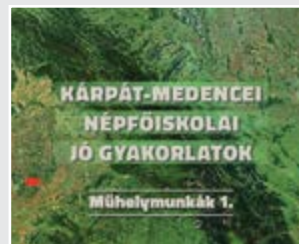
A Magyar Kultúra magazin a Petőfi Kulturális Úgynevelés (PKÜ) gondozásában jelenik meg, bemutatójára 2021. június 23-án, a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)

kertjében került sor. A folyóirat célja, hogy izgalmas, egyedi szemszögből mutassa be kortársainkat az irodalom, a képző- és iparművészet, a komoly- és könnyűzene, a színház-, a tánc- és a cirkuszművészet világából. Az első lapszám Szócs Géza tragikus hirtelenséggel elhunyt költő emlékének állít emléket.

Népfőiskolai jó gyakorlatokat bemutató kiadvány jelent meg

A Nemzeti Művelődési Intézet kiadásában megjelent a Kárpát-medencei népfőiskolai jó gyakorlatok – Műhelymunkák 1. című kiadvány. A kiadvány arra hivatott, hogy megörökítse és korleNyomatoként megőrizze

a jövő szakemberei számára a népfőiskolai hálózat módszereit, közkinccsé tegye a mintákat és a követendő példákat, amelyek megkerülhetetlenül hozzájárulnak a közművelődés és a népfőiskolai mozgalom történetének újabb művelődéstörténeti fejezetéhez.

A NÉPFŐISKOLÁK A TUDÁSMEGOSZTÁS INTÉZMÉNYEI

A Nemzeti Művelődési Intézet szakmai szolgáltató- és módszertani feladatokat ellátó köz-művelődési intézményként jelentős figyelmet fordít a népfőiskolai mozgalom megerősítésére a népfőiskolák mintaprogramjainak, jó gyakorlatainak gyűjtésére, valamint segítő szerepet vállal a népfőiskolák hálózatának kiépülésében, módszertani támogatásában.

Az elmúlt öt évben a Nemzeti Művelődési Intézet rendszeresen jelentet meg olyan kiadványokat, amelyek a Kárpát-medencei népfőiskolai hálózat módszertani megerősítését szolgálják, illetve kialakulását segítik. Ilyen periodikák a Szín – Közösségi Művelődés folyóirat témához kapcsolódó tematikus lapszámai, valamint az idén megjelentetett Kárpát-medencei népfőiskolai jó gyakorlatok – Műhelymunkák című kiadványsorozat első kötete.

A népfőiskolák feladata szerteágazó, szükségességük vitathatatlan, a szolgáltatásaik által nyújtott értékek és élmények pedig felbecsülhetetlenek. A mai világban egyre inkább felértékelődő egész életen át tartó tanulás korszerű tudásmegosztó módszerek és eszközök felhasználásával zajlik, hiánypótló szaktudást, illetve általános műveltséget átadó képzései pedig növelik a gazdaság teljesítőképességét. Jelentős a szerepük a közösségi összetartozás erősítésében, a helyi értékek feltérképezésében és megőrzésében, a nemzetnevelésben, az egyéni kompetenciák fejlesztésében, valamint az egyén és a közösség életének minőségi javításában. A népfőiskolák célja, hogy akár legkisebb településeken tevékenykedő emberekből is közösség formálódjon, akik a mindennapi élet kihívásaival együtt tudnak szembenézni.

A Szín Közösségi Művelődés 26. évfolyamának második lapszámának fókuszában a Kárpát-medencében tevékenykedő népfőiskolák és azok épülőben lévő hálózata áll. Bepillantást nyerhetünk egy-egy népfőiskola életébe, szakmai tevékenységébe, megismerhetjük önálló kezdeményezéseiket, kreatív újításait, jó példáikat, gyakorlataikat és elért eredményeiket. A kiadvány sorait olvasva szakmai módszerek és technikák széles skálája tárulkozik elénk, hiszen eltérően, a helyi szükségletekhez leginkább igazodva működnek ezek a szellemi és gyakorlati műhelyek. Érdekes megfigyelni miben hasonlít és miben tér el egymástól egy-egy népfőiskola, hogyan szólítja meg az érdeklődőket, milyen tematika mentén szervezi az életet, Kárpát-medencei szinten.

A Lakiteleki Népfőiskola Alapítvány által kezdeményezett Kárpát-medencei Népfőiskola Hálózat hatékonyan vehet részt a magyarság gazdasági, erkölcsi felemelkedésében, az ifjúsági korosztályok értékalapú közösséggé nevelésében, illetve a környezettudatos, egészséges, hagyományörző életmód kialakításában. A Nemzeti Művelődési Intézet szoros szakmai együttműködések, projektek, programok által kívánja a Kárpát-medencei szintű hálózat tevékenységét segíteni.

Bízom benne, hogy a népfőiskolák munkáját és az általuk képviselt értékeket egyre többen ismerik meg, és a lapszám olvasóira is inspirálóan hatnak majd a folyóirat oldalain bemutatott kezdeményezések, jó gyakorlatok és fejlesztések. Ezen gondolatok jegyében, egyfajta kordokumentumként és összegző iránymutatásként ajánlom megtisztelő figyelmükbe a népfőiskolai jó gyakorlatokat bemutató legújabb tematikus lapszámunkat.

A népfőiskola-hálózatról

A népfőiskolának több jó vagy elfogadható meghatározását ismerem, ezt megfogalmazni magam is többször próbáltam, de Sári Mihály találó, egyszerű foglalatánál jobbat nem tudok. Idézem: „A népfőiskolák hazánkban más talajokon gyökereznek, mint Dániában vagy más országokban, azonban minden országban van egy közös vonásuk: akkor bukkannak föl, születnek meg, amikor az ország, a nép sorsa, kultúrája, jövője veszélybe kerül.”

A trianoni békediktátum, országunk megcsonkítása, népünk lelkiállapota és a társadalmi bajok együttesen sürgetve követelték az új válaszokat és megoldásokat, mégpedig azzal a legfontosabb feladattal, hogy a nép végre a politikai nemzet részévé és sorsának alakítójává váljék. A nemzethalál iszonyú vízióját Trianon égeti a magyar lélekbe, a veszélytudat ekkor lesz majd minden népréteg, a társadalom közel egészének riadóztató élménye.

Klebelsberg Kuno már a Horthy-korszak elején, 1922-ben a felnőttképzés elfogadott intézményeivé tette a népfőiskolákat. Sorra alakultak a mezőgazdasági ismereteket, a selyemhernyó-tenyésztést, a szabást, varrást, hímzést megtanító, és mindemellett a keresztény gondolkodást és a mértékletes életvitelt tudatosító népfőiskolák. A húszas évek végén már mintegy hetven népfőiskola működött az országban. A harmincas években

jelentős szerepet játszottak a kisbirtokosok áruértékesítő szövetkezeteinek megteremtésében, és ez az időszak fedezi föl és ragyogtatja újra a magyarság évezredes kincseit, hagyományait, élő művészetét.

A világháború és a kommunizmus akasztotta meg ezt a néplelket gyógyító és gazdagító folyamatot. 1946-ban a katolikus népfőiskolákat, két esztendő múlva pedig valamennyi népfőiskolát betiltottak, vagyonukat államosították, vezetőiket üldözték. A szellemi vagyon, a népfőiskolai gondolat hazai száműzetésben próbált hatással lenni a kommunista, keresztényellenes pártirányítás által vezérelt népművelés, közművelődés területére.

A rendszerváltást követő években sem sikerült orvosolni a problémát. A közművelődés leépülésének eme időszakában elevenedett föl kényszerpihenőjéből a népfőiskolai gondolat, és alakultak meg újra a népfőiskolák. Feleséggemmel, munkatársaimmal ekkor, 1991 telén kezdtük el szervezni a lakiteleki Népfőiskolát.

Már a kezdetkor alapvető feladatom és célom volt, hogy fölktasam, megtaláljam azokat a településeket, személyiségeket, ahol és akik a minden területen bomlasztó és pusztító és züllesztő erkölcsi, gazdasági válság ellenére és ellenében is képesek életerős kisebb-nagyobb közösséget szervezni, megtartani, szemléletet formálni, egymást erősíteni, gazdagítani.

Ember nélkül semmi nem lehetséges, intézmény nélkül semmi nem tartós. A népfőiskolai mozgalmat az észszerűség határán belül intézményesíteni szükséges. A legendás Beke Pál szellemiségével Závogyán Magdolnáék által újjászervezett Nemzeti Művelődési Intézet és a lakiteleki Népfőiskola együttműködése az elmúlt években megalapozta a népfőiskolai hálózat stratégiai kereteit.

A népfőiskolák hálózata – az egész Kárpát-medencére kiterjesztve – nem csak a magyarság reális helyzetképének, de nemzeti öntudatának és összetartozásának tudatához, jobb közérzetéhez is pótolhatatlan közösségszervező erővel járulhat hozzá. A mai időkben, amikor rengeteg kihívásnak és nemtelen támadásnak van kitéve a nemzetállamok eszménye és azok a kormányok, akik védik a nemzetüket, még fontosabb és sürgetőbb feladatunk védeni és művelni a Kárpát-medence magyarságának identitástudatát.

A harmincas évek végén megjelentetett „Népfőiskolai Útmutató” egy gondolatát idézem fel zárásként. A szöveg egyes szám első személyben íródott, s ez most kapóra jön, mert így könnyebb azonosulnom Benda Kálmánnal: „Nem is csak a népfőiskolát nézem. Szemem előtt az egész magyar népművelés van. Ebbe próbálom beleépíteni a népfőiskola célkitűzését, és munkáját is.”

Ma is ez a feladatunk, és ez nem kevés.

Kárpát-medencei népfőiskolai jó gyakorlatok

Műhelymunkák 1. kiadvány bemutatása*

A Nemzeti Művelődési Intézet küldetése közösségek létrehívása a Kárpát-medencében, a közösségi élet támogatása, olyan aktivitások elindítása, amelyek hozzájárulnak a közösségek létrejöttéhez, segítségnyújtás a helyi teendők meghatározásában, képzési, művelődési folyamatok elindításában, megszilárdulásában. A népfőiskola, tipikusan az az intézmény, amely egy közösség számára a szükséges tudást, valamint a közösségi magatartásformákat nyújtani tudja. Egyszerre tudásátadó és tudásmegosztó műhely és közösség is, amely a tudás és az alkalmazás együttes élményét nyújtja. Művelődő és ismereteit folyamatosan bővítő közösséget főképpen a népfőiskolák tudnak létrehívni és éltetni.

A Kárpát-medencei népfőiskolai jó gyakorlatokat bemutató kiadvány a népfőiskolák sokszínűségét, fejlődésüket, művelődésüket kívánja megismertetni, ugyanakkor megőrizni is, a jövő szakemberei

számára, közkincsé tenni a mintákat és példákat, szervezeteket és projekteket határon innen és túl. A kiadvány célokat és célcsoportokat fogalmaz meg, szemlélteti a várt eredményt és a közösségre gyakorolt hatását, tájékoztat a szükséges erőforrásokról és leírja a felmerült kérdéseket, problémákat is. A bemutatott példák, gyakorlatok adaptálását irodalomjegyzék és hivatkozások segítik.

A kiadvány tizenöt népfőiskola hétköznapi működésének egy-egy példáját, jó gyakorlatát mutatja be, azzal a céllal, hogy inspirálóan hasson, ösztönözze újabb gondolatok, eljárások és módszertanok létrejöttét, bepillantást nyerjünk falun és városi környezetben élő népfőiskolák munkásságába. A bemutatott példák között olvashatunk szakmai képzésről, tehetség gondozásról, kapcsolatépítésről, értéktartásról, helyi tudást rögzítő könyv megjelenéséről, honismereti túráról és társas összejövetelekről.

A jó gyakorlatokról összefoglalóan

Kárpát-medencei Értéktartó Kollégiumok

A Lezsák Sándor és felesége által alapított Népfőiskola Alapítvány működése óta segíti a Kárpát-medencei magyarság életét, kollégiumai a fiatalok képzésében vesznek részt. Az értéktartó kollégiumok kutatásokkal járulnak hozzá a Kárpát-medence megismeréséhez, megismertetéséhez, oly módon, hogy kutatócsoportok látogatnak el az értékeket hordozó magyar közösségekhez. A kutatócsoportok egyetemi diákokból és oktatókból állnak. A jó gyakorlat eredménye a feltárt értékek könyvben történő bemutatása, a magyar közösségek erősítése, valamint az, hogy közösséget kövacsoljon a kutatókból, akik újabb és újabb diákokkal ismeretik meg a kutatások szükségességét, eredményeit. Az értéktartó kollégiumok egyben támogatják a

* Kiadta a Nemzeti Művelődési Intézet, Lakitelek, 2021. Szerkesztette: Szedlacsek Emília. Készült a „Hálózatépítés az élő néphagyományért – közösségfejlesztés és tudásbővítés megvalósítása a civil társadalom bevonásával a határon átnyúló kulturális kapcsolatok erősítésén keresztül” (EFOP-1.12.1.17.2017-00022) pályázat, Népfőiskolai vándorakadémia” elnevezésű tevékenység keretében.

Népfőiskola kiemelt célját, a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat létrehozását.

Helytörténeti felfedezőtúra

Az Agyagosszergényben működő Közi Horváth József Népfőiskola a népfőiskolai tevékenységek mellett küldetésének tekinti az egyesület névadójának és a település szellemi örökségének kutatását. 2019-ben indította el Helytörténeti felfedezőtúra elnevezésű programját, ami játékos formában a résztvevők tudását bővítve, lo-kálpatriotizmusát erősítve ismer-teti meg a 9-14 éves korosztállyal

Agyagosszergény értékeit, épített örökségeit. *A jó gyakorlatnak köszönhetően* erősödött a gyerekek közösségérzete, csapatszellem, konstruktív együttműködések alakultak ki, amelyek erősítik a Népfőiskola partneri hálózatát, valamint lehetőség nyílt a helyi turisztikai pontok fejlesztésének, kialakításának tovább gondolására.

Falusi közösség az iskola megtartásáért

A „Van közünk egymáshoz” Alapítvány Bárdudvarnok civil szervezeteként fogalmazta meg célját, a közösség erejét felhasználva mintát és tudást adni a hagyományos

értékrend megéléséhez. Iskolateremtő akciójuk keretében kiegészítő nem-formális tanulási lehetőségeket teremtettek gyerekek számára különös figyelmet helyezve saját népszokásaikra, valamint az évkör ünnepeire. A helyi adottságokra támaszkodva változatos közösségépítő, hagyományőrző és képességfejlesztő programokat szerveznek. *A jó gyakorlat eredményeképpen* erős közösség jött létre, amely aktívan képes és akar az iskola támogatásában részt venni.

Korlenyomat mintaprogram – Dokumentumkönyv Kiscsőszi-ről

A kiscsőszi Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület a magyar néphagyomány megőrzésének és továbbadásának elkötelezett híve. A Korlenyomat mintaprogram keretében Kiscsőszi társadalmi, kulturális és gazdasági állapotáról egy adott pillanatban átfogó képet nyerhettek, amelyet egy dokumentumkönyvben meg is örökítettek. A programot önkéntesek segítségével valósították meg, valamint együttműködések, interjúk, beszélgetőkörök és klubok járultak hozzá az információbővítéshez. *A jó gyakorlat eredményeképpen* a közösség aktivitása nőtt a helyi életben, valamint az egyesület partnerei és a közeli települések körében hasonló kezdeményezések indultak el.

Esterházy Akadémia

Az Esterházy Akadémia egyedülálló intézmény a Felvidéken, amely a közélet iránt érdeklődő egyetemisták és fiatal felnőttek képzését segíti Esterházy János örökségének szellemiségében. A képzésen elméleti tudásból és készségfejlesztő gyakorlatokban vehetnek részt a hallgatók. *A jó*

gyakorlat eredményeképpen bővül a hallgatók kapcsolatrendszere, szakmai tapasztalatokat gyűjtenek, szélesedik a látókörük.

A két év időtartamú, akkreditáció nélküli felnőttképzés hétvégi oktatás formájában valósul meg, a felvételt nyert növendékek tanulmányi ösztöndíjban is részesülnek, illetve a végzős diákoknak lehetőségük van csatlakozni az akadémia mentorprogramához.

Együtt Isten völgyében

Az Együtt Isten völgyében nevezetű találkozót havi rendszerességgel szervezik meg szeptember és június között a mézskői, alsó-felsőszentmihályi és bágyoni egyházközösségek a Balázs Ferenc Népfőiskola együttműködésével. A Népfőiskola tevékenysége kiterjed a Mézskőn és Aranyosszéken megvalósuló közösségi, kulturális tevékenységekre, amelyek középontjában Balázs Ferenc szellemi hagyatékának ápolása és továbbadása áll. *A jó gyakorlat eredménye*, hogy az aranyosszéki magyar közösségek kohéziója erősödik, a települések közötti együttműködés növekszik, valamint a vallási, a kulturális, az ismeretterjesztő programok közösségi élményt nyújtanak, erősítve a közösségi összetartozást.

Népfőiskola határon túli feladatokkal

2017-ben nyolc település – amelyből három a Vajdaságban található – és két civil szervezet összefogásával létrejött a KAPOCS Népfőiskola (Mórahalom), melynek fő célkitűzése nemzeti örökségünk megőrzése, a felnövekvő generációk erkölcsi, szellemi és testi fejlődésének elősegítése, a gazdatársadalom támogatása, a bevont települések közös gyökereinek felidézése, határon átnyúló kapcsolatok erősítése,

kiszélesítése. A települések számos közös rendezvényt és programot szerveztek és szerveznek határon innen és túl, értéktárbeutatókat, kiállításokat, hagyományörző rendezvényeket és látóutakat. *A jó gyakorlat eredményeképpen* bebizonyosodott, hogy megélhetőek és fenntarthatóak összefogással a határon átívelő kapcsolatok, ennek következtében a résztvevők megerősödtek céljukban és hitükben, együtt gondolkodással megőrizhető magyarságuk, identitásuk.

Kecskési Tollas Tibor Emlékére Alapítvány – Bán-völgye Népfőiskola Tagozat

A Népfőiskola Tagozat Nagybarca településén és környezetében értékfeltáró felmérést készít, a helyi társadalom fejlődését elősegítő humánerőforrás fejlesztő programokat szervez, valamint Tollas Tibor költő örökségét őrzi, műveinek ismertetését kezdeményezi. Tollas Tibor a település szülöttje, szülőházát halála után Emlékházzá nyilvánították, és itt valósul meg a település kulturális életének szervezése. *A jó gyakorlat eredményeképpen* Tollas Tibor munkássága az Emlékház által ismertebbé vált a fiatalok és felnőttek előtt, ugyanakkor pozitív hatással van a programturizmusra.

Szűzanyánk szeretete – keresztény hitünk védelmezője

A KALOT Katolikus Népfőiskolai Mozgalom célkitűzése a keresztény erkölcsi magatartásra nevelés, ifjúsági képzés és közösségi-kulturális tevékenység folytatása. Programukban harminchárom Kárpát-medencei Szűz Mária kegyhelyet választottak ki, melyeken

történelmi Magyarország térképet helyeztek el, az azon jelölt kegyhelyek, zarándoklatok célállomásai is egyben. A zarándoklat során a térképet eljuttatták a településeknek is, megerősítve hitükben a zarándokokat és a kegyhely lakóit is. *A jó gyakorlat eredményeképpen* lehetőséget teremtettek a közösségek találkozására, a hit megerősítésére, ugyanakkor további együttműködésekre is.

Betlehemezők találkája

A Than Fivérek Értelmiségi Kör civil szervezetet Óbecse értelmisége hozta létre 1995-ben, majd 2013-ban megépült a Than fivérek emlékháza, mely a művészetet és a tudományt ötvözve kínál tartalmas tevékenységet minden korosztály számára. A szervezet minden évben megszervezi a betlehemezők találkozóját az Emlékházban, melyen több betlehemező csoport mutat be egy-egy betlehemező játékot egymásnak és a közönségnek. A program által a betlehemezés hagyományát népszerűsítik és elevenítik fel, mely a legősibb, karácsonyi ünnepkörhöz köthető népszokás. *A jó gyakorlat eredményeképpen* interaktív tudásátadás történt, megőrződött a népszokás és annak tovább éltetését is megszervezték.

Újra él a magyar nóta

A Herényi Kulturális és Sportegyesület azzal a céllal alakult meg 1994-ben, hogy a Herényi Kultúrházat megmentse a teljes pusztulástól, új életet leheljen bele és azt a közművelődés, a kultúra, az ismeretterjesztés és a közösségi élet színterévé tegye. Az egyesület jó gyakorlata a havi rendszerességgel megrendezésre kerülő magyar nótaest, valamint a Herényi Nótakör mint művelődő közösség működtetése.

A jó gyakorlat eredményeképpen a magyar nótát kedvelő, amatőr művelődő közösségek számára rendszeres találkozási alkalom teremtődött, a magyar nóta, mint hungarikum népszerűsítése megindult.

Kárpátalja kincsei

A Kárpátaljai Népfőiskola Egyesület tevékenységének központjában 2011-es megalakulása óta a kárpátaljai értékek, hagyományok, értékteremtők feltérképezése és bemutatása áll. Az Egyesület átfogó, minden generációt és nemzetközi közönséget megszólító, innovatív programsorozata a kárpátaljai népművészetet ismerteti meg és népszerűsíti. A projekt keretében kiadványokat készítenek, színházi előadásokat, kiállításokat, online játékokat és divatbemutatókat szerveznek. *A jó gyakorlat eredményeképpen* megőrződnek a Kárpát-medencei népművészeti értékek, ugyanakkor újra is teremtődnek, a divat, mint közvetítő eszköz segítségével.

Települési értéktárás fiatalokkal

A „KincsesHáz” Pannon Ifjúsági Népfőiskola kiemelten az ifjúsági korosztályra és a fiatalok érték-alapú közösségfejlesztésére fordít figyelmet. A program 2011-ben indult, célja a települési értékek felkutatása, a helyi fiatalok bevonása a munkába. A program során fiatalok és felnőttek dolgoznak együtt a lokális értékek összegyűjtésén, megismerik a hungarikummozgalom alapjait, valamint aktív és cselekvő részesei lehetnek a saját települési értéktárak kialakításának. *A jó gyakorlat eredményeképpen* növekszik a generációk közötti együttműködés, erősödik a fiatalok közös munka iránti elkötelezettsége, nemzeti öntudata.

MaTata Túra – ifjú matematikusok seregszemléje

A közművelődési feladatokat ellátó Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság legfőbb tevékenysége a felnőttképzés, az élethosszig tartó tanulás lehetővé tétele, az aktív társadalmi-közösségi részvétel segítése, illetve a klímavédelem és a környezettudatosság területeinek a támogatása. A MaTata Túrát azoknak a Tata és környéki általános és középiskolás diákoknak szervezik, akik kiemelkednek a matematika területén. A Népfőiskola matematikai tábort, természetben zajló játékos csoportos versenyeket és levelezőversenyeket is szervez. *A jó gyakorlat eredményeképpen* nő a matematika iránti érdeklődés, a területen megvalósul a tehetséggondozás, ugyanakkor hat a környezeti nevelés területén, valamint a lokálpatriotizmus, a helyi értékek megerősítése terén.

Bethlen Gábor Népfőiskola – Helyi Tudás Könyve

A Helyi Tudás Könyvét Túristvándi településen csapatmunkában gyűjtötték és szerkesztették a Bethlen Gábor Népfőiskola irányításával. Elkészítése során alkalmazták a közösségi felmérést, a tankatalógust, a párbeszédköröket, az önkéntes munkát, az anyaggyűjtést, a fórumot és a jövőműhelyt, mint módszert. Tartalma szerint közösségi hagyományokon, tapasztalatokon és hasznos ismereteken alapuló, hiteles, folyamatos megújulásra képes írásos tudástár, ami hordozza mindazon értékeket, amelyek mindenki számára iránymutatásként szolgálhatnak. *A jó gyakorlat eredménye* a közös cselekedni tudás és maga a gyűjtemény, mely összefoglalja mindazt a tudást, amelyet a településen élők meg akarnak őrizni és továbbadni.

Összegzés

A Kárpát-medencei Népfőiskolai jó gyakorlatok című kiadványból adaptálható, hasznosítható ötleteket, tapasztalatokat meríthet és gondolhat tovább az olvasó. Ez a módszertani gyűjtemény megőrzi a bemutatott példákat, szakmai módszereket az utókor és a ma élők számára is.

Ösztönző, lelkesítő kreatív műhelyeket, jó gyakorlatokat ad át a népfőiskolák szervezői és a szakemberek számára, valamint az együttműködések kialakítására és a közösségek bevonására buzdít, mind települési, térségi, mind országos és Kárpát-medencei szinten.

A kiadvány létrehívói bíznak a jó példák gyarapodásában, folytatásában és abban, hogy minél több ember megismeri a bemutatott kezdeményezéseket, programokat és módszereket.

SZEDLACSEK EMÍLIA az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1984-ben népművelés, 2004-ben pedig kulturális menedzser szakképzettséget szerzett. Két évtizeden át Érden a Szepes Gyula Művelődési Központ igazgatója volt, majd 2015-től az Emberi Erőforrások Minisztériuma Községi Művelődési és Művészeti Főosztály főosztályvezetője. 2018. augusztus 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Szolgáltatások Igazgatósága, majd 2019. február 15-től a Szakmai Igazgatóság vezetője. Szakmai munkája elismeréseként 2005-ben Wlassits Gyula-díjban, 2019-ben Bessenyei György-díjban részesült.

A lakiteleki Népfőiskola

A Népfőiskola egy felnőttképzési intézmény, melynek feladata a személyiségfejlesztés, közösségépítés, célja: választ adni, útbaigazítást nyújtani az egyéni és a társadalmi kérdésekre. A Népfőiskola feladata és felelőssége az egyén és a közösség életének minőségi javítása. A helyi és a térségi célok egymáshoz illesztése, összekapcsolva a nemzetpolitikai törekvésekkel.

A Lakitelek Alapítványt Lezsák Sándor és felesége alapította, tervezte és álmodta meg 1991-ben; a következő év nyarán ez a szervezet alapította a Népfőiskola Alapítványt. Levelek ezreivel mozgósították a Nyugat-Európában és a tengerentúlon élő magyarokat, hazai és helyi támogatókat szerveztek, és több olyan nagyszabású vállalkozást indítottak útjára – az olimpiai Top-tipp játékot, a Frici, a vállalkozó szellem című televízió-sorozatot –, amelyek több tízmilliós nyereségből és a világ minden részéről érkező adományokból, valamint banki hitelből folyamatosan bővíthetett a lakiteleki Népfőiskola.

A lakiteleki Népfőiskola közösségteremtésben, a felnőttképzés módszereiben eredményesen ötvözi a dán, a finn, a svéd és a német, valamint a két világháború közötti hazai népfőiskolai hagyományokat. Mindezek háttérben Lezsák Sándor három évtizedes pedagógusi és

népművelői szervező gyakorlata és képessége áll.

A Népfőiskola Alapítvány első sorban oktató, személyiségfejlesztő, közösségépítő kurzusokat, szakmai és nyelvi képzéseket szervez az év teljes időszakában. Sajátos képzési formánk a hétvégi bentlakásos kollégium, ahol két éven keresztül, negyedévente egy-egy alkalommal találkoznak a hallgatók. Mindez remek lehetőséget biztosít a szakmai ismeretek megszerzésén túl a közösségteremtésre, az együtt gondolkodásra, az előadók és szakmai képviselők megismerésére. Emellett hazai és nemzetközi konferenciáknak, szaktanfolyamoknak, speciális tartalmú képzéseknek, szabadegyetemi formáknak, továbbképző és érdekvédelmi fórumoknak is otthont adunk.

A kuratórium 2000-ben a tulajdonjogot átadta a Szeged-Csanádi Egyházmegyének azzal a kitételrel, hogy a Népfőiskola Alapítvány maradjon a vagyonkezelője. 2003. március 22-én a Magyar Örökség Díj kuratóriuma a Népfőiskola Alapítvány pedagógiai és közösségteremtő munkássága elismeréséül Magyar Örökség Díjat adományozott az Alapítványnak.

A 2017. január elseje óta kft-ként működő Nemzeti Művelődési Intézet felügyeletét a vele hosszú évek óta szakmai partnerségben álló, az NMI Nonprofit Kft-t alapító Népfőiskola Alapítvány kura-

tóriuma látja el. Közös feladatunk többek között a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat kiépítése, bővítése. 2020 augusztusa óta a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archivum is Kft-ként folytatja a munkáját, szintén a Népfőiskola Alapítvány felügyelete alatt. Az intézmény kutatásra is használt levéltári épülete is itt található a területünkön, a Kincsem Fogadó épülete mellett. Emellett szintén itt található a Népfőiskola Alapítvány és a Lakitelek Alapítvány tulajdonában álló, 1990-ben alapított Antológia Kiadó és Nyomda Kft. is. Az elmúlt három évtizedben közel 370 könyvet jelentettek meg.

A lakiteleki Népfőiskola több hiánypótló tevékenységet is kidolgozott az elmúlt 30 év alatt, melyekre méltán büszkék vagyunk, évente több száz programot szervezünk, melyek közül bemutatunk néhány jó gyakorlatot.

Kárpát-medencei Értékfeltáró Kollégiumok

Alapítványunk szervezésében Drávaszög és Szlavónia térségében egy, Kárpátalján négy kollégium, Muravidék, Hegyköz, Nyugat-Bácska, Zenta és Moldva magyarlakta részein egy-egy kollégiumunk fejezte be munkáját 2016 őszéig. Órvidék, Komárom, Garam mente, Torockó–Aranyos-

Hungarikum Liget-látkép

szék és Gyimes magyarlakta részein 2017-ben fejeződött be az értékfeltárás. Ezzel párhuzamosan három magyarországi kollégiumunk – Kiskunság, Vasvár és Kisvárdai térségében – is elvégezte a rábízott feladatot, az értékek felkutatását. 2018-ban egy hazai – Alsó-Bodrogi – és két külföldi értékfeltáró kollégiumunk – Gyergyó és Felső-Bodrogi vidéke – fejezte be a munkát, és tartotta meg ősszel a zárókonferenciát. 2019 tavaszán a felvidéki Martos kollégium fejezte be munkáját, és elkezdődött az értékfeltáró kutatás Szerémség, Háromszék–Orbaiszék és Zoboralja magyarlakta területein; 2020 őszére mindhárom zárókonferenciát sikeresen megtartottuk.

A kutatás egyik legfontosabb eleme, hogy felkutassuk az értékeket, így azokhoz a Kárpát-medencében élő magyar közösségekhez látogatunk el, amelyek valamilyen formában értéket hordoznak és adnak tovább. Emellett a kutatás

további egyediségét adja, hogy nem válogatott szakemberekkel végezzük a munkát. Mivel nem tisztán néprajzi munkáról van szó, így nem is végezhetnénk azt pusztán néprajzkutatókkal és szociológusokkal. Éppen az színesíti munkánkat, hogy jönnek közgazdászok, jogászok, pedagógusok, történészek, földrajztudósok, sőt fizikusok is. A szakmai színvonalat pedig a szakmai vezető személye garantálja.

A kutatás egyik célja a feltárt értékek könyvben való bemutatásán túl, hogy közösséget kovácsoljon a kutatókból. Fontos, hogy a különböző egyetemekről, különböző szakokról érkező diákok és oktatók elhivatott közösséget alkossanak. Olyan csapatot, akikre nemcsak a későbbi kollégiumi munkák során számíthatunk, hanem akik újabb diákokkal ismertetik meg az értékfeltáró kollégiumokat. A másik célunk, hogy a Kárpát-medencében erősítsük a magyar közösséget, hozzájáruljunk megmaradásához,

magyar értékeinek megőrzéséhez. Sok esetben a kutatásunkkal ébresztjük rá az ott lévő közösséget, hogy mennyi értékük, milyen sok értékőrző emberük van. Ezért nagyon jó, hogy egy DVD-melléklettel ellátott kiadványban is meg tudjuk őrizni az utókornak a természeti, kulturális, tárgyi, nyelvi, népviseleti, valamint eszmei értékeket és ezek őrzőit.

A kutatómunka során elért legfontosabb eredményeink: 25 értékfeltáró kollégiumot valósítottunk meg 2014 és 2020 között és több mint 540 a feltárt települések száma a Kárpát-medencében. 18 589 db kérdőívet töltöttünk ki, melyekkel valójában közel 51 000 személyt értünk el. Több mint 1000 egyetemista, főiskolás és helyi kutató vett részt munkánkban, akik révén közel negyven egyetemmel és főiskolával kerültünk kapcsolatba. YouTube-on bárki számára díjmentesen elérhetővé tettük a kutatásról készült, a könyvek mellékleteként szereplő kisfilmjeinket.

Hungarikumok, magyar értékek és hagyományok

A Népfőiskola Alapítvány a bővítésnek és az új szolgáltatások bevezetésének köszönhetően Hungarikum Ligetté, a magyar értékek kikötőjévé vált. Fontos szerepünk volt a Hungarikum Bizottság 2012-es megalakulásában, bizottsági üléseiknek azóta is rendszeresen adunk helyet. Hamarosan felavatjuk a Hungarikumok Háza kiállítóterünket, melynek mottója: „Magyarok égen és földön”. Az épület négy interaktív egységből áll: Vendégfogadó Előtér, Csillagnéző Planetárium, Hungarikumok Csarnoka, amelyet körülölel egy öt részből álló, Génuszok nevet viselő kiállító tér, ahol 21 magyar tudós életútja jelenik meg. Az öt félkör ívű helyiség témái: Kémikusok és vegyületek, Feltalálók és találmányaik, Illúzió, A fizika törvényei, valamint az Űrkutatás és csillagászat. Az interaktív kiállítóterek segítségével, a mai kor igényeinek megfelelően mutatjuk be ezen tudományterületek legfontosabb magyar vonatkozásait.

2022 nyarán kerül átadásra a négycsillagos színvonalú, 80 szoba, 160 férőhelyes Hungarikum Szálloda. Valamennyi szobája egy-egy hungarikumról kapja a nevét, ezek bemutatására minden szobában egy interaktív eszköz és egy vitrin szolgál majd. A földszinten étterem és kávézó épül, illetve közvetlen átjárást biztosítunk majd a Ligetszépe Gyógyászatba, illetve a Gabriella Gyógy- és Strandfürdőbe.

A hagyományörzés és ápolás fontos feladatunk. A Népfőiskola Kösöntyű Néptáncsoportja is ennek jegyében működik közel három évtizede Lezsákné Sütő Gabriella vezetésével. A Népfőiskolán kialakított táncteremben a próbákon túl viseletbemutatókat, táncháza-

kat, hagyományörzők bevonásával oktatási célból szakmai tábortokat is szerveznek.

2005-ben avattuk fel a Vezéri Kőjurtát, amelyben Ferencz Béla erdélyi faragó kiállítása található. Az eredeti mongol jurtasátrak szomszédságában álló kör alakú épületben látható faragások az avar kori leletektől jeleníti meg a magyar történelem fontosabb eseményeit.

Kácsor tanyánk a 20. század első felében épült, jellegzetes alföldi tanyaépület, melyben két kiállítás kapott helyet. A Botz Terem Felsőalpár avarkori régészeti leleteinek a kiállítótere, itt kerül bemutatásra Lakitelek és a Népfőiskola, valamint a lakiteleki sátor története is. A Pálinka Zug a hungarikum-má vált pálinka előállítását hivatott bemutatni a régi idők módszereitől indulva napjaink korszerű technológiáig. A tiltott pálinkafőző eszközöket bemutató tárlat és a helytörténeti kiállítás tárgyi eszközei mellett interaktív felületekkel is várja a látogatókat.

A régi kunhalmok mintájára épült Magyar Borok Katedrálisa 2020 elejére készült el. A központi kupola alatti részben 40 személy befogadására alkalmas tér található,

ami borkóstolók, versenyek, szakmai tanfolyamok, rendezvények tartására kiválóan alkalmas. A leg-híresebb Kárpát-medencei tájegységek borai egy-egy polcokkal ellátott folyosón kerülnek bemutatásra. A központi teret egy kerengő öleli körül, amely 126 bortreznort foglal magába. A trezorok bérlői 9 fős vendégfülkékben fogyaszthatják el a saját boraikat. A katedrális a bortermelő vidékek, borászok és boraik bemutatásán túl családi vagy baráti kisközösségek borkóstolására is lehetőséget ad.

Emigrációs Gyűjtemény és Könyvtár

A lakiteleki Népfőiskola a magyar emigráció gyűjteményi központja. Évtizedes gyűjtőmunkával a világ minden részéből több ezer könyv, plakát, kisnyomtatvány, újság, röplap és más írásos anyag, dokumentum, valamint a Kölcsey-házban található „Emigráció a hazáért” állandó kiállítás ad hiteles képet a nyugat-európai és a tengerentúli magyar közösségek, alkotók, írók életéről, munkásságáról. A Széchenyi épületünkben egy több

Hungarikum Kiállítóház

Tájoló

mint 12000 kötetes könyvtár is található, amire nagyon büszkék vagyunk, hiszen minden egyes kötetet adományként kaptunk hazánkban és az emigrációban élő magyar emberektől és szervezetektől. Olvasóteremként a Mindszenty emlékszobánkat használhatják a kutatók.

Keresztény szemlélet – Szent István-kápolna és Bibliaház

Az Árpád-kori mintára épült ökumenikus kápolnánkat 1997. augusztus 16-án szenteltük fel, festett üvegablakai 2011 augusztusára készültek el. A festett üvegablak alatt lévő korpust II. János Pál pápa szentelte fel Lezsák Sándor vatikáni látogatása alkalmával. Ebben az időszakban, a volt szocialista országok területén a mi kápolnánk volt az első templom, amely nem egyházi, hanem magánkezdeményezésre épült. A kápolna szervesen illeszkedik a Népfőiskola programjaiba, egyházi szertartá-

sok, ünnepek, megemlékezések mellett esküvőket és keresztelőket is tartunk a falai között.

A kápolna mellett található az új építésű, 21,5 m² alapterületű Bibliaház, amely Magyarországon egyedülálló módon állít emléket a Szentírásnak. A kívülről mozaikok borította egyszerű, mégis szakrális jellegű épületben található a szentírások kiállító tere. A Bibliaházunkban minden látogatónak lehetőséget biztosítunk arra, hogy kézírással lemásoljon egy – az éppen soron következő – mondatot a Szentírásból, amit egy könyvjelzőn ajándékba is megkap.

Tanító környezet

Nemzeti és Keresztény panteon

Az ökumenikus jellegű Keresztény panteon a Szent István-kápolna előtti téren állít emléket a 20. századi életünket meghatározó

keresztény vértanúknak, hitvallóknak: Boldog Apor Vilmos püspök, gr. Esterházy János, a felvidéki magyarság vértanú politikusa, Özsentsége II. János Pál pápa, József Miklós unitárius püspök, Márton Áron római katolikus püspök, Mindszenty József bíboros, Ordass Lajos evangélikus püspök, P. Kerkai Jenő jezsuita szerzetes, Prohászka Ottokár római katolikus püspök, Ravasz László református püspök és Romzsa Teodor görögkatolikus püspök mellszobra látható.

A Nemzeti panteon a Népfőiskola központi terén található, 2002 óta avatunk itt szobrokat az egyes tudományterületek, művészeti ágak jeles képviselőinek, akiknek kapcsolata, kötődése volt Lakitelekhez, a Duna–Tisza közéhez: Balázs Ferenc, Béres József, Illyés Gyula, gr. Klebelsberg Kuno, Kodály Zoltán, László Gyula, Mathiász János, Németh László, Szent-Györgyi Albert, Simándy József, Sinkovits Imre, Szij Rezső, Vass Lajos mellszobra található itt.

Útirányt jelző táblák

Programjaink, vetélkedőink résztvevőit is bevonva 102 darab útirányt jelző tábla került elhelyezésre 17 oszlopon a Népfőiskola területén. A jelzőtábla a magyar kultúra, történelem, irodalom egy-egy fontos helyszínére, eseményére utal, egyik oldalán az adott település nevével, másik oldalán az esemény – és adott esetben az évszámok – megjelölésével.

Szabadtéri pihenőpadok

A Népfőiskola 2009-től szervezett padfaragó alkotótáborokat a kötegyáni Ungvári Mihály vezetésével. Az évek során több mint 70, egyedi faragással ellátott, kényelmes szabadtéri pihenőpad készült el, melyek egy-egy – a Népfőiskolához vagy Lakitelekekhez kötődő – személynek, szervezetnek, sportjátéknak, eszmének állítanak emléket. A padokhoz a tölgyfát a KEFAG Zrt. adományozta.

Közetek

Magyarország történelmi bányáiból származó kőzeteket helyeztünk el a Hungarikum Liget több pontján úgy, hogy a mellette lévő táblán megtalálható a kőzet, a település és a bánya neve is, ahonnan származik. Többek között található a Hungarikum Ligetben süttöi és tardosi mészkő, uzsai bazaltkő, felsőcsatári zöldpala, romhányi homokkő, mádi, bodrogkeresztúri és mezőzombori riolittufa, pálházai perlit és tállyai andezit is. Célunk, hogy a gyermekek és felnőttek testközelből ismerhessék meg hazánk bányászati kincseit, a kőzeteket.

Napórak

Két napóra is található nálunk, az egyik a Gabriella Gyógy- és Strandfürdő Barlangmedencéjénél, a másik pedig a Kölcsey-ház, Széchenyi épület, Hotel és a Tisza Vendéglő által körülölelt központi terünkön látható. Ez utóbbi a napóra és a virágóra

ötvezete, melyet egy rózsakert vesz körül. Fontosnak tartjuk, hogy a mai generáció is megismerje őseink nagyon hasznos és pontos időmérő technikáját, a napórákat.

Tájéoló

A Hungarikum Kiállítóházhoz szervesen kapcsolódik a Tájéoló, ez egy facölöpökkel határolt, 230 m² alapterületű, méretarányosan kialakított Nagy-Magyarország térkép, ami a Kárpát-medencében való tájékozódás elmélyítését teszi lehetővé. Játékos feladatok segítségével ismerhetik meg a diákok az anyaországi és határon túli nemzetrészek településeinek, nevezetes történelmi eseményeink helyszíneinek, saját szülőhelyüknek az elhelyezkedését.

Bibliaház

Egészséges életmód és esélyegyenlőség

A Népfőiskola hazai és nemzetközi vonzerejét az is növeli, hogy az igényes szellemi vendéglátás mellett ügyel a szabadidő kulturált és egészséges eltöltésére is. A Gabriella Gyógy- és Strandfürdő területén családi élménymedence, pancsoló- és gyerekmedence, hideg és meleg vizes ülőmedence, úszómedencék, gyógyvizes ülőmedencék, több csúszdás gyermekmedence, tágas vizes játszótér, Kneipp-taposó mellett található többféle sportpálya – strandfoci, strandröplabda és többféle sportpálya – és egy senior kondipark is. A gyógymedencék töltővizét a Népfőiskola Alapítvány saját kútja adja, melynek nátrium-hidrogén-karbonátos gyógyvize bizonyítottan kedvező hatással bír kopásos ízületi bántalmak esetén. A fedett részben található a *wellness részleg*, melyben gőzkamra, infrakabin, aroma- és

finn szauna, tepidárium, élményzuhany/merülőmedence és tágas szaunapihenő várja a vendégeket.

A 2021 februárjában átadott Ligetszépe Gyógyászat a legkülönbébb balneoterápiás (iszappakolás, súlyfürdő, szénsavfürdő, víz alatti vízszugármasszázs) és számos hidroterápiás, fizioterápiás és mozgásterápiás kezeléssel várja az idelátogatókat, melyet orvosi rendelvényre, támogatottan is igénybe tudnak venni.

Nimród Szabadidő és Footgolf Parkunk kialakításával egy 2009-ben Hollandiából induló új sportágat szeretnénk megismertetni a látogatókkal. Ez a sport ötvözi a labdarúgás és a golf szabályait, a focilabdát kell lábbal, minél kevesebb érintésből a lyukakba juttatni. A kifejezetten footgolfra tervezett, nemzetközi versenyek tartására is alkalmas, 7,5 hektáros, 18 szakaszos pálya a Nimród nevet viseli, hiszen a pálya kialakításánál a Nimród csillagképet vettük ala-

pul, a csillagjegy pontjait képeztük le a játék végpontjainak. A parktanösvényén sétálva az érdeklődők megismerhetik az itt élő emberek múltját és az alföldi táj jellegzetes növény- és állatvilágát.

A magyar találmányként létrejött Teqball-asztal szintén elérhető a területünkön, ezzel a különleges, az asztalitenisz és a labdarúgás ötvözésével létrejött sportággal is megismerkedhetnek látogatóink.

A népfőiskola épületei és szálláshelyeinek egy része is akadálymentesített, a kezdetektől fogva helyet adunk fogyatékossgal élő honfitársainknak programjaik, táboraik megtartására. Az esélyegyenlőség jegyében épül meg 2023-ra az 1000 fő befogadására alkalmas, 442 ülőhelyes Kárpátia Rendezvényházunk is, melyben koncertek, színházi előadások, találkozók, táncházak, Kárpát-medencei rendezvények mellett a fogyatékossgal élők sporteseményeinek, edzőtáborainak is helyet tudunk adni.

Nimród Szabadidő- és Tájpark

Hungarikum Liget

Iskolai úszás- és lovas oktatás

A Gyarmati Dezső Tanuszoda 1994 tavaszán került átadásra. A szálló- és külsős vendégeink mellett ősztől tavaszig itt fogadjuk a lakiteleki és a környékbeli települések kisdíákjait és óvodásait tanrendbe épített díjmentes úszásoktatás keretében. Ezt a jó gyakorlatot 2012-ben kiegészítettük az iskolai lovasoktatással is, mely nagyon sikeres és közkedvelt mind a diákok, mind a szülők körében. Vaspatkó Lovardánk 2019 szeptemberében került átadásra, amelyben egy fedeles gyakorló pálya is található, így a téli időszakban is tudjuk fogadni a gyermekeket.

Lovas polgárőrség

Szintén a Vaspatkó Lovardánk ad otthont az Országos Polgárőr Szövetség Lovas Tagozata gyakorlati képzéseinek. A tagozat 2012-ben Lakiteleken, a Népfőiskolán alakult meg, azóta is itt van a központjuk nálunk. A lovas polgárőr szolgálat elsősorban a külterületek

vagyonvédelme érdekében kifejtett bűnmegelőzési tevékenység speciális formájaként működik.

Önellátás

Nagyon fontosnak tartjuk a Népfőiskolán, hogy az élet minél több területén önellátóak, önfenntartóak legyünk. Az 5500 m² alapterületű, modern technológiával ellátott, termálvízzel fűtött üvegházban öko minőségű zöldségek és dísznövények termesztése történik 2018 óta. A megtermelt zöldségek egy része a Tisza Vendéglő konyhá-

jában kerül felhasználásra, a másik részét a Zöldségfeldolgozó üzemünk tartósítja befőzéssel, savanyítással, illetve fagyasztással.

Több mint 20 év kitartó munkája és a fent felsorolt jó gyakorlatok eredményeként a Kormány 2013-ban úgy határozott, hogy a Szeged-Csanádi Püspökség tulajdonában lévő Népfőiskola fejlesztését kiemelt kormányzati beruhásként támogatja, mellyel a mára létrejött Hungarikum Liget és az alapítvány a Népfőiskolai Hálózat központjaként szervezi és irányítja a hálózatba tartozó Kárpát-medencei népfőiskolákat.

LEZSÁK SÁNDORNÉ a 2003 óta Magyar Örökség Díjas Népfőiskola Alapítvány egyik alapítója, 1995 óta ügyvezető igazgatója. 1993-ban megalapítja és Fantoly Gyula szakmai vezetésével irányítja a Népfőiskola Kösöntyű Néptáncsoportját, vezeti az élőzenés táncházakat, viselet bemutatókat. A Néptáncsoport 2017-ben felvételt nyert a Bács-Kiskun Megyei Értéktárba. Projektvezetője a 2013-ban elindult 30 milliárd forintos kiemelt kormányzati beruhásként, melynek során több épület mellett 2020 májusára felépült a Nemzeti Művelődési Intézet országos központja Lakiteleken, a Hungarikum Ligetben. Megalakulása óta aktív tagja a Lakiteleki Települési Értéktár Bizottságnak. 2020 szeptemberében kiemelkedő kulturális munkássága elismeréseként Bács-Kiskun Megyéért díjat vehetett át.

DR. SÜTŐ LINDA a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 2006-ban szerzett diplomát és tanári képzést párhuzamosan magyar és történelem szakon. Majd 2012-ben a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán vehette át jogász képzését. 2006-ban, az első diploma átvétele előtt kezdett el dolgozni szülőfalujában, a lakiteleki Népfőiskola Alapítványánál. Először programszervező és titkárságvezető, majd 2014-től a Kárpát-medencei Értékfeltáró Hálózat szakmai vezetője, és egyben az Értékfeltáró Kollégiumok munkáját összegző kötetek olvasószerkesztője.

A Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola nem tétlenkedik

Hamarosan elkészül a nemrégiben alakult Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola otthona Kápolnásnyéken. Művészeti műhelyek, közösségformáló képzések és programok színtere lesz az intézmény. A kápolnásnyéki Halász-kastély már a korábbi években is bizonyította, hogy a Velencei-tó térségében bizony nagy szükség van minőségi kulturális programokra. A kastély kiállításai, művészeti programjai mellett ezért is jöhetett létre a Csajághy Laura Szabadtéri Színpad vagy újult meg sikeresen a Vörösmarty Emlékház, szintén Kápolnásnyéken.

A Népfőiskola megalapításának célja az volt, hogy igazodva a Nemzeti Művelődési Intézet és a Lakitelek Népfőiskola szakmai koncepciójához a Velencei-tónál, kápolnásnyéki központtal művészeti népfőiskola működhessen. Tematikáját tekintve egyedülálló intézményről van szó. A Művészeti Népfőiskola a magyar kultúra világának nemzetben gondolkodó szereplői számára teremt lehetőséget a stabil, hosszútávú együttműködésre. Küldetését tekintve vállalja az iskolarendszeren kívüli művészeti nevelési, felnőttképzési programok elindításával, hogy a jövő valamelyik művészeti ágban érdeklődést, különös tehetséget vagy érdeklődést mutató fiataljai a magyar

értékek, alkotók ismeretének birtokában nyissanak majd a világ felé és mérettessék meg magukat. Egy nemzet kulturális viszonyai, arányai csak kitartó és következetes munkával normalizálhatók. Az alkotóvá válástól az elkészült művek bemutatásáig minden művészeti ágban át kell venni a kezdeményezést, mert eredményt csak így lehet elérni.

Tökéletes otthonra lelt a Velencei-tónál a Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola, a Kápolnásnyék szívében található Ha-

lász-kastély a népfőiskolai mozgalom regionális központja.

Egyre többen érkeznek Kápolnásnyékre a kastély kulturális programjaira. Munkánkra, a kastély igényes kulturális kínálatára jóval nagyobb az igény, mint amire legmerészebb álmainkban gondoltunk volna. Ez az igény indította el bennünk azt a gondolatot, hogy jó lenne, ha nem csak a közönség számára elérhető, jól működő kulturális központként működnének, hanem a kastély közvetlen környezetében művészeti műhelyek is

A kápolnásnyéki Halász-kastély

létrejönnének. A népfőiskola alapvetően önszerveződő, a civil aktivitás keretében és eredményeként létrejövő képzési és továbbképzési közeg, a mi népfőiskolánk esetében egyértelműen a legkülönbözőbb művészeti ágak köré szervezve. Kuratóriumunk munkájában több kiváló szakember vesz részt, közöttük a Kossuth-díjas Gulyás Dénes vagy a Munkácsy-díjas Pető Hunor, így a szakmai kompetencia és a legitimitáció biztosított.

A népfőiskola egyedülálló közösségformáló és nevelő módszereket bevezető intézmény. Gyökerei a 19. századi Dániába vezethetők vissza. A Lezsák Sándor nevével fémjelezett Lakitelek Népfőiskola koncepciója alapján hazánk számos pontján és a határon túl is alakulnak újabb sejték, amelyek egyre több szinten kötik össze a Kárpát-medence magyar ajkú közösségét. A szoros együttműködések és partnerségek lehetővé teszik, hogy a művészeti ágak, a történelem és a Kárpát-medencei kortárs kultúra sajátos összefűzésével a népfőiskola tevékenysége katalizálja a magyar közéletet. A Művészeti Népfőiskola az élethosszig tartó tanulás, a sokszínű és sokrétű felnőttképzés sajátos formáját nyújtja, stratégiai célja, hogy a Kárpát-medence legkomplexebb – iskolarendszeren kívüli – művészeti képzését, továbbképzését, magyar nemzeti identitást erősítő művészeti nevelési programját megvalósító intézményeként működjön.

Fontosnak tartjuk, hogy alapvető értékek adjanak igazodási pontot munkánkban. A honismeret, a nemzeti kultúra megőrzése és gazdagítása, az emberi kapcsolatok jelentősége olyan szempontok, amelyek megjelennek, működtető erőként hatnak minden törekvésünkben. A népfőiskolai mozgalom az iskolai rendszeren kívül, de képzési, nevelési tevékenység keretében ad a bekapcsolódóknak

igazodási pontokat és fejlődési lehetőségeket.

A Népfőiskola kortárs művészetekhez fűződő mottója, hogy a ma kortárs művészei, a jövő klaszszikusai. Így munkájukban kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy a kortárs művészek bemutatkozási lehetőséget kapjanak. A felnövő generációk múzeumpedagógiai foglalkozások keretében kaphatnak esélyt arra, hogy megismerjék a múzeumi terek nyújtotta nagyszerű élményeket és lehetőségeket. Annak érdekében, hogy a Népfőiskola megfelelő képzési és közösségi helyszíneit és színtereit létre tudják hozni, ingatlanvásárlásokra és építkezésekre van szükség a Halász-kastélyt övező területeken. Az előkészítő munka intenzíven zajlik, hiszen a források egy részét már megszerezte a Népfőiskola, és eltökölt a megvalósításban.

Ahhoz, hogy a kortárs művészeti és alkotóközpont működhesen, illetve, hogy vendégül láthassa a meghívott alkotókat, diákokat és tanárokat, kiállítóterekre és szaláshelyekre van szükség. Éppen ezért a szakmai munka és a fejlesztés párhuzamosan halad. Jelenleg talán a legfontosabb értékmentő feladatunk a Velencén – már sajnos alig – álló Meszleny-kastély megmentése, és benne korszerű, a nagyközönség számára elérhető, izgalmas élményeket nyújtó látogatóközpont kialakítása. Ez a munka nagy öröm és persze nagy felelősség is. Közben folyik a tervezési munka a Népfőiskola művésztelephéne kialakításával, fejlesztésével kapcsolatban.

Mindeközben a Vörösmarty Emlékház szomszédságában újabb, régi és szép épület megmentésén fáradozunk: a Liszt Művészházon. A felújítandó épület és hangulatos, fedett terasza színvonalas vendégfogadó helyszínné válik, a mellette kialakítandó parkoló pedig komoly hiányt pótol, hiszen egy-egy előadás nézőserege meg-

növekedett számú parkolóhelyet kíván. A megújuló pajaépületben terveink szerint egy vendégszobát is kialakítunk korabeli, mives bútorokkal. A vendégszoba alkalmas lesz az Emlékházba érkező kutatók, irodalmár vendégek elszállásolására, valamint a szabadtéri színpadon fellépő művészek fogadására is. A Művészház elnevezést Vörösmarty Mihály, a költő és Liszt Ferenc, a zeneszerző barátsága inspirálta. Vörösmarty Mihály géniuszként tekintett Liszt Ferencre, rajongásának kimutatására született Liszt Ferenchez című ódája, ezzel a költeménnyel tiszteltet Liszt munkássága előtt. A Liszt Művészház létrehozása újabb fontos állomása annak a misszióknak, amelynek keretében a térség épített örökségei az enyészettől megmentve, és a térség szellemi örökségével összekapcsolva, gazdagítják és élővé teszik kultúránkat.

A sornak azonban nincs még vége, Velencén hoztuk létre a Művészeti Népfőiskola Gyermektábort és Kerékpáros Központot. A velencei Meszleny-kastély közelében található, kiválóan megközelíthető, hangulatos, ligetes terület korábban gyermektáborként működött, erre azonban ma már csak a valaha itt álló épületek beton talpazatai emlékeztetnek. A kifosztott, amortizálódott tábor helyén ambiciózus vállalkozás keretében hoztuk létre a Művészeti Népfőiskola gyermektáborát és kerékpáros központját. A Velencei-tó térsége rendkívül népszerű a biciklisek körében, évről-évre egyre több sportkedvelő látogat el ide, és az itt élők is örömmel használják a folyamatosan fejlődő kerékpáros infrastruktúra nyújtotta lehetőségeket. 2020-ban több mint 130.000 biciklis fordult meg a tóköron, ezért is kiváló helyszín e térség a pumpapálya népszerűsítésére. A velencei bringapálya előnyei közé tartozik, hogy bármilyen biciklivel, bármilyen életkorban amatőrök és profik

A Csajághy Laura Szabadtéri Színpad

egyaránt ingyenesen használhatják majd. A pálya könnyen megközelíthető lesz, és valójában nem egy, hanem két pálya is készül: a gyerekek számára egy könnyebb, kezdő pálya is megvalósul, így igazán tökéletes helyszínt biztosítva a családi, közösségi kerékpározásnak. A tervek között szerepel családi napok és bemutatók szervezése, valamint a fiatalok oktatása is. A program során szakértő oktatók mutatják be a pálya biztonságos használatát és a helyes technikát, hasznos ismeretekkel és élményekkel gazdagítva a résztvevőket.

A Népfőiskola az előadóművészetek terén széleskörű támogatói program létrehozásán, az előadóművészek számára bemutatkozási, fellépési lehetőségek biztosításán dolgozik, amelynek szép példája a már működő Csajághy Laura Színpad Kápolnásnyéken. Budapesten pedig olyan előadóművészeti központ megvalósítása zajlik, amely nem csupán a Művészeti Népfőiskolához köthető produkciók befogadására, hanem a népfőiskolai hálózat tagjainak fővárosi bemutatkozására is alkalmas. Minderre csodálatos és ideális helyszín a nagyszerű adottságokkal rendelkező Gutenberg Ház, a főváros 8. kerületében. Az épület felújításra szorul, megmentésével tehát nemcsak a népfőiskolai mozgalom közművelődésben elfoglalt szerepét erősítjük, hanem megmentjük a további pusztulástól a magyar szecesszió egyik emblematikus épületét is.

Fontos évet zártunk tavaly azért is, mert térségünk legnagyobb költőjére, a 220 éve Kápolnásnyéken

született Vörösmarty Mihályra emlékeztünk. A vírushelyzet ellenére sikeres emlékévet zártunk, amelyet a Vörösmarty Emlékházal együttműködésben szervezett a Népfőiskola. A rendezvénysorozat központi helyszíne Kápolnásnyék, a költő szeretett szülőfaluja volt, ahová élete végén újra visszatért. Számos, a fiatalabb korosztályt célzó kezdeményezést indítottunk: „Vörösmarty 220” címmel országos rajzpályázatot hirdettünk, rengeteg szebbnél szebb pályamunka érkezett, amelyek rendkívüli kreativitásról és tehetségről tanúskodtak. A zsűrizésre novemberben a Halász-kastélyban, az eredményhirdetésre pedig december 1-én, a költő születésnapján, online térben került sor. A másik jelentős, a fiatalokat megszólító kezdeményezésünk a Vörösmarty-versünnep volt. A pandémia okozta helyzet miatt a pályázók csak videón küldhették

el a felvételt a szabadon választott Vörösmarty-versről, mégis nagyon szép számban érkeztek pályázatok a Kárpát-medencéből a decemberi határidőig. A döntőre március 5-én, online formában került sor. Ekkor adták át a zsűri által alapított és odaítélt Csongor és Tünde különdíjakat is. Nehéz feladatunk volt: a fiatalok nagyon komolyan vették a felkészülést, megható és felemelő pillanatokot élhettünk át. Végül, annak érdekében, hogy minél többeket vonjunk be az emlékévé és Vörösmarty ünneplésébe, online versmaratont hirdettünk. A bátor jelentkezőknek nem volt más dolguk, mint hogy rögzítsék kedvenc Vörösmarty-versüket, és az elkészült videót eljuttassák a szervezőknek. Az összefűzött versmondások felvétele április 11-től vált elérhetővé. Számomra az emlékévek rendezése – hiszen nem ez az első ilyen vállalkozás – azért olyan kedves, mert ebben a munkában nagyszerűen ötvözhető a múlt-jelen-jövő hármasság. Kézelfoghatóvá válik tevékenységünk lényege: a múlt kincseit a jelenben leporolva átadni a jövő generációinak.

Tervekből, lelkesedésből és elszántságból van bőven a következő évre, évekre is.

RODICS ESZTER angol bölcsész, pedagógus, múzeumpedagógus, közszolgálati médiakeresztő, a kápolnásnyéki Halász-kastély igazgatója, a Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola elnöke, az NKA Közművelődési Kollégiumának kurátora. Az ELTE Bölcsésztudományi karán szerzett diplomát, tanítással, fordítással, műfordítással foglalkozott. A Pázmány Péter Tudományegyetem és az MTVA közös képzésén közszolgálati médiakeresztő képzésén tanult tovább. Agárdon, a Velencei-tó partján él családjával, 2006 óta. Aktív szerepet vállalt a Gárdonyi Géza szülőházban bevezetett múzeumpedagógia program kialakításában és a foglalkozások vezetésében, szervezésében. A 2013-ban szervezett Gárdonyi-emlékévé országos programkoordinátora, a Szentjánosbogárkák című családi foglalkoztató füzet író-szerkesztője, a Hazáért Körút program metodikai anyagának összeállítója, nevéhez fűződik a nagyszerű Gárdonyi zeneszerzői pályázat meghirdetése és lebonyolítása. 2014-ben az országos Ybl-emlékévé, 2015-ben a Csók István-emlékévé főszervezője. Kulturális tanácsadóként dolgozott a budai várnegyed, a fertődi Esterházy-kastély és a Kúria megújításáért felelős kormánybiztonságon, majd a kulturális örökségvédelemért és kiemelt kulturális beruházásokért felelős államtitkárságon. A Forster Központban fősztályvezetőként segítette a Nemzeti Kastély- és Nemzeti Várprogram valamint a Nemzeti Hauszmann Terv megvalósítását. 2016-ban részt vett az 1956-os emlékévé lebonyolításában, az emlékévé impozáns záró kötetének társszerkesztője.

Keresztényebb és műveltebb társadalmat!

Interjú dr. Fejes Ildikóval, a KALOT Egyesület irodavezetőjével*

Dáné Tibor Kálmán: Székelyföldön 2004-ben indította újra tevékenységét a KALOT. Az egyesület annak a KALOT-nak a jogutódjaként jelentkezett, amely egyik legjelentősebb népfőiskolai mozgalom volt a két világháború közti Magyarországon, illetve a második bécsi döntést követően Erdélyben is. Az újraindulását követő több mint 10 éves tapasztalatod alapján hogyan látod: mekkora az időszerűsége a valamikori KALOT küldetésének?

Fejes Ildikó: A Kerkai Jenő jezuita atya által 1935-ben alapított KALOT rendkívül jól átgondolt, megszervezett és nem utolsó sorban „kiimádkozott” szervezet volt. Tízéves fennállása alatt olyan páratlan fellendülést, fejlődést, szervezeti, tevékenységbeli kiterjedést mutatott fel, amit véleményem szerint nagyon kevés szervezet tudott és tud felmutatni, és amely nem csupán egy sikertörténetként (lehetne) része a magyar egyház- és művelődéstörténetnek, hanem akár képzési tantárgy is lehetne

menedzserek, szervezetszociológusok és művelődésszervezők számára. Nyilván most nincs időnk arra, hogy a KALOT sikerének és tevékenységének minden szegmensét bemutassuk, inkább térjünk vissza a kérdésre. Mi használható a valamikori KALOT-ból ma? Röviden úgy fogalmazhatok: minden. A KALOT módszertana, vezetőinek nem topmenedzser-képző iskolákban tanult, hanem ösztönös projektmenedzsment-tudása, lobbizó képessége és mindezekon túl, ami a legfontosabb: hite, küldetésstudata, önfeláldozó élete mind-mind példaértékű lehet a 21. században is. Az már csak szervezéstechnikai kérdés, hogy ma megváltozott infrastruktúrával, megváltozott felfogású emberekkel, átalakult társadalomban és kultúrában dolgozunk. Az alapozzaállás, a bölcsesség, a nyitottság, a tenni akarás, a kitartó munka, a hit és a küldetésstudat: ezek voltak az alapjai a KALOT sikerének és biztos vagyok abban, hogy ma is ezek a fontos alkotói egy sikeres

munkának. Ugyanakkor természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a modern vagy posztmodern kor már nem kedvez a mozgalmaknak, napjainkban már nehezen tudnám elképzelni, hogy egy szervezet pár év leforgása alatt félmillió aktív és elkötelezett tagot számláljon.

D. T. K.: A KALOT a két világháború között 20 népfőiskolát működtetett az akkori Magyarországon területén, ebből egyet Csíksomlyón, abban az épületben, amiben ti is tevékenykedtek. Van-e a népfőiskolai tevékenység iránt kereslet a mai székely társadalomban?

F. I.: Természetesen van! Ha pedig nincs, akkor fel kell kelteni iránta az érdeklődést. Kerkainak egyik nagy erénye az volt, hogy oda tudott figyelni „az idők jeleire”. Nyitott szemmel járt korának társadalmában és megkereste azokat a társadalmi öröket, ahol a nevelő, fejlesztő munkájával eredményeket tudott elérni. Jókor, jó módszerekkel szólított meg meg-

* Első megjelenése a Művelődés LXVIII. évfolyam, 2015 augusztus, Közösség rovatában.

felelő társadalmi réteget – ők elsősorban az agrárifjtalok képzésével foglalkoztak. Ha népfőiskolai tevékenységben gondolkodunk, akkor a 2000-es években is meg kell találnunk azt a területet és azt a társadalmi közeget, amit nyitott a fejlődésre. Természetesen ma már sokkal tágabb a formális vagy nonformális képzési kínálat, mint volt Kerkai idejében, tehát nehezebb megtalálni egyrészt a „piaci” részt, másrészt fölkelteni az igényt a fejlődésre. Hozzá tartozik a helyzetképhez, hogy a felnőttképzési trend – elsősorban az EU hatására – egyre nagyobb mértékben jelenik meg a székelyföldi társadalomban is. Az egész életen át tartó tanulás igencsak dicséretes és pozitív eszméje – mint annyi minden más Romániában – azonban egyfajta „utazó” policyként érkezett meg Romániába. Nem helyi igényekből fakadóan született, a felnőttképzés kivitelezési módjai sok esetben nem is válaszolnak a helyi társadalom problémáira. Sőt, azt is megmerjük kockáztatni, hogy a romániai társadalom sok szektorában a továbbképzés szükségességének európai trendje egyfajta kényszerű, kötelezően bejárando pályaként kapott hangsúlyt, ezzé vált a romániai alkalmazás után. Ünneprontó ugyan, de beszélhetünk, sőt beszélünk kell a kreditpont-kényszerről, az oklevélkényszerről, elköltendő EU-s pénzek kényszeréről, amik külső hatásként szorítják az embereket és tolják őket a tanulás életfogytig tartó „kényszerébe”. Mindezzel a rosszul lefordított trenddel szemben, vagy sokkal inkább mellett áll a népfőiskolai gondolkodásmód, ami egyértelműen szervesen illeszkedik a felnőttképzés szükségességének gondolatába, de mentes a korábban említett „kényszer”-ektől. A népfőiskola azokra a kérdésekre kíván választ adni, amelyekkel az egyén vagy a közösség ténylegesen szembe találja magát a helyi társadalomban. A nép-

főiskola esetében a részvétel önkéntes, a résztvevőt nem hajtja sem oklevél, sem kreditpont-kényszer, munkanélküliként sem kötelezik őt erre, és pénzt sem kap érte, mint ahogyan sok esetben ma történik nagy volumenű, elsősorban munkanélkülieket megcélzó képzések esetén. A népfőiskola a tudásért és fejlődésért, mint önmagáért létező célért van és működik, az élet sok területén nyújt használható ismereteket, mindeközben az egyén és a közösségek fejlődési lehetőségét nyújtja. Természetesen van jó pár olyan szervezet is, amely sikeresen ötvözi a tényleges tudásátadást, a helyi igényekre való odafigyelést a jelenlegi felnőttképzési bürokráciával, de számos olyan szereplővel is találkozunk, akik az aktuális konjunktúrában csak a profitszerzés lehetőségét látják. Önmagában ezzel még nem lenne baj, de egy olyan társadalomban, ahol a felnőttképzés nem része az általános kultúrának, ahol felnőttképzési igényt föl kell kelteni, nem szabadna olyan képzési struktúrákat működtetni és a közvélemény előterébe helyezni, ahol a formalitás, a bürokrácia, a centralizált papíralapú szabályrendszer, a hagyományos típusú oktatás dominál a tényleges, örömmel, szabadon választott tanulási vágy helyett.

D. T. K.: *Tekintsük át akkor, hogy milyen népfőiskolai képzései voltak, illetve vannak az újraindult KALOT-nak Székelyföldön?*

F. I.: Képzéseink mindig a helyi igényekre próbálnak választ adni, ugyanakkor a KALOT-nak fontos szempont, hogy más, igényes képzéseket nyújtó felnőttképzési szervezet tevékenységeit ne keresszük munkánkkal. Így nem szervezünk nyelvvizsgára felkészítő tanfolyamokat vagy az agráriumot érintő képzéseket, hiszen ez utóbbit nagyon sikeresen végzi például a Caritas Vidékfejlesztés. Legfőbb konkurensünknek a televíziót, az

internetet, a rohanó, fogyasztó életmódra sarkalló fórumokat tekintjük, ahol az embereknek egyre korlátozottabb az igénye a munkán kívüli kimozdulásra, hogy a világot ne a közösségi média virtuális képen keresztül ismerje meg, hanem testközelben. Így azt is mondhatom, bármit megszervezünk, amivel az embereket arra ösztönözzük, hogy szabadidejüket közösségben, önmaguk fejlődésére összpontosítsa töltsék el. Előjáróban ezt azért tartottam fontosnak hangsúlyozni, hogy érthetővé váljék tevékenységünk tág köre. Az elmúlt tíz évben tehát szerveztünk közösségvezető képzéseket falun élő fiataloknak, imaiskolát működtettünk, éveken át voltak vállalkozói alapismeretek, dekoráció-, gyöngyész-készítő, magyar helyesírás és nyelvhelyesség, román nyelvyakorló tanfolyamaink. Évek óta tartó népszerűséggel vannak fotó-, videó-, varró-, rováírás-, weblapkészítés és újabban prezi-bemutató készítő tanfolyamaink. A nyári szünetet kivéve egész évben működnek klubjellegű tevékenységeink: az angol, a francia, a német társalgási nyelvklubok, a Nők Iskolája és három csoportban olvasóklub. De volt már preferánsz klubunk is. És minden évben szervezünk egy-egy négynapos tábort, ahol különböző szakmai altáborokban lehet tanulni és alkotni, a tábor egésze ezen túl intenzív közösségi, lelki és szórakozási élményt is próbál nyújtani. A népfőiskolai jellegű, „kötetlenebb” képzéseinken túl vannak nagyobb lélegzetű, több száz órás képzéseink is, amelyek esetében az akkreditációra is hangsúlyt fektetünk. Ezek közül az Erdélyben magyar nyelvterületen egyedülállónak számító 500 órás lelki gondozói képzést, illetve a projektmenedzsment képzést emelem ki.

D. T. K.: *Hogyan kapcsolódik a KALOT katolikus jellegéhez, mondjuk, a fotó- vagy weblapkészítő*

tanfolyam? Beszélhetünk egyházi preferánsz klubról? Hogyan látod az egyházaknak a felnőttképzésben betöltött szerepét?

F. I.: Meggyőződésem, hogy kereszténységünk nem korlátozódik a liturgikus helyszínekre és életünknek az úgynevezett lelkeségi területeire. Ha egységben tekintjük az embert, akkor mindaz, ami a kereszténységünket jelenti, a hitünk, a vallásosságunk jelen kell, hogy legyen életünk minden területén. Nem választhatjuk le mereven a lelki életünket a szakmairól és az érdeklődési területeinkről, de még a szórakozásunkról sem. A hagyományos társadalomban az ember minden tevékenységében, munkájában, társadalmi kapcsolataiban jelen volt a vallása, az embereknek nem kellett szeletekre hasítaniuk lényüket és életüket, és némelyiknek vallásos jelleget kölcsönözni, a többieknek pedig nem. Ebben a megközelítésben nem látok semmilyen ellentmondást abban, hogy egy egyházi szervezet prezibemutató készítő tanfolyamot, vagy preferánsz klubot működtet. További előnye a széles spektrumú tevékenységi területnek, hogy számos olyan személy kerül ismét a kereszténység holdudvarába, akik egy idő óta eltávolodtak az intézményes egyháztól, de mondjuk, egy fotótanfolyamon ismét megszólítva érzik magukat egy tág látókörű, nyitott egyház részéről. Az egyházak számos téren meghatározták, illetve befolyással bírtak Erdély társadalmának alakulására. Tanításuk, életszemléletük, kultúrájuk áthatotta az itt élők gondolkodását, papok, szerzetesek vállaltak közéleti és politikai szerepeket, az oktatás, a nevelés és a magaskultúra legfontosabb térségi szereplői voltak, ugyanakkor az írott történelmi emlékezet legfontosabb intézményei. Kiemelkedő tevékenységet folytattak és folytatnak a szociális ellátás területén, a 20. században ugyanakkor az egyház tekinthető

a legerőteljesebb magyar nemzeti-ségi intézménynek is. Úgy gondolom, hogy egy ilyen tág társadalmi szerepvállalásban az egyháznak nem csak az iskolai alapképzésben, hanem a felnőttoktatásban is ott kell lennie. Természetesen rendkívül fontosnak találok a gyermekek vallásos nevelését, az iskola, a közoktatás vallásos miliójét, de a felnőtté válás pillanatában sem szabad teljesen elengedni a kezüket, illetve a templomi keretekbe, vasárnapi liturgikus együttlétekre korlátozni az együttlétet. A templomokból és a vallásos tevékenységekből oly nagy mértékben hiányzó fiatal felnőtt nemzedék megszólítására kiváló lehetőség a felnőttképzés és ezen belül a nonformális, népfőiskolai képzés. És végül 25 évvel a rendszerváltás után azt hiszem, azt is ki kell mondanunk, hogy az

egyházaknak ismét szerepet kell vállalniuk a magaskultúra terjesztésében. Abban az időszakban, amikor szinte csak a templom falai közé és liturgikus eseményekre korlátozva volt szabad cselekednie, ennek nyilvánvalóan kevés tere volt. A rendszerváltást követő évtizedekben a társadalom sürgető szociális nehézségekhez kért és kapott támogatást az egyháztól, ugyanennek a munkának továbbra is nagy a jelentősége. Úgy gondolom, annak is elérkezett az ideje, hogy az egyházak ismét értékteljesítő és iránymutatók legyenek a kultúra területén is. És mint minden másban, az egyházaknak nem csupán nyitottnak kell lenniük a kor kultúrája iránt, hanem ebből kiemelkedve, akár a korszellemen, a tömegkultúrán túlmutatva iránymutatóknak kell lenniük.

FEJES ILDIKÓ (1972, Sepsiszentgyörgy) Csíkban élő szociológus. 2005-től foglalkozik vallásszociológiai tárgyú kutatásokkal, Csík vallásosságáról szóló doktori dolgozatát 2014-ben védte meg a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. Oktatóként és kutatóként munkatársa volt a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karának. Egyéni kutatóként és különböző, vallásos jelenségek vizsgálatával is foglalkozó kutatócsoportok tagjaként a székelyföldi és erdélyi vallásosság több szegmensét vizsgálta. A Csíksomlyó székhellyel működő KALOT Népfőiskolai és Felnőttképzési Egyesület irodavezetője és oktatója.

DÁNÉ TIBOR KÁLMÁN (1954, Kolozsvár), matematika tanár, művelődésszervező, lapszerkesztő. Pályája kezdetén a tanítás mellett csillagászati tárgyú ismeretterjesztő, valamint művelődéstörténeti írásokat közölt a romániai magyar sajtóban, szabadegyetem szervezéssel is foglalkozott. 1990 után érdeklődése a művelődésszervezés, felnőttképzés felé fordult, írásai is ezekben a témakörökben jelentek meg az erdélyi és a magyarországi médiumokban. Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE):1993-2004 országos titkár, 2004-2008 ügyvezető elnök, 2008-2013 elnök. Elnöksége idején jött létre többek között Sárospatakon az EMKE Észak-Magyarországi Képviselőtestület, indult be a Románia Magyar Házak hálózatépítési folyamata, elkészítette ennek stratégiai tervét. Egyik alapítója a Kárpát-medencei Kulturális Kerekasztalnak. 2013-tól a Művelődés közművelődési folyóirat főszerkesztője. Kezdeményezője volt a Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság megalapításának, 1994-2002 titkár, 2003-2018 elnök. A Magyar Népfőiskolai Társaság elnökségi tagja 1998 – 2006. Az elmúlt három évtizedben cselekvően hozzájárult a romániai magyar közművelődési élet alakításához, a kulturális civil szféra kibontakozásához. Számátalan gyakorlati művelődésszervezéssel, felnőttképzéssel kapcsolatos előadást tartott, vagy közösségfejlesztő tréningeket szervezett erdélyi és Kárpát-medencei szinten. Jelentős számú romániai magyar civil szervezet alapításában vett részt. Bessenyei György-díjas (2006) művelődésszervező.

Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért (KÖSZI)

Az „Együttműködő település” és miegymás*

A KÖSZI működik, bár programjaiból sajnos sokat el kellett halasztani, vagy másképp megszervezni 2020-ban. Köztük voltak a TOP-5.3.1-16-VE1-2017-00016 számú, vagy ahogy bizonyára mindenki jobban ismeri, az *Észrevesszük, szóvá tesszük, megoldjuk – Taliándörögd, az Együttműködő település* című projekt rendezvényei, eseményei is.

Ami még nehezebbé tette az év második felét, hogy elköszöntünk Serestély Adától is. Szerencsére a fiataloktól nem véglegesen váltunk meg. Szuchi Fruzsina is visszajár 2020. szeptembertől, hogy foglalozzon a Kincses Klubos gyerekekkel (bár a koronavírus-járvány okozta helyzet miatt a foglalkozásokat is szüneteltetni kellett), és Ada is „bedolgozik” azóta is. Találkozhattak a dörögdiak az általa szerkesztett plakátokkal, és tovább viszi a szemléletformáló munkacsoport tevékenységének koordinálását, hogy minél több hasznos információ eljusson valamilyen módon Taliándörögd lakosaihoz. Ezeket a feladatokat azonban már nem a KÖSZI alkalmazottjaiként, hanem egy-egy

feladatra való megbízással (Ada például kezdő vállalkozóként) látják el.

A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának köszönhetően december óta újra számíthatunk két fő munkájára. Bati Editet (Monostapátiról) és Göntér Esztert (Kapolcsról) köszönhetjük újra az irodánkban. Természetesen a Művelődési Intézet képzéseire kötelező eljárnunk, és az onnan kapott feladatokat megoldaniuk, de azért marad idejük a KÖSZI-bázison adódó feladatok elvégzésére is.

Ami megvalósult 2020-ban az *Észrevesszük, szóvá tesszük, megoldjuk – Taliándörögd, az EGYÜTTMŰKÖDŐ település* című projektből:

A közösségi kemence építése (a kemenceépítés megtanulásának lehetőségével) nyár elején (június 25-én) kezdődött a kemence helyének kitűzésével, és októberre készült el. Mivel a kemence felépítésének helyszínéként a többség a Nyugdíjas Klub udvarát javasolta, ott kezdődtek meg a munkálatok. Ebből is adódott, hogy minden alkalommal számíthatunk a klub

tagjaira, Inhoff Zoltánra mint házigazdára és az asszonyokra, akik finom ebédet készítettek a kemence építésében közreműködőknek. A munkák irányítását a településünkhöz kötődő, egykori taliándörögdi fiatalember, Horváth Csaba végezte, akiből a kemencék építésének mestere lett, és aki jó szívvel ajánlotta fel tudását és idejét közösségi kemencénk elkészítéséhez. Sőt, a végén még ajándékot is hagyott a klubban, hogy legyen edényünk sütni-főzni a kemencében. November 10-én, szombaton történt meg a kemence avatása, összekötve egy kis gasztronómiai tudásátadással. Például kaphattunk bepillantást a langalló elkészítésébe. Megkóstolhattuk a dörögdi asszonyok finom réteseit is. Akinek pedig volt türelme kivárni, hogy elkészüljenek a húsok is (ami elég sok időbe került, mert az új kemencét újra fel kellett fűteni), az egészen jóllakottan mehetett haza. Ezúton is köszönjük mindenkinek, aki bármilyen módon részt vett a kemence felépítésében!

Szintén a nyár elején, június 25-én volt egy civil kerekasztal-beszél-

* Az írás megjelent: KincsesHáz Kürtölő, 2021. február – 5. évfolyam 1. szám

getés, melyen közösen próbáltuk átgondolni, vajon mit valósítsunk meg a tervezett rendezvényekből. Arra jutottunk, hogy ameddig lehetséges, próbáljunk meg minél többet megvalósítani tervekből, de a szeptemberre, a Búcsú időpontjára tervezett *Elszármazottak találkozóját* halasszuk el, mert a járvány miatt sokakban ott van a félelem, nem mernek utazni, így vélhetően nem lenne eredményes a találkozó. Itt hallottunk először a Nőszövettség nagyszerű kezdeményezéséről, a trianoni kereszt felállításáról.

A faluszépítő akciók is kicsit átalakultak az együttlét tiltása miatt. Az „óvodakanyar”-nál az önkormányzat közreműködésével elkészült a támfal, rózsákat ültettek az asszonyok. A Tavasz utca elején szűk baráti körben elültettek három szelídgesztenye fát. A tavaszra tervezett síki (buszmegálló melletti) faluszépítési akció október 17-én és november 7-én zajlott, de a két alkalom sem volt elég a befejezésre. Ma is vannak még kőkupacok, melyeket majd a 2021. év tavaszán kell eligazgatnunk. De egy kis része a parknak már kialakult, és elültettünk több, mint 100 rózsatövet. Köszönjük minden közreműködőnek, felnőttnak és gyermeknek a munkáját! Az önkormányzatnak köszönhető, hogy sikerült a parkkal ennyire jutni, és az is, hogy sikerült előkészíteni a terepet az *Újszülöttek napjára*, azaz kiásni a gödröt a gyümölcsfáknak, melyeket első alkalommal a 2018-ban és 2019-ben született gyermekek családjai ültethettek el. Minden kis fa mellé kikerült egy tábla is, rajta településünk címere, a gyermek neve és születése évszáma. Reméljük, minden gyermek és fa szépen nő majd, megerősödik, és eljön az idő, amikor a leánykák fájáról az almákat, a fiúkéról a körtéket kóstolhatjuk a gyerkőcökkel.

A nyár végéhez közeledve, augusztus 8-án sikeresen megvalósult a Sportnap, a Sportgyesületnek

és az együttműködő partnereknek köszönhetően. Jó ideje ez volt az első rendezvény, ahol végre többen együtt lehetünk. Szeptemberben és októberben pedig egy-egy játszótéri estére is sor került a szülőkkel, melynek eredménye, hogy kijelölésre került a gyerekek számára tervezett KRESZ-park helye az öltöző mögötti bitumenes részen.

Az *Okosodjunk együtt* program keretében augusztus 28-án Gyümölcsésznapot, szemző napot tartottunk, ahol az érdeklődők számára Szász Domokos (helyi) kertészmérnök tartott előadást, majd gyakorlati bemutatót.

A Kincses Klubosoknak júniusban, a Kincses Klub+ fiataljainak júliusban volt több napon át tartó program Stumpf Rebeka és Serestély Ada szervezésében, majd szeptembertől folytattuk (amíg lehetett) a rendszeres foglalkozásokat.

Szeptember 22-én sor került egy vállalkozói kerekasztalra is, ahol a megjelent vállalkozók beszéltek saját tevékenységükről, terveikről, és képet kaptak az önkormányzat elképzeléseiről.

A KÖSZI ezen a projekten kívül más tevékenységeket is végez. Egyik fontos munkánk az értéktartás, a hungarikum törvény szel-

lemiségének közvetítése, megvalósulásának segítése. Ennek érdekében a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságával dolgozunk közösen különböző projektek keretein belül. Augusztus 2-án sikerült megvalósítani egy látóutat, melyre szintén a Nemzeti Művelődési Intézetnek köszönhetően került sor. A Veszprém Megyei Igazgatóság bennünket is meghívott, hogy ellátogassunk Lakitelekre, ahol megtekinthettük az Intézet új székházát és a Lakiteleki Népfőiskolát. A lehetőséget jeleztük a civil szervezetek, az önkormányzat és az intézmények felé. Közel negyvenen vettünk részt a kiránduláson, rengeteg szép dolgot láthattunk, és ami még nagyon fontos, sokat beszélgethettünk útközben egymással. Valóban nagyon fontos volt, hiszen a 2020-as év nem igazán kedvezett a személyes találkozásoknak. Munkához kapcsolódik az is, hogy mindig törekszünk Taliándörögd életében is jelentőséget adni az értéktartásnak. A fiatalokkal egy hungarikum pályázatnak köszönhetően ismét nagyon szépen ünnepelhettük a Taliándörögdi Értékek Ünnepeét. Ez volt a negyedik alkalom, hogy megrendezésre került, és most először

Értékek ünnepén fővédnökök és önkéntesek (Fotó: Serestély Ada)

kellett tavaszról ősze áthelyezni az időpontot. Szeptember 12-én, szombaton került sor az új értékek avatására, és nagy örömünkre a pályázatnak köszönhetően elkészült a *Dörögdi Értékek* című kiadvány, ami (egyre inkább kibontakozó célunk szerint) egy Taliándörögdről szóló sorozat második darabja. Az első volt a *Dörögdi Ízek*. Az eddigi visszajelzések alapján sokaknak sikerült örömet szerezni velük. A *Dörögdi Értékek* című kiadvány a Hungarikum Bizottság támogatásával valósult meg, ezért továbbra is ingyen átveheti, aki még nem kapott belőle. A Közösségi Házban és a KincsesHázban (KÖSZI-bázis) igényelhető. Bár a rendezvénynek már megvannak a maga hagyományai, mindig sikerül valami újdonságot is belecsempészni. 2020-ban meglepetés volt Ludwig Emil „Kártyaképek a Kárpát-medencéből” című kiállítása, és az ezt körbevevő, a KÖSZI-bázis fiataljainak munkáit bemutató kiállítás. Újdonság volt a Kincseink ösztöndíj program, melynek keretében a KÖSZI egy helyi tehetséges fiatal, Kocsik Kata főiskolai tanulmányait támogatta egy egyszeri felajánlással, aki kimagasló ének-zenei tevékenységével rendszeresen támogatta rendezvényeinket egy-egy fellépés vállalásával. Szeretnénk ezzel is hagyományt teremteni, hogy, ha bármely helyi vállalkozó, szervezet, intézmény látókörébe kerül egy hasonlóan tehetséges fiatal, jusson eszébe, hogy van mód, lehetőség az ő támogatására. Újdonság volt a fellépők körében egy Taliándörögdről származó fiatal, ifj. Hoffner Tibor közösségét meghívni, így került a fellépők közé a pécsi Bartók Béla Férfikar, akik nagy örömet szereztek magával ragadó előadásukkal. Meglepetése volt még a napnak a Kapolcsi Cigányzenészek fellépése. Köszönet a közreműködőknek a sok finom süteményért, a bográcokban és a gázlángokon készült finom ételékért, a szép kiállítási

anyagokért, a gyerekeknek szóló tűzoltó vetélkedőért, a Népdalörnek, valamint Kocsis Katának a szép dalokért, a Veszprém Megyei Igazgatóságnak a jelenlétéért, a játékokért, Mihalcsik Mártának a kiállítások megnyitására, Márta Istvánnak az előadásért, Szuper Juditnak a Balaton-felvidéki és Bakony-vidéki csipke- és hímző kultúra bemutatásáért, az Önkormányzatnak a helyszín előkészítéséért és visszarendezésért, és minden résztvevőnek a jelenléteért, amiért érdemes volt megrendezni a IV. Taliándörögdi Értékek Ünnepe!

Aki addig nem látta, az az Értékek Ünnepe-n megtapasztalta, hogy kicsit megváltozott az év folyamán a KÖSZI-bázis környezete. Az udvar körül egy új, „kerítésismegnemi” készült, Tóth G. Péter, az Ilona Malom Műhely Bt. és Tóth Csaba (kedves szomszédunk, aki kovácsmester) közreműködésével. A padok ki is, be is fordíthatóak. A településről készült képen megkereshetőek, és helyükre tehetőek értékeink (a mágnes tulajdonságának köszönhetően). Színes krétával közzé tehetjük gondolatainkat értékeinkről, kis csipeszekkel pedig kifüggeszhetjük kedvenc képeinket. Egy nagy könyvünk is készült falemezekből, melyeken Taliándörögdi értékeiről olvashatunk, és melynek egyes lapjait a „kerítésismegnemi”-re kihelyezhetjük. Eredeti tervünkben

ott lapozható lett volna, de ez most nem sikerült. Nem adjuk fel, gondolkodunk a megoldáson.

2020. szeptember 23-25. között ifjúsági konferenciát szerveztünk. Ez volt a negyedik, a KÖSZI által szervezett ifjúsági konferenciák sorában. Ez azonban régebbi keletű, mint a Taliándörögdi Értékek Ünnepe, mert csak két évente kerül megrendezésre. Ez volt az első alkalom, hogy háromnaposra terveztük, és szintén először nemzetközire. A nemzetköziség úgy valósult meg, hogy igénybe vettük a technika vívmányait, és kivetítve néztük, hallgattuk határon túli partnereinket. A program így is sikeres volt, de nyilván sokkal nagyobb volumenű lett volna, ha nem szól közbe a pandémia.

2020 őszén még látogatókat is fogadhattunk, akik a Fertő-tó vidékéről érkeztek három napra, megismerni Taliándörögdot, a KÖSZI tevékenységét és a környéket – vidékfejlesztő szemmel. Jöttek hozzánk Mindszentkálláról is, hogy az értéktárak működtetéséről beszélgethessünk. Ezek, és a más hasonló típusú látogatások erősítik településünk és szervezetünk jó hírét, és mindig hoznak új ismeretségeket, új barátokat.

Bízunk benne, hogy 2021. során eljutunk oda, hogy újra lehetnek együttlétek, közös programok, találkozások, örömteli ölelések. Jó egészséget kívánunk mindenkinek!

BAZSÓ GABRIELLA az óvónői szakközépiskolai éveit követően Győrben végezte el az Apáczai Csere János Tanítóképzőt, majd Kaposváron ének-zene tanári diplomát szerzett. Közel 20 évig tanítóként, ének-zene tanárként dolgozott, míg 2000-ben Taliándörögdon el nem vállalta a Közművelődési Közösségi Ház, Könyvtár, Teleház vezetését. Ebben az időszakban került kapcsolatba a Közösségfejlesztők Egyesületével, melynek azóta is tagja. 2007-től az Élhető Balaton-felvidékért Egyesület egyik vidékfejlesztő szakembere. Taliándörögdre kerülése óta tevékenységeiben fontos szerepet kaptak a civil szervezetek, kiemelten az ifjúsági, vagy ifjúsággal foglalkozó csoportok (Dörögdi Ifjúsági Egyesület, Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért (KÖSZI) stb), melyeknek ugyan nem tagja, hanem általában önkéntes segítője. Vidékfejlesztőként is a fiatalokra való odafigyelés, az ifjúságsegítés lehetőségeit kereste. Jelenleg a KÖSZI projektjeinek koordinátora, kollégájával, Hoffner Tiborral a KincsesHáz Pannon Ifjúsági Népfőiskola és Értékek Háza működtetője és a Pannon Ifjúsági Értéktör Hálózat egyik koordinátora.

Hunyor Népfőiskola – Élő Forrás Hagyományörző Egyesület (Kiscsősz)

Hidak Hírlevél 2021. tavasz

„...Nem olyan remény ez, amely megváltoztatja az eseményeket, hanem amely új erőt ad, hogy szembenézhesünk a nehézségekkel.” (Izajás könyve)

Kedves Hírlevélolvasók!

Megszokott már, hogy hírlevélünk nagy terjedelemben mutatja be az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület közösségeinek programjait, a fesztiválokon, találkozókön való részvételek élményeit. Több mint egy éve már, hogy hullámokban tör ránk a koronavírus-járvány, újra és újra lerombolva a felépített közösségi folyamatokat. A harmadik hullámban sajnos a félelem is fokozódik az emberek szívében. Nem tehetünk mást, mint tervezünk és dolgozunk. Rengeteg eseményt, táborot, fesztivált, előadói estet, szakmai képzést tervezünk, ezek programjai készen állnak a meghirdetésre, mi pedig startra készen várjuk a felszabadító döntéseket. Megfelelő óvatosság mellett azért ebben az időszakban is dolgoztunk.

Nagy örömmel tájékoztatunk benneteket, hogy új beruházásaink keretében szép, megújult és új építésű terek is várják majd a Kiscsősze látogatókat. Elkészült vado-

natúj TÁNCHÁZ épületünk, mely öltözőkkel, tusolókka és kiállítási terekkel várja a Kiscsősze látogatókat. Tükrös terme a táncegyüttesek számára a lehető legmagasabb színvonalú gyakorlóteret adja.

A táborozók, fesztiválok és képzések látogatói számára új vendégfogadó-egység (Fogadó a két öreg Anyabivalyhoz) szolgáltatja majd az ételeket és italokat. Ez a helyszín közösségi rendezvények, ünnepek megvalósítására is alkalmas, színvonalas melegkonyhával, helyben készült ételekkel támogatva a sikeres lebonyolítást.

Már egy esztendeje átadtuk a Hunyor Regionális Népi Kézműves Alkotóházat, ahol több tematikus

műhelyben nyílik lehetőség a kézműves kultúra különböző szakmai területeinek megismerésére, gyakorlására. Az alkotóházzal szemben egy valódi parasztállatkert várja az állatok, növények, környezeti szépségek világára kíváncsi vendégeket, családokat.

Az elmúlt időszak programjairól

Folyamatosan zajlott (interneten) a művészetoktatás

Időpont: 2021. első negyedév

Helyszín: Kiscsősz

Szervező: Élő Forrás Hagyományörző Egyesület

Érintettek létszáma: 280 fő

Célközönség: Művészeti Iskolások, Ifjúsági Táncegyüttes

Nehéz helyzetben vannak a néptáncos művészeti iskolák, hiszen ez a kultúra nem könnyen adható át a világhálón keresztül. A motívumok technikai elsajátítása, a táncok megismerése rengeteg személyes élményt igényelne, amit sajnos egy ideje nélkülözünk kell. Az év kezdetén még lehetőségünk volt személyesen is iskolai oktatást végezni. Különös sikertörténet számunkra az idén elkezdett népzenei oktatás, melynek kiváló mesterei igazán elhintették a magot a fiatalok lelkében. Az elmúlt hetekben már csak az internetes oktatásra volt lehetőségünk. Azon igyekszünk, hogy megtartsuk tanítványainkat és új erővel induljunk majd a személyes oktatás lehetőségének megteremtése után. Képünkön egy januári tehetségoktatás látható, a Kiscsőszi Ifjúsági Táncegyüttes legényei számára (ők nem a művészeti iskola tanulói).

Rendhagyó cigányzene oktatás

Időpont: 2021. február-március

Helyszín: Kiscsősz

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Célközönség: Fláre Beás zenekar és a cigányzene iránt érdeklődő fiatalok

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület a pandémia mellett is igyekszik elérni a célközönségét. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával cigány zenei oktatási programot indítottunk, amelynek során igyekszünk a hagyományos roma muzsikát megismertetni és megkedveltetni a régió cigány fiatalságával. Ez a hatalmas kulturális érték növeli a cigányok társadalmi elfogadottságát és művészi

élményekkel gazdagítja a fiatalokat. Amint lehetséges lesz, élő közösként szeretnénk működtetni a cigány zenei kört, melynek célunk szerint elsősorban felső tagozatos és középiskolás korú fiatalok lesznek a tagjai. Az elmúlt hónapokban három oktatást valósítottunk meg. A hangszerek használatának, daltípusok éneklésének módjáról is beszéltünk. Két oktatási alkalomra segítségül hívtuk Végső Miklós, szatmári származású táncmestert is, aki hagyományos táncmotívumok bemutatásával gazdagította a rendhagyó tanórákat.

Nem maradt el a Farsang, de másként kellett megrendeznünk

Időpont: 2021. 02. 12.

Helyszín: Kiscsősz

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 1500 fő

Célközönség: Internetes érdeklődői kör

A Fordulj Kispéj Lovam szerződéses társulata a veszélyhelyzet időszakában is dolgozik egyesületünknel. Ezt a csoportot kértük fel, hogy zárt kapuk mögött valósítsuk meg a szokásos farsangi népszokás-játékot, ezzel is biztosítva évtizedes rendezvényünk folytonosságát. A tánckar szerepét átélve valósította meg a kis előadást, melyet

közzétettünk és ajánlunk a vidámságra vágyók figyelmébe:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ke-SMTQkJpk&feature=youtu.be>

A farsangi időszakhoz természetesen a disznóvágási finomságokra is szükség van, így ezt megelőzően, már januárban elkezdtek ezek készítését. A képen a felső disznó 130 kg-ot nyomott, az alsó közel 400-at...

Nemzetközi online táncképzés

Időpont: 2021. 02. 27–28.

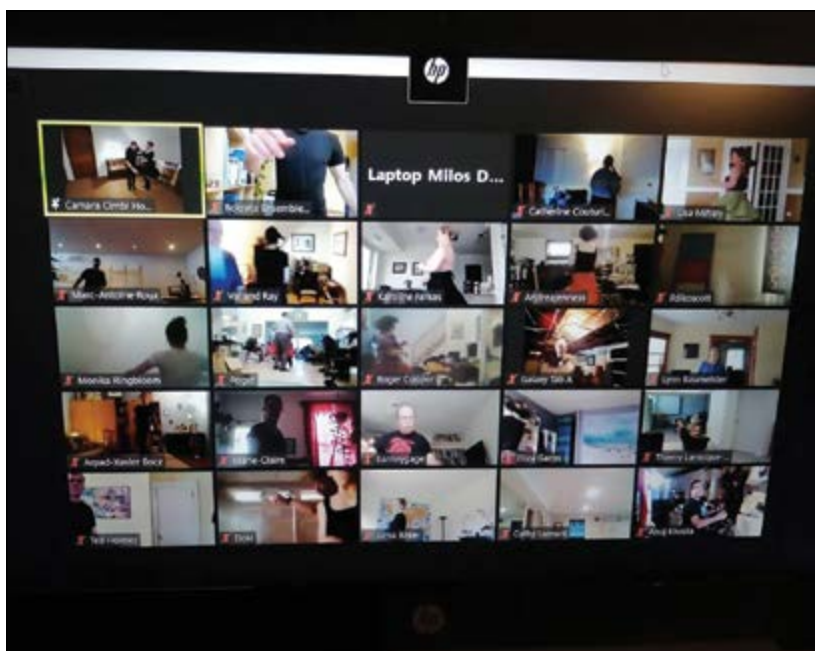
Helyszín: Kiscsösz-Montreal (Kanada)

Szervező: Élő Forrás Hagyományörző Egyesület, Bokréta Táncegyüttes (Montreal)

Érintettek létszáma: 50 fő

Célközönség: Magyar néptánckedvelők a világban

Régi hagyomány volt a montreali magyar néptánc tábor, melyet idén a világban zajló járvány miatt nem tudtak megrendezni a Bokréta vezetői, Dreisziger Dénes és felesége. Mégsem maradt el a táncélmény a kitartó résztvevők számára, sőt, azt is mondhatjuk, hogy az új formában most olyanok is bekapcsolódtak, akik a távolság miatt élőben valószínűleg nem jelentek volna meg a rendezvényen. Ötven résztvevő fizetett elő az online oktatásra. A szervezők egy régebbi élmény felelevenítése céljából szászcsávási táncok oktatását kérték Lőrincz Hortenziától és Kovács Norberttől. Emellett Kodoba Florin, magyarpalatkai primás zenetanítást vállalt a kétnapos programban. Mindkét napon másfél-másfél órás intenzív online tánctanítást és zenetanítást végeztünk, melyet a tanítványok a saját otthonaikban követhettek. Az internet csodájának köszönhetően az oktatók is láthatták a tanítvá-

nyok munkáját, a gyakorlás folyamatát. A tanítványok nagy része Kanadából, kisebb része az USA-ból és Nyugat-Európából jelentkezett. Különleges élmény volt ez mindannyiunk számára. Reméljük, hogy 2022-ben mégis inkább a személyes táborozás élményét élhetjük majd át.

Közösségiogyoróvágás

Időpont: 2021. 03. 13.

Helyszín: Kiscsösz

Szervező: Élő Forrás Hagyományörző Egyesület

Érintettek létszáma: 20 fő

Célközönség: Élő Forrás Közösség

A munka nem tilos, tehát nehéz időszakunkban is előre tekintve, közösségi munkát vállalt az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület tagságának egy része (Bozót Néptáncegyüttes). Az Élő Forrás Hagyományfaló építése során szeretnénk a természetes világhoz közeli megoldásokat alkalmazni. Ennek megfelelően szeretnénk olyan térelválasztó kerteket, terelőket építeni, melyek formailag és anyagukban is megfelelnek ennek a célnak. A kiscsöszzi erdőn hatalmas mogyorósok találhatóak, ide mentünk tehát olyan vesszőt vágni, amelyből kisebb kerítéseket fonhatunk. A mogyorókerítések megtekintésére a pandémia lezárásával mindenkinek lehetősége lesz.

Komatállal köszöntötük Kiscsős új lakóját

Időpont: 2021. 03. 20.

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Kiscsős Község Önkormányzata, Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 5 fő

Célközönség: Kiscsős lakói

Alig száz lakosú településünkön mindennél fontosabb feladatunk a helyi lakosság foglalkozásának megállítása. Éppen ezért hatalmas öröm, ha újszülöttet köszönhetünk a faluban. A Nemzeti Művelődési Intézet által kezdeményezett Komatál programhoz csatlakozva önkormányzatunk és az Élő Forrás igyekszik ünneppé tenni az ilyen alkalmakat. Nemrégiben köszöntöttük Verebélyi Mártont, aki második szülökként érkezett családjába. A komatálát Reidmár Linda keramikus készítette. Az Édesanyának Kiscsős ajándéka, illetve a komatál mellett a helyi asszonyok által készített finomságokat is vittünk.

Nyülfestés

Időpont: 2021. 04. 02.

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 10 fő

Célközönség: Kiscsős lakói

A Húsvét a keresztény ünnepi mivolta mellett a családok, a gyermekek egyik legfontosabb közösségi alkalmá. Sajnos idén nem lehetett jelentősebb rendezvény formájában, közösségben ünnepelni, de a kiscsőszi gyermekekből néhányan azért hozzájárultak az ünnepi hangulathoz. Király Zsuzsanna és lánya, Zsannett papírnyulat készített, melyet a gyerekek közösen festettek színesre. A festés a szabadban zajlott.

Regisztrációhoz kötött fesztivál Székelyudvarhelyen

Időpont: 2021. 04. 10.

Helyszín: Székelyudvarhely

Szervező: Kékiringó Alapítvány

Érintettek létszáma: 500 fő

Célközönség: Kékiringó és a meghívottak tagsága

A 22. Kékiringó Néptáncfesztivál gálaműsorára került sor 2021. április 10-én, szombaton 17 órá-

tól, Székelyudvarhelyen a Digitál 3-ban. Rendezvényüket az előző évekhez képest másképp szervezték meg, lebonyolítása során kiemelten ügyeltek a koronavírussal kapcsolatban hozott rendelkezések betartására. A mostani törvény szabályai miatt a részvétel regisztrációhoz kötött, zártkörű volt.

Meghívottaik: Cickom – Szent-erzsébet, Gereben – Székelyudvarhely, Gyermekláncfű – Alsósófalva, Forgórozsa – Rugonfalva, Mákvirágok – Székelykeresztúr, Ördögboroda – Balánbánya, Pipacsok – Székelykeresztúr, Serítettő – Székelyudvarhely, Csimpolya Néptánc csoport – Püspökladány, Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület – Kiscsős, Martosi Hagyományőrző Egyesület – Felvidék.

Házigazda: Kékiringó Néptánc csoport, szervező: Kékiringó Alapítvány, muzsikáltak: Forró István és barátai.

Támogatók: Nemzeti Kulturális Alap (NKA), Csoóri Sándor Alap, Elan Trio SRL, Székelyudvarhely Önkormányzata.

Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület felvételt jelent meg a rendezvényen. A filmbejátszás mellett Kovács Norbert elnök skype-on is bejelentkezett, és néhány mondattal köszöntötte a színházteremben összegyűlt székelyudvarhelyi ismerősöket.

Iskolások Ki mit tud-ja

Időpont: 2021. március

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskola

Érintettek létszáma: 26 fő

Célközönség: Kiscsős lakói

A tavalyi sikerre alapozva idén online formában is megrendeztük a művészeti iskolánk által szervezett diák Ki mit tud-ot. A szokatlan forma ellenére szerencsére nem maradtak el a jelentkezők.

Versenykategóriák:

Ének – 10 produkció

Vers, mese – 10 produkció

Tánc (néptánc, divattánc) – 2 produkció

Egyéb kategória (hangszeres zene) – 4 produkció

26 jelentkező volt a versenyen. Ének, vers, mese, tánc és hangszeres kategóriákban. Minden résztvevő a tavalyihoz hasonlóan a részvételért kis emléklapettet kapott. A helyezettek ajándékot is, és a szervezők által készített plakettet, a különdíjasok pedig ajándékban részesültek. Természetesen a zsűri munkáját is egy emlék plakettel köszönték meg a szervezők.

I. helyezés – megosztva került kiosztásra:

Vidolin zenekar (Kovács Bendegúz, Kovács Réka) – Vid és Horváth Mirella – Zsuzsics Roland – Devecser

Vidolin zenekar – Vid településről – maximális 30 pontszámmal és a Noszlopi Német Nemzetiségi Nyelvtanító Általános Iskola tanulója.

Díjuk: Magyar Fogyatékosok Lovas Sportszövetsége – lovaglás, Topár Zoltán felajánlása;

Horváth Mirella – Zsuzsics Roland cigánytánc produkcióval és maximális 30 pontszámmal, a Devecseri Gárdonyi Géza Általános

Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola tanulója.

Díjuk: 1 hetes táborozási lehetőség Kiscsősön, mely az Élő Forrás Alapfokú Művészeti Iskola felajánlása.

A *Vándordíjat* a Vidolin zenekar kapta kimagasló teljesítményéért.

II. helyezés

Bognár Boglárka – Kövi Veronika – ének kategóriában, 29 pontszámmal. Ők a Csöglei Általános Iskola tanulója.

Díjuk: Na Na Na Dekor felajánlása – húsvéti díszek, amelyek papírfonással készültek.

III. helyezés, szintén megosztva került kiosztásra

Horváth Liliána – vers, próza és Kovács Zsófia – ének kategóriában.

Díjuk: Horváth Liliána – vers, próza kategória, 27 pontszámmal – Illésházy Kata felajánlása, nyaklánc szett.

Kovács Zsófia – ének kategória, 27 pontszámmal – Linda Míves Kerámia felajánlását kapta.

Mindketten a Devecseri Gárdonyi Géza Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola tanulója.

Külföldjében részesültek:

Vidikum felajánlását: Tóth Péter Tibor – vers, próza kategória – 26 ponttal – Devecseri Gárdonyi Géza Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola tanulója.

Apáti Zoltán keramikus felajánlását: Kósa Patrik – zene kategória 24 ponttal – Csöglei Általános Iskola tanulója.

Dobai Önkormányzat könyvtárvány felajánlását: Farkas Hunor – vers, próza kategória – 25 ponttal és Bolla Marcell – vers, próza kategória – 24 ponttal és – mindketten a Csöglei Általános Iskola tanulója.

Filagória építő kaláka

Időpont: 2021. 04. 25.

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Élő Forrás Hagyományörző Egyesület

Érintettek létszáma: 10 fő

Célközönség: Élő Forrás Közösség

Az élet másként működik a pandémiás időszakban. Az Egyesületünk teljes erőbedobással folytatja falufejlesztő tevékenységét, melynek keretében kisebb ismeretátadó állomásokat is létrehozunk. Az Egyesület már beoltott férfi tagjai filagória építésre gyűltek össze, ezzel is gyorsítva a munkálatokat. Több olyan feladat is van, amelyeket már nem tudunk pályázati forrásokból finanszírozni, így az önkéntes segítség nagyon fontos ezekben a hónapokban. Köszönjük a férfiak munkáját és az asszonyok segítségét (ők főzték az ebédet).

Világraszóló széki táncház

Időpont: 2021. 04. 25.

Helyszín: Kiscsász

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 50 fő

Célközönség: Az Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület tagjai és barátai

A Hagyományok Háza minden magyar közösséget igyekezett megszólítani a Világraszóló széki táncház című kezdeményezésével. A járványhelyzet alkonyán a szabadban jöttünk össze, hogy egy rövid széki táncsal bekapcsolódjunk az egész világ közös tavaszi táncházába. A felhívásra több száz helyszínről érkeztek felvételek. Egyesületünk, figyelembe véve a járványveszélyt, a szabadban szervezte meg a saját bemutatóját. A táncról Hartyándi Jenő készített felvételt, melynek néhány szép pillanata bekerült a Hagyományok Háza által közzétett kisfilmbe. Hatalmas közösségi élmény volt.

„Újjáépítés”

Időpont: 2021. május-június

Helyszín: Kiscsász

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 200 fő

Célközönség: Élő Forrás Közösség

A szabadban újra hódolhatunk a közösségi élet örömeinek. Igyekszünk minél több alkalmat szervezni arra, hogy ismét megismerjük, megszokhassuk egymást. Féléves távollét után örvendezünk egymásnak és minden párbeszéd egy

élettörténetnek tűnik. Gyermekek, unokák születtek, munkahelyek szüntek meg, vagy változtak újjá. A gasztronómiát sem nélkülözve tartottunk több alkalommal is közösségerősítő találkozókat, melyek kisebb közös munkákkal és beszélgetésekkel jártak. A találkozásokra a rendszeres közösségeinkből sokan eljönnek. A délelőtti órákban általában igyekszünk valamilyen értékteremtő munkát végezni, majd következik a kötetlenebb délutáni szakasz, amikor elfogyasztjuk a közösen készített ételeket, süteményeket.

Három néptáncsoport járja...

Időpont: 2021. május-június

Helyszín: Kiscsász

Szervező: Élő Forrás Hagyományőrző Egyesület

Érintettek létszáma: 60 fő

Célközönség: Élő Forrás Közösség

A Faluház padlóján a szabályok enyhítésének köszönhetően ismét karaktercipők sarkai kopoghatnak. A Bozót Néptáncgyüttes, a Rekettye Táncgyüttes és a Kiscsászi Ifjúsági Táncgyüttes megkezdte rendszeres próbáit. Tapasztalatunk szerint az ifjúsági korosztály esetében lesz a legna-

gyobb feladatunk a csoport újragyarapítása terén. Bízunk abban, hogy az elmaradó fiatalok idővel megerősítik magukban a társaság igényét. Próbáinkon az ősszel elkezdett táncanyagok ismétlése zajlik. A Bozót Néptáncgyűttes több nyári felkérésnek is szeretne eleget tenni, ahol élőzenei kíséretet is szervezünk. Elsősorban ezekre a műsorokra készülnek a már ismert táncanyagok, színpadi táncszámok gyakorlásával. A Reketye Táncgyűttes új táncanyagba kezdett. Kalotaszeg táncművészete kiemelten érdekli ennek a kamara csoportnak a tagságát. Egész hétre jut a táncból...

Virágzó alkotóházi szakkörök

Időpont: 2021-ben folyamatos
Helyszín: Kiscsős

Szervező: Élő Forrás Hagymányórzó Egyesület

Érintettek létszáma: 50 fő

Célközönség: Pápai Kistérség, Devecseri Kistérség lakói

Az elmúlt hetekben varázsütésre újra megteltek a Hunyor Regionális Népi Kézműves Alkotóház műhelyei. „Felizzottak” a fazekasokrongok és „zakatolnak” a szövőszékek. A felnőtt szakkörök résztvevői önfeledten ismerkednek a népi kézművesség fortélyáival. Reidmár Linda a fazekasműhelyt töltötte meg újra étellel és szakmaisággal. Tanítványai a fantáziát sem nélkülözve gyúrják, formálják az agyagot, folyamatos, rendszeres önképző kör formájában. Hasonlóan működik a szövő kör, melynek tagjai a kezdeti időszakban nemezeléssel foglalkoztak. Az elmúlt esztendőben végre birtokba vehették az Alkotóház hatalmas szövőműhelyét és szövőszékeit, melyek használata új, lényegesen magasabb szintet hozott a szakkör életében.

Egyesületünk szakkörei nyitottak a nagyközönség számára. Az egyetlen elvárás, hogy a jelentkező megfelelő érdeklődést tanúsítson, és valóban részt vegyen a programban. A részvétel díjtalan. Szeretettel várunk mindenkit!

Dúdoló és népdalkör program

Időpont: 2021. májustól

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Élő Forrás Hagymányórzó Egyesület

Érintettek létszáma: 20 fő

Célközönség: Pedagógusok, népdalt kedvelők

Újra elindítottuk a népdalkör és a térség pedagógusai által rendszeresen látogatott Dúdoló programot, melyet az ismert népdalénekes, Navratil Andrea vezet. Az elmúlt időszakban online bonyolított

mesterkurzus minden résztvevője visszatért már az első alkalomra. Navratil Andrea minden egyes alkalomra az időszakhoz, ünnepekhez, évszakhoz illő dalanyagot választ, melyet a folytatásban ismét, gyakoroltat, nagy segítséget nyújtva ezzel a kis vidéki iskolák énektanárainak. A Dúdolók mellett rendszeresen, önállóan próbál az Élő Forrás Népdalkör, mely kiemelten foglalkozik a Somló térségének dalaival.

Kimagasló színvonalú színházak Kiscsősön

Időpont: 2021-ben folyamatos

Helyszín: Kiscsős

Szervező: Kiscsős Község Önkormányzata, Élő Forrás Hagymányórzó Egyesület

Érintettek létszáma: 600 fő

Célközönség: Pápai Kistérség, Devecseri Kistérség lakói

Kiscsőszi Község Önkormányzata, az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület segítségével és a Déryné Program támogatásával 2021-ben új kulturális irányt nyitott Kiscsősön. Az eddig kiemelten népművészeti irányultságú programok mellé elindítottuk a Pajtaszínházi Estéket, melyek keretében nagyon értékes színházi előadások valósulnak meg részben az Élő Forrás Pajtájában, részben a Faluház színpadán. Az előadásokat a szélesebb térségben hirdetjük meg, és viszszatérően pénteken este, 19.00-tól kezdődnek. Igyekszünk figyelni a műfaji sokszínűségre is, de alapvető szempont a megfelelő szakmai színvonal. Ezt garantálja a Déryné Program, mely segíti, anyagilag is támogatja a sorozatot.

Eddig két színházi alkalom valósult meg. A Felvidékről érkezett a „The Art” színházi társulás, amely Tóth Tibor Jászai Mari-díjas előadóművész szerkesztésében Arany János balladáiból szemezgetve tartott nagyszerű zenés előadást. A második darab a Faluház kis színpadán valósult meg, mert szükség volt az elkülönülő tér intimitására. Fabók Mariann bábművész a Mikszáth Kálmán ihlette Fekete Kakas című egyszemélyes, felnőtteknek szóló bábélművelés varázsolt fennkölt pillanatokat a terem falai közé.

Ezek az előadások példázzák, hogy a valódi értékre is éhes a vidéki falvak lakossága, éheznek és vágyják ezt a színvonalat, mégis rácsó-

dálkoznak, ha valóban találkoznak vele. Hát, ezt okozza az olcsó falunapok zsbivásári, sztárvendéges világa...

A közeljövőben Berecz András tart előadást, „Félbevágott pipafüst” címmel, majd Joós Tamás és Hegyi Norbert Cseh Tamás estje következik.

Pajtaavató lagzi

Időpont: 2021. 05. 29.

Helyszín: Kiscsőszi

Szervező: Élő Forrás Hagyományörző Egyesület

Érintettek létszáma: 86 fő

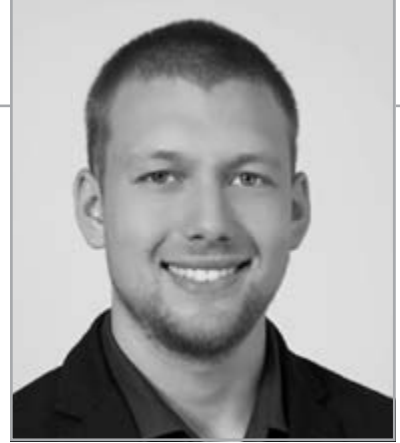
Célközönség: Baráti Házaspár és rokonsága

Az elmúlt két évben jelentős beruházás zajlott az Élő Forrás háza táján. Ennek keretében megújult a régi táncpajta is, ahol mostanra egy színvonalas, társasági életre alkalmas közösségi tér alakult ki. Egyesületünk régi barátai és segítői annak a

családnak a tagjai, akik egy lakodalom formájában avathatták fel ezt az új helyszínt. Az esküvő és a lagzi is valós volt, az ifjú pár szerencséjére éppen egy nappal a járványügyi szabályozás vonatkozó enyhítése után volt az esemény. Ennek okán talán még nagyobb volt az öröm. Igyekezünk mindent megtenni, hogy ebben a szép napban semmi ne árnyékolhassa be a fiatalok és a család boldogságát. Éljen az ifjú pár!

KOVÁCS NORBERT néptáncos, koreográfus, az Élő Forrás Hagyományörző Egyesület elnöke, Kiscsőszi Község polgármestere. Feleségével, Gaschler Beátával és gyermekeikkel Kiscsősön élnek. Négy gyermek édesapja és ösre várják az ötödik legénykét. Legnagyobb fia diplomás táncművész a Magyar Nemzeti Táncgyűttesben. Táncosként már gyermekkorában közösségekben élt. 1987-ben, 16 évesen már a hasonló korú, ajkai Bercsényis diákok táncsoportját vezette, majd 21 évesen az Ajka-Padragkút Táncgyűttes művészeti vezetője lett. Táncoktatói felhatalmazást Székesfehérváron kapott, a Fejér Megyei Művelődési Központ képzésén. Később a Sümeg Táncgyűttes, a Veszprém-Bakony Táncgyűttes művészeti vezetői is voltak feleségével. Koreografált a Magyar Táncművészeti Egyetemen, a Nemzeti Színházban, tanított a Magyar Állami Népi Együttesben, a Duna Művészegyüttesben, amerikai, ausztráliai, kanadai, nyugat-európai magyar táncbörökben. Ma a kiscsőszi „emberközösségek” szervezését tekinti legfontosabb feladatának. Díjai: Népművészet Ifjú Mestere díj (1997), Örökös Aranysarkantyú díj (1997, 1999, 2001), Mediawave Párhuzamos Kultúráért díj (2001), Veszprém megye Pro Comitatu díja (2001), Veszprém megye Prima díja (2012), Magyar Kultúra Lovagja (2017), Magyar Ezüst Érdemkereszt (2012).

Fehérliliom Népfőiskola Kondoros

Kondoroson az Ifjúsági Műhely 2014 év elején alakult meg, kezdetben a helyi piacon – mint közösségi téren – szervezett játékos együttléteket, akciókat (asztaliteniszezés, közösségfejlesztő játékok), amelyek alkalmat teremtettek a helyi fiatalok megszólítására, megismerésére, igényeik artikulálására, felmérésére, valamint a közösségi munkába való bevonásra. A közös tevékenységek során fogalmazódott meg az igény egy állandó közösségi színtér létrehozására. Az Ifjúsági Műhelynek jelenleg is teret biztosító épületet, a helyi katolikus közösség tulajdonában lévő egykori katolikus iskolát, a helyi fiatalok segítségével sikerült felújítani, rendbe tenni.

A munkában aktívan résztvevő fiatalok 2014 óta végzik azt a közösségépítő tevékenységet a szervezetenél, mellyel meg tudták szólítani mind a településen élőket,

mind a körzetükben élőket, elsősorban is a fiatalokat.

A közös cél a helyi közösségi kezdeményezések segítése, mentálása, olyan színtér és infrastruktúra biztosítása főként az ifjúság, de minden korosztály számára, amely az öntevékenységet, a közösségi összetartozás érzésének kialakítását támogatja, valamint a helyi értékek megőrzéséhez járul hozzá. Folyamatosan szerveződtek és szerveződnek közösségi csoportok, az évek alatt 24 aktív közösség jött létre és működik tovább (fotó, bűvész, hímző, néptánc, képzőművészeti, darts, asztalitenisz stb.). Több közösségépítő, kulturális esemény, hagyományörző nap, tematikus családi napok is meghirdetésre kerültek, melyek jövőbeni bővítése ünnepkörokhöz kapcsolódó kézműves foglalkozásokkal, gasztronómiai programokkal, feladatként jelentkezik.

Az épületet a közösségi foglalkozásokra már sikerült rendbe tenni (festés, mázolás, betonozás, vakolás, villamossági szerelések, festés, laminált padló beépítése) önerőből, azonban még további felújításra, bővítésre van szükség. Az eszközök bár bővültek, ezek kiegészítésére szükség van, valamint a folyamatosan gazdagodó tevékenységek is új eszközparkot, bútortozatot igényelnek.

A település és környékének húzóágazata a mezőgazdaság és az erre épülő élelmiszer-feldolgozás, de az apróvadás vadgazdálkodás is jelentős. A termőföldek jó minősége, a napsütéses órák magas száma és a még jelenlévő, de a generációs váltásokkal már erőteljesen fakuló szakértelemre is tekintettel a jövő népfőiskolájának programjában a képzéseknek, továbbképzéseknek is helyet kell kapniuk. Tovább kell erősíteni a tárgyalkotó és a képzőművészet, valamint az előadó-művészet népszerűsítését a fiatalok körében, az amatőr előadóművészek és csoportok számára fellépési lehetőséget biztosítva. Tovább kell folytatni a kondorosi és a környező települések értékeinek feltárását, a meglévő értéktárak bővítését.

Az aktív közösségek megerősítése a településen és a térségben hozzájárul ahhoz az együttműködő, egymást segítő közösségi létezéshez, mely alapja lehet a kulturális alapú gazdaságfejlesztésnek.

A népfőiskola épülete Kondoroson

Az öt határon át

Kárpát-medencei vetélkedő Kárpátalján

A Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal tagjai, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, a Nemzeti Művelődési Intézet és a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület 5 határon át címmel online, interaktív, honismereti vetélkedőt hirdetett a külloni értékek megismertetéséért és megőrzéséért, valamint az értéktárak bővítéséért a Kárpát-medence iskolásai számára a 2020/21-es tanévben. A vetélkedő kárpátaljai koordinálását a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület végezte.

A szervezők kérésére az egyesület összeállított egy kárpátaljai mondákból, regékből és anekdotákból álló gyűjteményt, mely az alapját képezte a vetélkedő kárpátaljai vonatkozású feladatainak.

Az alábbi forrásokat használtuk fel a verseny során:

Punykó Mária – Hutterer Éva: Egyedem, begyedem tengertánc

Kárpátaljai gyermekmondókák (Kárpátaljai Magyar Pedagógus-szövetség Tankönyv- és Taneszköz tanácsa, Beregszász 2004)

Kovács Sándor: Máramarosi bércek között (Romanika Kiadó, Budapest, 2007)

Kovács Sándor: Bús düledékeiden Kárpátalja vár- és kastélykalauza (Romanika kiadó, 2008)

Horváth Zoltán György–Kovács Sándor: Kárpátalja kincsei (Masszi Kiadó és a Romanika Kiadó, 2002)

Kárpátalja anno sorozat (www.karpatalja.ma internetes híroldal)

Az elküldött irodalomból állították össze a szervezők a *Kárpátaljai mondák, mítoszok és legendák* című 12 oldalas, a vetélkedő oldalára feltöltött kötelező irodalmat, mely a verseny során a pályázókat segítette.

Az alábbiakat használták fel:

A borszavölgyi cigányvajda kápolnája

„Sárgarépa-lázadás” a munkácsi várbörtönben

A salánki pásztor legendája

A kisbereznai vaddisznóper

Asszonyvallató híd

Mezőkaszony, avagy Kata asszony faluja

A Fehér-Tisza völgyében

A Fekete-Tisza völgyében

Nevickei vár

A szinevéri tengerszem

Husznak romvára

Munkács vára

Az Örök Fiatalság forrása

A huszti beteglátogatók

A kötelező irodalom szinte valamennyi fordulóban segítette a versenyzőket. A 2. fordulóban kvízzjátékban kellett bizonyítaniuk a versenyzőknek a helyi legendák, mítoszok ismeretét. A 3. fordulóban nyomozniuk kellett a helyi mondák után, valamint térképet kellett a témához készíteniük. A 4. fordulóban saját anekdotát kellett eljátszaniuk a versenyzőknek. Az utolsó fordulóban pedig folytatniuk kellett egy-egy ismert legendát a saját elképzelésük szerint. A fiatalok a vetélkedő által mélyrehatóbban megismerhették a helyi és külloni értékeket, kutathattak és ismereteket szerezhettek. Megismerhették a szűkebb környezetüket, vagyis a településüket és a térségét, valamint a tágabb környezetüket, vagyis a Kárpát-medence értékeit.

A beérkezett pályamunkák alapján azt tapasztaltuk, hogy a versenyzők felkészítő tanáraik segítségével komolyan vették és alaposan átolvasták, megjegyezték az ajánlott irodalmat. Emellett a feladatok megoldásában kreatívan vettek részt.

A versenyre a karpátmedencei-vetelkedo.org weboldalon lehetett regisztrálni egy megszabott feladat teljesítésével 2020. október 26-ig.

Kárpátaljáról az alábbi 8 fő jelentkezett:

Bábel Sándor (7. osztály), Benei Oktatási-Nevelési Intézmény, Bene

Danku Gábor (7. osztály), Péterfalvai Református Líceum, Péterfalva

Ladányi Réka (8. osztály), Péterfalvai Református Líceum, Péterfalva

Marton Alexa Xénia (7. osztály), Csongori Általános Iskola, Csongor

Máté Linett (8. osztály), Péterfalvai Református Líceum, Péterfalva

Szabó István (6. osztály), Haranglábú Oktatási-Nevelési Komplexum, Harangláb

Szombati Ábel (8. osztály), Péterfalvai Református Líceum, Péterfalva

Tóth Patrícia (6. osztály), Tiszaágteleki Általános Iskola, Tiszaágtelek

Közülük 5-en teljesítették mind az 5 fordulót.

A pályamunkák értékelése:

A pályamunkák értékelését minden régióban 3 fős bírálóbizottság végezte, Kárpátalján:

Molnár Eleonóra, a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület elnöke

Espán Margaréta, az Irka gyermeklap főszerkesztője, újságíró

Marosi Anita kárpátaljai helyismereti vezető, a Kárpátalja.ma újságírója

A zsűri tagjai minden fordulónál tanulmányozták a feladatok követelményrendszerét és az erre beérkező pályamunkákat. Igyekeztek egymással egyeztetni az egyes feladatok értékelésénél. Figyelembe vették, hogy a versenyzők mennyire feleltek meg a kiírt feladatok elvárásainak. Emellett tekintettel volt a pályázók korára, rátermettségére, kreativitására, önálló fel-

adat-megoldási készségére. Ennek jegyében születtek meg az értékelések.

A vetélkedő első három helyezettje értékes ajándékokat kapott, valamint a helyi legendákról szóló írásuk bekerül az Irka c. gyermeklap idei második számába.

Díjazottak:

1. Máté Linett (8. osztály), Péterfalvai Református Líceum, Péterfalva

2. Bábel Sándor (7. osztály), Benei Oktatási-Nevelési Intézmény, Bene

3. Szabó István (6. osztály), Haranglábú Oktatási-Nevelési Komplexum, Harangláb

MOLNÁR ELEONÓRA (Beregdeda, 1981) történelem-földrajz szakos tanárként (Diplom Specialist) – II. RFKMF végzett 2004-ben, abszolutóriuma 2007-es, DE Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program. 2000-2002: Kárpátalja hetilapnál – tudósító, 2002-2004: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia és Pszichológia tanszék – tanszéki laboráns. 2003-2004: Hodinka Antal Tudományos Kutató Intézet – kutató. 2004-2019: Lehoczky Tivadar Intézet – tudományos munkatárs, 2004-2007: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia és Pszichológia tanszék – tanársegéd, 2007-2019: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia és Pszichológia tanszék – tanár. Társadalmi tevékenysége: 2012-től a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület elnöke. Házasság, három fiúgyermek édesanyja (Kristóf 2009, Zalán 2012, Kolos 2016).

A jászfényszarui Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság

A Bedekovich Emlékév 2021-ben is folytatódik

A jászfényszarusi népfőiskolai társaság névadója idősebb Bedekovich Lőrinc 270 éve, 1751. augusztus 8-án született a redemptus Bedekovich István és Hiller Anna gyermekeként Jászapátin. A geodétát 220 éve, 1801-ben munkája elismeréseként a Jászkun Kerület közgyűlése tiszteletbeli táblabírójának választotta meg.

1777 és 1779 között Bedekovich Lőrinc a budai Királyi Egyetemen vizsgázott, így hiteles földmérői képzettséget szerzett. A Jászkun Kerület 1779. június 2-án választotta meg Bedekovich Lőrincet a Jászság, a Nagykunság és a Kiskunság közös földmérőjévé. A földmérő viszont nem szülővárosában Jászapátin és nem is a Jászkun Kerület központjában, Jászberényben, hanem Jászfényszarun telepedett le feleségével, Pruzsinszky Erzsébettel, akitől Jászfényszarun született három gyermeke: Mária, Vencel és Lőrinc. *Munkáját többségében itt végezte, különleges kéziratos térképei közül is több Jászfényszarun készült.* A földmérő negyven évi munkája után 1819. december 31-én nyugdíjba vonult. Hivatalát fia, ifjabb Bedekovich Lőrinc vette át. A földmérő nyugdíjas éveit is – zömmel Jászfényszarun – tovább

dolgozott, hiszen önszorgalomból további új térképeket is készített. Idősebb Bedekovich Lőrinc életének hetvenharmadik évében 1823. november 15-én hunyt el Jászfényszarun. (Forrás: Farkas Kristóf Vince: id. Bedekovich Lőrinc <http://www.bedekovich.hu/oldal/id-bedekovich-lorinc>)

Bedekovich személyéhez kötődően a 2019. év kettős évfordulót is hozott – 240 éve került a kerület főmérnöki hivatalába, amelyet 40 éven át ellátott és 200 éve kérte, kapta meg a nyugdíjaztatását. A jeles évfordulóról a népfőiskolai társaságunk a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárral közösen Bedekovich Emlékév keretében 2019-ben, 2020-ban – szakmai konferenciá-

val, kiállításokkal, rajz és fotópályázati felhívásokkal emlékezett meg. A geodéta munkássága, mint nemzeti érték, a népfőiskola ajánlásával és a levéltárak támogatásával 2020-ban felvételre került a Megyei Értéktárba.

80 éve indult útjára az első Jász Népfőiskola

1941-ben szervezték, majd 1942 januárjában három hónapos bentlakásos népfőiskolai tanfolyam keretében 11 településről érkezett 32 fiatal tanult a jászberényi Állami Tanítóképző Intézetben, az akkori főiskolai tanároktól. Turóczyné dr. Veszteg Rozália írásából – A jász népfőiskolák történetéből, Honis-

meret 1992 – olvashatunk az első Jász Népfőiskola szervezéséről, indításáról, a megye közművelődésében betöltött szerepéről.

A két világháború közötti népfőiskolai mozgalom helyzetéről a Boros Lajos által szerkesztett és 1944-ben megjelent elemző, értékelő összefoglalásból kapunk ismereteket. A tanulmánykötetet azoknak az adatoknak a feldolgozásával készítették, amelyeket a belügyminiszteri körrendelet alapján kértek be valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjétől és a megyei városok polgármestereitől. A körrendelet megalkotásának elsődleges célja az volt, hogy a népfőiskolai mozgalom egyre nagyobb mértékű kiteljesedéséről átfogó képet kapjanak. Ebből az országos kimutatásból megtudhatjuk, hogy 1922. és 1942. között megyénk területén Jászberényben és Karcagon szerveztek népfőiskolákat. (Az adatgyűjtés nem volt teljes, hiányzik belőle a mezőtúri és törökszentmiklósi protestáns népfőiskola. Kovács Bálint: A magyar népfőiskolák múltja 1948-ig. Népfőiskola tegnap, ma, holnap. Szerk.: Harsányi István

Bp., 1991. Püski-MNT 71-73. old.) A korabeli helyi sajtóból az időpontok könnyen ismertté válnak (Ugar. 1942. jan. 10., Jász Hírlap Jászberény, 1942. jan. 10.). Így tudjuk, hogy az első jász népfőiskola megnyitására 1942. január 8-án került sor a Jászberényi Tanítóképző Intézetben. A karcagi népfőiskola szintén 1942-ben nyílt meg, anyagi helyzetéből és szervezési nehézségekből adódóan azonban csak rövid ideig tudott működni.

A Jászság, Jászberény és a jász falvak kihasználva azt a szellemi légkört, amit a térségben élő értelmiség, a tanítóképző intézet és a középiskolák tudós tanárai, a jászság tollforgatói, művészei jelentettek, jelentős eredményeket értek el az iskolán kívüli népművelés területén. Ilyen előzmények után került sor az első jász népfőiskola megszervezésére. A szervezésben Vágó Elemér – gyakorlóiskolai tanár – személye meghatározó volt. Az 1941 őszen megkezdődött szervezésnek két útja volt: az Ugar című folyóiratban megjelent felhívás az 1942 januárjában induló népfőiskolára, valamint az a körlevél, amely-

ben a jász falvak polgármestereitől várták azoknak a fiataloknak a népfőiskolára küldését, akikre visszatérésük után a faluvezetésben számítanak. Forrás: http://epa.oszk.hu/03000/03018/00105/pdf/EPA03018_honismeret_1992_05_024-026.pdf

A név kötelez, így a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság, mint a megye, immár 28 éven át és jelenleg is – egyetlenként – működő népfőiskolája, elkötelezett az elődök megismerése, elismerése és megismertetése iránt. Reményeink szerint – a járványügyi helyzet függvényében – kora ősszel sor kerülhet egy Jász Népfőiskolai Emlékülés megvalósítására, amelynek előkészítése már zajlik – folyamatban van a partnerek megkeresése, az előadók felkérése, az időpont és helyszín egyeztetése.

140 éve, hogy a jászfényszarusi római katolikus iskola, a későbbi Leányiskola felépült és megkezdődött az oktatás. A helyet ma a Tanítók emlékműve őrzi. Régi iratok nyomán érdekességek megtekintésére invitáljuk az olvasót. A népfőiskola honlapja (www.bedekovich.hu) közösségi oldalai és facebook csoportjai – *Bedekovich Galéria*, *Bedekovich Korhátártalan Akadémia*, *Bedekovich Almárium*.

„Komatát hoztam, meg is aranyoztam ...” Jászfényszarun

Legyél a komám! Különös tisztséget jelentett annak idején komának lenni. Hogy kiből lett a koma? A fiatal lányok körében szokás volt, hogy a húsvét utáni fehérvasárnapon megjelölték a legjobb barátnőiket, akiket majdán keresztszülőnek, komának fogadnak. Innentől élt kö-*

* Fehérvasárnap vagy mátkáló vasárnap ideje a húsvétot követő vasárnap. A római katolikus egyházban a húsvéti ünnepkör zárónapja. Elnevezése onnan ered, hogy a korai kereszténységben a nagyszombaton keresztelt katekumenek – a keresztelésre előkészülő felnőtt, illetve az első gyónásra és áldozásra előkészülő gyermek – ekkor vetették le a kereszteléskor felvett fehér ruhájukat.

Fehérvasárnap jellegzetes szokása volt a komálás, mátkálás, vésározás, a fiatalok (a lányok és legények, de főként a leányok) szertartásos barátságkötése, amit tojás- vagy komatál cserével pecsételték meg. A barátság néha a férjhezmenetelig tartott, de

zöttük az a védelem és összetartás, amit egészen idős korukig tartottak egymással: a koma a gyermek életében a szülője utáni második legfontosabb emberré vált.

Eleink nagyon odafigyeltek a környezetükben élőkre, családjaikra, családtagjukra, a család ünnepei és akár mindennapi eseményeire. Ezt a hagyományt szeretné feleleveníteni a Nemzeti Művelődési Intézet a Komatál Közösség kezdeményezéssel, amelyhez csatlakozott nemrégiben együttműködő partnerként a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság is. A program célja a közösség- és hagyományteremtés, valamint a kezdeményezésben résztvevő népi kézművesek felkarolása, alkotásaik népszerűsítése.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében a Jászfényszaru Komatál Közösség megalakulásával Húsvét előtt elsőként a Farkas-Antrup családnak ajándékoztak egy kis figyelmességet, törődést és szeretetet. Rónyai László Nemzeti Művelődési Intézet megyei igazgató, Tóth Mercédesz közművelődési asszisztens (egyben kapcsolattartó) valamint a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság képviselői látogattak el a családhoz második

gyermekük, kicsi lányuk megszületése okán.

Dr. Farkas Kristóf Vince történész, felesége német ajkú óvónő immár két gyermek szülei. Részükre vitték el a komatál ajándékokat, amelyet a Nemzeti Művelődési Intézet a program keretében térítésmentesen biztosított. Így a család ajándéka lehetett egy tatai komatál (nyers alapon, kék rajzollal és ének idézettel), amely Molnárné Tamás Anetta alkotása. Egy erdélyi sávolyos komakendő, amely Zsigmond Zsuzsa csipkével szegett nyersvászon alkotása és a tavasz ébredését idéző, viasszal írt tulipános mélykék hímes tojások pedig Mosonyi Éva alkotásai.

Ragyogó tavaszi napsütésben – ügyelve a járványügyi intézkedések betartására – a szabadban adták át a közösség első belépő családjának a komatálát, az ajándékokat, és a húsvéti étkekből összeállított kóstolót, amelyet ez alkalomból a Kovács–Pető család ajánlott fel.

Örülnek a megkeresésnek – mondta a családfő és az édesanya egyaránt. A régi hagyomány újratemtése több szempontból jelentős. Fontos a közösségépítő hatása, a babákon keresztül új kapcsolatok alakulhatnak ki a szülőkkel. Ha a

járványügyi korlátozások után nyitottabb lesz a világ, rendezvényeket is tudnak szervezni – tette hozzá a családfő.

A kezdeményező Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság egy éven át a háttérből segíti a közösséget, a kapcsolattartó Tóth Mercédesz. Szeretnék feleleveníteni azt a családi, baráti kötelékeket megerősítő népszokást, amely a keresztszülők, barátok mára már talán feledésbe merült segítségnyújtását jelentette a családoknak, gyermekágyas kismamáknak. Céljuk, hogy megalapozzák e hagyomány újraélesztésének folyamatát, megteremtve annak a tájegységre jellemző eszközrendszerét, komatálát és komakendőt, és nem utolsósorban a népfőiskola célja a közösségépítés erősítése.

Sok szeretettel várják az alakuló komatál-közösséghez való csatlakozást! Legyenek részesei egy hagyomány újraélesztésének! Bővebben olvashatnak a www.komatallprogram.hu oldalon is. Keressek a kapcsolattartót és a védőnőket. A helyi programot Jászfényszaru Város Önkormányzata is támogatja.

Családi legendárium

– Kirakat Tárlat – Élettér-kép 2021

A Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság az Élettér-kép 2021 témakörben gyermekrajz és fotópályázatot hirdetett, amelynek témája a Családi legendárium volt. Az alkotások elbírálása megtörtént, a digitalizált pályamunkák a virtuális térben láthatóak a népfőiskola közösségi oldalain illetve a másolatok kiállításra kerültek Bedekovich Kirakat Tárlatán a Szent Erzsébet Közösségi Házban, Jászfényszarun.

egész életre szólhatott, különösen, ha később keresztkomák is lettek. Legtovább a Dunántúlon és Moldvában maradt meg. A komatálon többnyire hímes tojás vagy piros tojás, sütemény, gyümölcs és bor volt. A nagyobb lányok a kisebbekkel küldték el választott barátnőjükhöz a komatálát, amelyet a Komatálát hoztam... kezdetű vers vagy ének kíséretében adtak át. Tojás-cserével kötöttek örök barátságot a moldvai csángó magyar fiatalok is.

A Jászsághoz kötődő (itt élő vagy elszármazott) óvodás gyermekeknek, általános és középiskolás fiataloknak szóló pályázat témaválasztása szabad volt, de mindenféleképpen kapcsolatban kellett lennie a saját élő vagy élettelen környezetükkel, kulturális, épített és tárgyi örökségükkel – „különös tekintettel azokra a tárgyakra, amelyek a nagyszünyeink konyhájában, nagyapáink műhelyében, nagyszüleink udvarán esetleg a ládafiában és a padlás kincsei, vagy a pince rejtélyei között találhatóak”.

A rajz- és fotópályázat beadási határidejét módosították április 19-re, mert az iskolások, óvodások iskolai rendje megváltozott. A szervezők – a kialakult járvány helyzet miatt – virtuális értékelést, kiállítást terveztek. Az előző évben 75 db alkotás érkezett a felhívásra, 2021-ben pedig 95 db alkotást értékelték – óvoda, alsó tagozat, felső tagozat, középiskolás korcsoportokban a rajzokat, illetve felső tagozat, középiskolás korcsoportokban a fotókat. A pályaművek az alábbi helyekről érkeztek: Budapest, Famos, Jászapáti, Jászágó, Jászárokszállás, Jászberény, Jászboldogháza, Jászfákóhalma, Jászfényszaru, Kocsord, Florida USA, Plymouth / Michigan USA.

Csizarik Zoé (15 éves): Nagyszüleim régi szobája

Az alkotások bemutatása egyedi módon történik. Az eredeti alkotások a pandémia miatt a napokban kerülnek a szervezőkhöz, így a digitalizált művek két platformon kerülnek bemutatásra. A Bedekovich Kirakat Tárlat megtekinthető Jászfényszaru a Szent Erzsébet Községi Ház panoráma ablakainál, illetve online a népfőiskola Facebook-oldalán fényképalbumokba rendezve. A rendezvényt a Társaság idén 2. alkalommal csatlakozik a Közösségek Hete Programozathoz ezúttal az online térben.

A pályamunkák elbírálását szakmai zsűri s a népfőiskola elnökségi tagjai végezték, a népfőiskola köszönettel tartozik a bírálók felé, hiszen a zsűritagok bírálatot, elismerést is írtak a munkák mellé, megjelölve a sorrendet és a külön díjakra is javaslatot adtak. Megtisztelő ez az értékelő munka és elismerés a zsűritagoktól az alkotók, a felkészítők és a szervezők felé egyaránt.

A pályamunkák mellé az alkotók több esetben hivatkozást is írtak, családi emlékekről meséltek. *Így életre kelt a családi legendárium!* S külön öröm a szervezőknek, bírálóknak egyaránt (és megtiszteltetés, mert részesei lehetnek), hogy a múlt emlékeit, a család tradícióit nem csak őrzik, hanem megélik a

Szerémi Fanni: Dédmamám konyhai kredence

gyermekek, fiatalok. Egyben az is látható, hogy mennyi meghatározó érzés, mennyi érték, mennyi kapcsolat van a generációk között. Külön köszönet illeti a felkészítőket – óvónőket, pedagógusokat egyaránt csak úgy, mint a szülőket, nagyszülőket, akik mintát adnak, akik az őseik régi fotóit megőrzik, a család történeteit életük részeként őrzik és átadják az utánuk jövőknek, akik erősítik a hitet a családi örökségben, és ott élnek az alkotásokban, a gyermekek, fiatalok lelkében.

A program számos egyedi támogatás és önkéntes munka mellett, Jászfényszaru Város Önkormányzata támogatásával valósult meg.

KOVÁCS BÉLÁNÉ PETŐ MAGDOLNA:
A jászfényszarui Bedekovich Lőrinc
Népfőiskolai Társaság elnöke.

A vésztői Sinka István Népfőiskola

Vésztő Magyarország délkeleti részén, a Dél-alföldi régióban, Békés megyében a Szeghalmi járásban, tájegységileg a Kis-Sárréten található a keleti határ közelében. Északi közigazgatási határa a Sebes-Körössel, s a túlsáron Hajdú-Bihar megyével érintkezik. A megyeszékhely Békéscsabától való távolsága közúton 35 km, a fővárostól való távolsága pedig 220 km. A régió hátrányos helyzetűnek tekinthető, de természeti értékei, hagyományai vonzerőt jelentenek, illetve magukban hordozzák egy majdani fejlődés lehetőségét. A város intézményei stabil struktúrát alkotnak, némelyek térségbeli feladatokat is ellátnak.

A Népfőiskola tevékenységét, célkitűzéseit összehangolja a település és a térség stratégiai céljaival, saját szolgáltatási koncepciójával, megteremtve így a lehetőségét a hosszú távú, folyamatos és fenntartható működéshez. Tevékenységének fő pillérei a non-formális és informális tanulási folyamatokon belül a generációk közötti tudásátadás, a helyi értékeken alapuló kulturális gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó képzések, programok, az alapkompenciák fejlesztése, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok oktatása, az esélyegyenlőség biztosítása.

A vésztői népfőiskola integratív szerepet tölt be a térség kulturális alapú gazdaságfejlesztést megva-

lósító intézmények, közösségek közötti együttműködésben, és jövőképében, stratégiájában fontos szerephez jutnak a megyei és térségi fejlesztési programok által megnevezett kitörési pontok: a természeti adottságok jobb kihasználása, a helyben feldolgozott termékek arányának növelése és a helybeni értékesítés megoldása; térség-specifikus termékek, tájjellegű élelmiszerek előállításának és marketingjének, a turizmus fejlesztése, a tartós munkanélküliség csökkentése képzési programokkal, az önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások közötti kapcsolatrendszer kiépítése. Ennek nyomán fontos feladat az egész életen át való tanulás lehetőségének megteremtése,

speciális képességek és készségek fejlesztése, tágabb térségi kapcsolatrendszer erősítése, a szakképzés, felnőttképzés fejlesztése, kulturális hagyományok megőrzése, ismeretterjesztés, közösségfejlesztő folyamatok indukálása, társadalmi kapcsolatok kiépítésének folyamatos segítése, támogatása.

A térség egyik igen jelentős problémája, hogy kevés a szakképzett munkaerő. A vésztői népfőiskola elsődleges célja, hogy megfelelő non-formális és informális képzéseket, fejlesztési programokat, közösségi eseményeket kínáljon azoknak a társadalmi csoportoknak, elsősorban a hátrányos helyzetűeknek, melyek tagjai szükségét érzik a vertikális mobilitásnak, az

Az épület

Vésztői alkotók, kézművesek kiállítása

egész életen át tartó tanulásnak, törekednek nemzeti, felekezeti, személyes identitásuk megőrzésére, céljuk az öngondoskodáson alapuló életvezetés kialakítása, érték a tradíciók, a kultúra fontosságát, melyek a magyarság megmaradásának legfontosabb tényezői.

Lehetőséget szeretnénk nyújtani többek között azoknak a fiataloknak, akik gazdasági potenciált látnak a mezőgazdaságban, és hajlandóságot mutatnak arra, hogy gazdákká váljanak. A hátrányos helyzetű felnőttekkel való oktatási célú foglalkozások szerepe egyre inkább felértékelődik. Nyilvánvaló, hogy a társadalmi előrelépésben a végzettség és a képzettség meghatározó tényező. A társadalom tagjai azonban nem egyformán képesek ezekhez a lehetőségekhez hozzájutni. Bizonyos társadalmi csoportok mindenkor természetes módon szerzik meg a szükséges tudást azért, hogy lépést tudjanak tartani a fejlődéssel, más társadalmi csoportok viszont erre csak segítséggel képesek. Ez a különbség távolítja az embereket egymástól, és ahhoz vezethet, hogy a társadalom tartósan rétegződik. Ezt a nemkívánatos rétegződést az oktatás és a képzés kiterjesztésével lehet hatékonyan csökkenteni. A népfőiskolai keretek erre lehetőséget biztosítanak, hiszen a népfőiskolai

mozgalomban már kezdettől fogva tapasztalható volt a szociális érzékenység, a társadalom legalsó rétegeinek felemelése.

A Népfőiskola Vésztőn és térségében kiemelten foglalkozik a helyi közösségek, egyesületek, csoportok önszervező képességeinek erősítésével, segítve tevékenységüket, stratégiai céljaik megvalósítását, fokozottan figyelve, a kis létszámú, nehézségekkel küzdő civil szervezetekre. Észak-Békés földrajzi-társadalmi-gazdasági helyzete szükségessé teszi egy erős, céltudatos, közösségi háló létrehozását, mely segíthet a térség népességmegtartó erejének növelésében.

Bútorfestő tanfolyam

A fiatal generáció szintén egy fontos célcsoportja népfőiskolai tevékenységünknek. Képzéseink, programjaink egy részét kifejezetten a fiatalok számára szervezzük, kompetenciafejlesztés, helytörténet, gazdálkodás témakörében. A település számára a túlélés lehetőségét teremti meg, ha fiataljai helyben találják meg számításait, nem vándorolnak el, máshol keresve a boldogulást. A helyi tudat erősítése, a tanulási lehetőségek, a vállalkozási, gazdálkodási kedv kibontakozása megteremthet olyan pozitív életstratégiákat, melyek megfordíthatják a kedvezőtlen társadalmi folyamatokat.

Az általános célok eléréséhez kapcsolódó legfontosabb tevékenységek, feladatok:

A helyi értéktárakra alapozva környezeti, szellemi, művészeti értékek és hagyományaik feltárása, megismertetése, a fenntartható természeti és társadalmi környezet kialakításának elősegítése.

Az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok életminőséget és

Pásztorélet az Alföldön – előadás

életesélyt javító tanulási, ifjúsági és felnőttoktatási lehetőségek, informális és non-formális képzések megteremtése.

A civil önszerveződés elősegítése, tanácsadás és szervezetfejlesztési feladatok ellátása térségi szinten, civil szervezetek támogatása a Népfőiskola tevékenységeivel összhangban.

A hagyományokon alapuló művészeti és kulturális nevelés lehetőségeinek megteremtése valamennyi generáció, de elsősorban a felnőtt korosztály számára. A település és a régió hagyományainak megismertetését célzó ismeretterjesztő előadások, műhelymunka, tanfolyam, művészeti alkotókörök szervezése, illetve a hagyományos kismesterségek és további, a természetes műveltséghez kötődő tevékenységek tanítása.

Előadások, szakmai bemutatók, táborok, konferenciák, tematikus rendezvények megvalósítása, honismereti, történelmi, néprajzi művészeti és népművészeti ismeretek témaköreiben.

Az alapcélokhoz kapcsolódó belföldi és nemzetközi kapcsolatok, csereprogramok, közösségi

kezdeményezések megvalósítása, működtetése és támogatása. A hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának és esélyegyenlőségének elősegítése illetve a hozzá kapcsolódó szolgáltatások biztosítása.

Népfőiskolai programjaink, képzéseink

- Biogazdálkodás
- Háztáji kisállattenyésztés
- Gyógy-, és fűszernövények termesztése
- Környezetkímélő háztartástan
- Vállalkozói és pénzügyi alapismeretek
- Idegennyelvi kompetenciák fejlesztése
- Digitális kompetenciák fejlesztése

Kézműves mesterségek, kreatív ipar: bőrdíszművesség, fafaragás, kosárfonás, kerámiakészítés és agyagozás, szövés, tűzzománc készítés, üvegfestés, hímzés, foltvarrás.

Falusi és ökoturizmus

A helyi népművészeti hagyományok: zene-, és tánckultúra

Közösség-, és szervezetfejlesztés, műhelyfoglalkozások

Ifjúsági klubok mentorálása

Ismeretterjesztés, kulturális, közösségi rendezvények

A népfőiskola keretei közt, folyamatosan tervezünk programokat, melyek Vésztő és a térség hagyományával, kultúrájával, történelmével, fejlődési lehetőségeivel, a nemzet tudat erősítésével, az önkifejezés, az életmód, a kompetenciák fejlesztésével és a személyiség általános formálásával kapcsolatosak:

- Helytörténeti és magyarságismereti előadások
- A Sárrét természeti környezete, történelmi hagyományai
- A térség helyi értéktáirainak bemutatása, az értéktárak és a helyi gazdaság
- Környezetünk és épített örökségünk védelme
- Formális és informális közösségek szerepe a helyi társadalomban
- Gyermekevelés, családi gazdálkodás, szülői szerepek
- Önismeret, önmegvalósítás, társadalmi beilleszkedés
- Népművészeti, képzőművészeti alkotótáborok és helytörténeti táborok
- Civil fórumok, egyesületi élettel kapcsolatos képzések, közösségi rendezvények

CSÓSZ FERENC a vésztői Sinka István Művelődési Központ, Népfőiskola és Városi Könyvtár igazgatója 2010 óta. Magyar szakos középiskolai tanári diplomáját a Debreceni Egyetemen, kulturális mediátori oklevelét a Szegedi Egyetemen szerezte. Szakterületei – tanárként, közművelődési szakemberként – drámapedagógia, a felnőttképzés, a közösségfejlesztés és az értéktárak. A Sinka István Művelődési Központ a társadalmiasítás és a közösségi alapú működés területén elért szakmai eredményekért 2016-ban és 2019-ben elnyerte a Minősített Közművelődési Intézmény címet.

Kapocs határon túli településekkel

Mórahalomnak a határmenti elhelyezkedéséből is adódóan erős gazdasági, társadalmi és kulturális kapcsolatai vannak Szerbia határmenti magyar településeivel. Népfőiskolánk legfontosabb partnerei ezek közül a Vajdaságban Királyhalom, Horgos és Magyarkanizsa. Az együttműködés keretében számos határon átnyúló közös fejlesztés megvalósításában vett és vesz részt a város. A népfőiskola életébe való bevonás célja ezen kapcsolatok megerősítése, kibővítése által a közös fejlesztések és programok számának növelése, az együttműködések konkrét, a helyi gazdaság számára is kézzelfogható eredményekkel járó fejlesztése. A határon túli településekkel a népfőiskola megalapítása előtt is voltak közös rendezvények, de ezek száma tovább nőtt, új közös programok kerültek bevezetésre.

A bevont települések mind egyazon földrajzi, természeti, néprajzi területhez tartoznak, melyeket Trianon választott el egymástól. Ezen közös gyökerek felidézése is kiemelt cél, a meglévő, határon átnyúló kapcsolatok erősítése, kiszélesítése mellett, hiszen a vajdasági települések ezer szállal kötődnek az anyaországhoz.

Fiatal népfőiskolaként rendkívül fontosnak tartjuk a határon túli magyarsággal való kapcsolattartást, együtt tevékenykedést. Kiemelt a közösségek fejlesztése, ismereteik

bővítése, tevékenységük kiszélesítése – átlépve az országhatárt is.

A határon túli településekről a következő szervezeteket vontuk be a közös munkába: a több mint 80 éves Bartók Béla Magyar Művelődési Egyesületet Horgosról, a Petőfi Sándor Művelődési Egyesületet Királyhalomról, valamint a Cnesa Oktatási és Művelődési Intézmény Magyarkanizsáról.

Mindhárom szervezet a saját településén összefogja azokat a csoportokat, magánszemélyeket, akik tesznek közösségükért, a kultúra és a hagyományok átörökítéséért, a kapcsolatok ápolásáért. Rajtuk keresztül számtalan aktív közösséget, magánembert ismer-

tünk meg, akikkel együtt gondolkodva, tevékenykedve, újabbnál újabb lehetőségek bontakoznak ki a kapcsolattartásra.

Az eddigi időszakban a következő kiemelt, nagyobb rendezvények valósultak meg:

– Magyar kultúra napja Mórahalmon, melyen felléptek Királyhalom, Horgos és Magyarkanizsa népművészeti csoportjai. Népművészeti jellegű műsorszámok mellett kézműves kiállítással, beszélgetéssel, közös tervezéssel emlékezünk erre a nagyon fontos napra.

– Részt vettünk Horgoson, az 1848/49-es Forradalom és Szabadságharc tiszteletére rendezett megemlékezésen, mely keretében több

Megemlékezés 1848–49. Horgoson

Értéktár kiállítás Királyhalmon

helyszínen adóztunk e nagy történelmi esemény hőseire, történéseire.

– Több alkalommal települési értéktárakat felvonultató kiállításokat szerveztünk határon innen és túl. Elvittük értékeinket, bemutattuk az azokat gondozó értéktárak működését.

– Tárgyaló népművészeti valamint iparművészeti kiállításokat szerveztünk határon innen, melyek témája a vajdasági települések ez irányú művészetének bemutatása volt

– Alapító 8 település értéktárainak, leendő értékgyűjteményei elemeinek bemutatása érdekében egy kiadványt állítottunk össze és adtuk ki

– Ismeretterjesztő előadásokat szerveztünk az anyaországban, melyek előadói határon túli gazdálkodók, vállalkozók. Például szőlőtermesztés a homokon; Borászat a Vajdaságban

– Hagyományörző rendezvényeken a települések csoportjai kölcsönösen mutatták be tudásukat határon innen és túl.

– Anyaországi értéktárakat mutattunk be hozzánk érkező külföldi gyerekeknek

– Jó példaként horgosi, honismereti szakkörös tanulók külön-

böző témák keretében ismertették meg településük történetét mórakalmi általános iskolásoknak,

– Látóút keretében Horgos épített és kulturális értékeit, jeles személyiségeit ismerhették meg kulturális területen dolgozó kollégáinkkal együtt

– A 2019-ben Mórakalmon megvalósult Népfőiskolai Vándorakadémia keretében Királyhalom és Horgos kiemelt építészeti és kulturális értékeit látogattuk végig népfőiskolai kollégákkal együtt.

Összegezve: 1 közös kiadvány és összesen 18 kisebb-nagyobb rendezvény az eddigi eredmény. Ezt sajnos a 2020-as vírushelyzet visszafogta, de mindannyian bízunk abban, hogy újra akadályok nélkül átjárhatóak lesznek a határok, mindenki számára nyitott rendezvényeket, közösségi programokat szervezhetünk.

Határon innen és túl egyaránt az a vélemény alakult ki, hogy a közös tevékenységek elérték céljukat. Szorosabbá váltak a már meglévő kapcsolatok, új ismeretek birtokába jutottak mind a hazai, mind a vajdasági partnerek, számos új ismeretség és kötődés alakult ki. A magyar kultúra őrzői és továbbadói megerősödtek céljukban és hitükben, miszerint összefogással és együtt gondolkodással megőrizhető magyarságuk, identitásuk. Számíthatunk egymásra mind települési, mind civil csoportok és szervezetek szintjén.

Természetesen nem olyan egyszerű a megvalósítás, mindig ütközünk akadályokba. A közös tevékenységnek, megvalósításnak, szoros együttműködésnek leginkább a határvonal és az azon való átjutás szab gátat még pandémia nélkül is. Mindig is nehéz a közlekedés

Honismereti szakkör

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT
MAURER OSZKÁR BORKÓSTOLOVAL
EGYBEKÖTÖTT ELŐADÁSÁRA

**HOMOKI ÉS A
SZERÉMSÉGI BOROK**

Maurer Oszkár
(Királyhalom)
borász előadása és borkóstolója

MÓRAHALOM, ARANYSZÖM RENDEZVÉNYHÁZ
2017. NOVEMBER 14. KEDD 18 ÓRA

AZ EST TÁMOGATÓI:
MÓRAHALMI KAPOCS NÉPFŐISKOLA
BIOKERTÉSZ KLUB, MÓRAHALOM
"JÖVŐNK A CSALÁD" NAGYCSALÁDOSOK MÓRAHALMI EGYESÜLETE

Maurer Oszkár meghívó

a határon, több órás várakozásba futhatunk bele akár mi utazunk a Vajdaságba, akár onnan jönnek hozzánk. A cél elérése érdekében azonban legyőzzük Trianon szellemét és sajnálatos örökségét.

És hogyan tovább? A már meglévő ismeretségek, kapcsolatok képezik az alapját a további együttműködésnek, a jövőbeni tervek megvalósításának. Az utazások, egyéb költségek előteremtése egyrészt a népfőiskola szerény forrásaiból, a partnerszervezetek költségvetéséből, valamint támogatók hozzájárulásából valósulhat meg a továbbiakban is. Minden település rendelkezik olyan közösségi helyekkel, melyek megfelelő berendezése, techni-

Kiállítás Magyararkanizsáról

kai felszereltsége által biztosított találkozók, előadások, ünnepek, egyéb programok megvalósítása. További szervezetek, csoportok, „értékes-érdekes” emberek vonhatók be a közösségi munkába, akiknek munkájával, ötleteivel tovább gazdagodhat a magyar-magyar kapcsolat itt a déli határvidéken.

Jelszavunk: összetartozás, melyet újabb ötletekkel, szívvel-lélek-

kel lehet és kell erősíteni. Természetesen elengedhetetlen az anyagi erőforrás, de nem mindig a pénz a mérvadó.

Trianon ugyan szétszede a magyar népet, több darabra szabva az országot, de kisebb-nagyobb közös tevékenységekkel, rendezvényekkel, gazdasági, oktatási, egyéb projektekkel részben legyőzhető a szétszabdaltság.

KOVÁCS-TANÁCS ISTVÁNNÉ (Szeged, 1968.) a szegedi Közgazdasági Szakközépiskolában szerzett érettségi bizonyítványt, majd rögtön az ásatthalmi Petőfi Sándor Emlékkönyvtárban kezdett el dolgozni. 2005-ben könyvtárosként végzett az SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, majd 2008-ban kulturális menedzser képzést szerzett a bajai Eötvös József Főiskolán. 2001-2016 között vezetője volt az ásatthalmi Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár intézménynek. Részt vett számos civil szervezet működésében, illetve 2005-2016 között vezette a Csutri Kulturális és Hagyományörző Egyesületet. Elnökségi tag volt a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesületében, jelenleg is elnökségi tagja a Csongrád Megyei Népművelők Egyesületének. 2017 februárjától Mórahalmon dolgozik az Aranyszöm Rendezvényházban. Részt vett a Kapocs Népfőiskola Mórahalom alapításának előkészítő munkálataiban. Jelenleg szakmai vezetőként végzi feladatait a népfőiskolában és közművelődési szakemberként a rendezvényházban. Hét éve tevékenyen segíti a Katolikus Karitászmóraalmi csoportjának munkáját. Kuratóriumi elnöke a 2021-ben létrejött Kapocs Népfőiskola Alapítványnak.

Bányász József: A parasztember Isten munkatársa¹

„Az állatok érző lények, Isten álmának őrzői. Rájuk hangolódva az ember önmagához, a benne rejtőzködő Istenhez kerül közelebb” – vallja Bányász József. A gyergyói férfi papnevelésben pallérozódott, hogy aztán visszatérjen a paraszti – egyszerre munkálkodó, teremtő és gondolkodó – létehez. Állítja: az ipari társadalom gyökeres változások előtt áll, és a folyamat úttörői a vidéki emberek, akiknek közeli kapcsolata van az étellel.

Ha az utazó Székelyudvarhely felől közelít a Gyergyói-medencéhez, óhatatlanul Bodor Ádám sorai jutnak eszébe: „*Túl a Libán tetőn,*

ahol az országút már átbukott a hágón, s a kőbányát megkerülve egyenesen ereszkedik a medence felé, fenyőcsúcsok magasságában varjú körözött.”

Az első település Gyergyóújfalu lakosai, ha a bányától ereszkednek alá, mégis Nyíregyházára érkeznek elsőként. A község határában található nyírfákkal tarkított kaszálóról kapta a nevét a Nyír, ahol kezdetben egy lakóház árválkodott, innen a tréfás elnevezés. A megtelepedő székelyek számára a kezdetektől fogva világos volt, hogy a természeti adottságok gyötrelmes, izzadságos létfenntartást ígérnek; a lelket gyönyörködtető környezet, az égig érő

fák, a kévellőn magasodó hegyek, dús lombú erdők, a halkán csörgedező hegyi patakok, a folyócskává cseperedő Maros, a béke és nyugalom érzése maradásra bírta őket.

A tájra vetődő idegent vegyes érzelmek kerítik hatalmukba.

Az itt lakó nép fiai keveset beszélnek, ha mégis szólásra nyílik a szájuk, arra oda kell figyelni. Kemény, zord tekintetükben majd egy évezred búja lakozik, szájuk sarkában mégis ott lapul a hamiskás, huncut mosoly. A nem mindig előnyükre váló dacos, néhol indulatos nyakasság – keveredve a humoros, derűs életszemlélettel és az Istenben való hittel – mindig átsegítette őket a kritikus történelmi pillanatokon, generációról generációra örökítve a helytálláshoz szükséges készségeket.

A rendtartó székely falu lakosai egészen a legutóbbi időkig földműveléssel, állattenyésztéssel és erdőléssel foglalkoztak. A második világháborút követően a kisparaszti gazdálkodást a mezőgazdasági termelőszövetkezetek váltották fel, ami az agrárnépesség teljes átértékdését eredményezte, megbontva az évszázados székely társadalomszerkezetet. A rendszerváltás után az egykori földtulajdon nagy része visszakerült a korábbi

¹ Portrécikkek másodközlése a Mandiner hetilapból, 2020. december 23. Bányász József a Mandinernek. Fotók: Bányász Anna.

Bányász József

tulajdonosokhoz, ám a háztáji gazdálkodásról hamar kiderült, hogy nem versenyképes, az európai integráció által kijelölt irány már a nagy gazdaságokat hozta előnyös helyzetbe. A faluközösség számos tagja külföldön keresi a jobb megélhetést, a népesség elöregedési folyamata egyre erőteljesebb.

Az értelmiségi parasztember

A magát értelmiségi parasztemberként, fejőstehenei munkatársaként meghatározó gyergyóújfalvi Bányász József 2014-ben döntött úgy, hogy a kedvezőtlen konjunktúra ellenére visszatér a paraszti gyökereihez. A Gyulafehérvári Papnevelő Intézetben pallérozódtott riportalanyunk hat év alatt családi mintagazdaságot épített fel. A Tejbányában készített sajtok mára messze földön híresek, míg a Facebookon egyre többen olvassák a filozofikus mélységű, érzelmes, őszinte, vívódásait sem leplező bejegyzéseit, amelyekben a nyilvánosság elé tárja missziós elkötelezettségét a parasztság mellett.

„Az írás kiszolgáltatóvá tesz, hiteles életformára sarkall; az ige

testté lesz, ha kellő hittel és következetességgel kiállunk mögötte” – vallja.

A Tejbánya gondolata a falu „kultúrmilijében” fogant, a paraszti életforma átmentésének egzisztenciális igényéből, 21. századi kontextusba helyezésének szándékából fakadt. *„2014-ben öt fejőstehén munkatársa lettem. A sajtkészítés folyamatában csupán egy láncszem vagyok, reflektálok a természet adta történésekre, biztosítani próbálok annak optimális kibontakozását. A természet tiszta forrás, aminek elidegenedett gyermeke az ember is, és akkor talál vissza igazi önmagára, ha megtalálja a vele való összhangot, nem kizsákmányolva azt. Ehhez csupán a gazdálkodó ember hétköznapi feladatait kell elvégezni, és teret adni az ebből fakadó ünnepeknek is”* – mondja.

A munkaritmust is a természet kínálja, ami életszerű és következetes helytállást igényel. A gyergyói parasztnak a szarvasmarha-tenyésztés a testhezálló, a róluk való gondoskodást jó minőségű tejjel és borjakkal honorálják. Bányász természetük szerint, szabadtartásban, szakaszos legeltetéssel biztosítja

jóllétüket, télen is állandó hozzáférésük van a tiszta vízhez, szénához. Szeretik a kényeztetést, viszonyozzák a maguk módján, az interakció mélyebb tartalmak megélésére teszi fogékonyvá a gazdát, amit egy brahmani gondolat ekként próbál verbalizálni: *„A Jóisten a kövekben alszik, a növényekben lélegzik, az állatokban álmodik és az emberben ébred fel”*.

„Az állatok érző lények, Isten álmának őrzői. Rájuk hangolódva az ember önmagához, a benne rejtőzködő Istenhez kerül közelebb” – fejti ki József.

Vallja, parasztként úgy kell élnie, hogy a benne élő Isten örömét lelje abban, akit saját képére és hasonlatosságára, szabadnak teremtett. *„A parasztember Isten munkatársa is, akinek feladata a folyamatos teremtés művének beteljesítése. Ekkor nemesedik ünneppé a paraszti életforma, ami a hétköznapi kultúrájának megteremtése mellett a művészeteknek is teret ad. Népművészetünk emanációi² ebből a forrásból fakadtak. Újra meg kell jeleníteni ezt a tiszta teremtő közeget a ma olvasatában is, hogy János evangélista szavaival életünk legyen, és az bőséggel legyen.”*

2 Emanáció (lat. emanatio, 'kiáradás'): folyamat, melynek révén a dolgok az istenség lényegéből szükségszerűen jönnek elő.

Újfajta remeteség

A Tejbányában igyekeznek úgy megjeleníteni a kaszálás, állatgondozás, tejfeldolgozás sűrűjében a paraszti hétköznapokat, hogy az abból fakadt energia szublimált formában visszaadja az élet paracicsomi dimenzióit. Bányász ezt remeteséggént aposztrofálja, ami szerinte a Kárpát-medencében nem egyedülálló. Számos hasonló kezdeményezés analóg célokat követ az élet különböző területein. A remeteségek az „Ora et labora”³ szellemiségével talán egyszer közösséget is alkothatnak, ami a megújulás táptalajául szolgálva válhat igazán nemzetstratégiai horderejűvé, hiszen a magyar történelemnek meghatározó néprétege az agrárium vétetésű parasztság volt. Forrása, vérfrissítő közege annak az értelmiségnek is, aki naggyá tette a magyarságot. A népi mozgalom nagyjai, művészei is jórészt erről a tőről fakadtak.

Itt jegyzi meg, hogy a kapitalista világrend tőkésítette az anyafölddel együtt a vizet, levegőt, lassan a lelket is. Aki tehette, „kitanított” a paraszti sorsból a gyermekeit, mára eltűnt ez a társadalmi réteg. A kevesek, akik maradtak, alternatíva hiányában, tehetetlenségből gazdálkodnak, vagy kapitalista agrárvállalkozókká minősültek, ahol a természet, a föld, az állat nem partner, munkatárs, hanem tőke. A gazda már nem kultúrát terem, hanem pénzt csinál.

Úgy véli, az életszínvonal fokozatos emelésének igénye a természeti erőforrások feléléséhez vezet, és az életminőség rovására tobzódik. Olvasatában nincs ma már fenntartható fejlődés, csak fenntartható visszavonulás, ahol az életminőséget a természettel való harmónia visszaszerzésével és magas morális igényességgel lehet megteremteni. A még megmaradt

értelmiségi réteg, aki ezt érti, kötelességének kell, hogy érezze, és vállalja azt az életformát, ahonnan vétetett. Ehhez vissza kell építeni azt a társadalmi réteget, ami a parasztság 21. századi olvasata. A ma rendelkezésre álló technikai eszköztárral és tudással könnyebbé lehet tenni ezt úgy, hogy – Benedek Elekét parafrázálva – ne legyen nehéz a kasza sem és könnyű maradjon a toll is.

Mennyiben volt kényszer a paraszti létformához való visszatérés? Mózes Attila könyvének címét idézi: „Árvízkor a folyók megkeresik régi medrüket”, ami sommásan szemlélteti azt a szabadon választható „kényszerpályát”, amire sokan belső készíttést éreznek. „Benne van a levegőben egyfajta parasztoromantika, ami rokonszenvéssé teszi a mára letűnt életformát, ami gyermekkori emlékeink velejárója. Gyergyóújfalu földrajzi adottságai révén, egyedi módon tudott ennek az életformának magas minőséget biztosítani. A falu majdnem minden családjának a libáni dűlőkben volt orotása (irtás, kaszáló), ahol házzal, pajtával nyaranta egy-két hónapot úgy tudott eltölteni, hogy a szénacsinálás mellett tűzifát készített, erdei gyümölcsöket gyűjtött be. Az esti tábortűzek mellett a szomszédokkal közösen történeteket faragtak a gereblyefogak mellé, mesét szállítottak a tűz lángjaival az apró gyerekek fantáziáiba és énekeltek is maguk s az Atyaisten szórakoztatására. Tartalmas rekreáció volt, amit a pap áldással nyugtázott vasárnaponként egy-egy csutakra rögtönzött oltáron, szentmiseáldozat keretében” – eleveníti fel a nem is olyan régen még sokak által megélt mindennapi valóságot.

Ezeket az élményeket a szabadság hozta jólét nem tudta pótolni. A rendszerváltás eufóriája hamar elmúlt, az új társadalmi káosz ismét megerősítette a visszacsatoló-

dás igényét a szerves forrásokhoz, ahhoz a renchez, ami néhány nemzedékkel korábban még reményfakasztó lehetett.

„Nem azt kell tennünk ma, amit nagyapáink tettek, hanem ki kell találnunk, hogy mit tennének a jelen adta körülmények közepett töretlen szerves gyökerekkel. Ezt a szakadékot próbáltam, ha nem is mindig tudatosan áthidalni. Az eget a földdel szerettem volna összekapcsolni” – fogalmazza meg krédóját.

Visszatérve a gyökerekhez

Hat évet tanult papi szemináriumban, „földhözragadt spiritualitással”. A lelkesége megmaradt, de papi ambíciói elkoptak. A Gyulafehérvári Caritasszal együtt nőtt fel, 23 éven át próbálta emberként hozzátenni azt a lelket, ami az intézménnyé válás folyamatában a „vertikális köldökzsinórt” is biztosíthatja. A vidékfejlesztés volt az a terület, ami a legközelebb állt hozzá. A paraszti életformára próbálták felkészíteni a vidék emberét, ellensúlyozandó azokat az impulzusokat, amelyekkel a fővármú gazdaság, politika bombázta őket. Kevés sikerrel – jegyzi meg. Munkacsapatával felépítettek egy tangazdaságot, tejfeldolgozásra oktató műhelyt, akkreditált képzési curriculumokat dolgoztak ki, de az egész magvetés szintjén maradt.

„Csak remélni tudom, hogy hamarosan eljön a kedvező körülmény a szárba szökkenéshez. Nem elég ma már hitet tenni valami mellett, a gyakorlati példa, ami hat(hat). A bennem érlelődő döntést, hogy vállalnom kell a paraszti életformát, elősegítette, hogy a szervezet korlátozta a mozgásteremet, visszavonta igazgatói megbízásomat. Rosszul esett, de még mindig érveket kovácsolok pozitív hozadékaikkal mellett. Külső kényszernek mégsem nevezném, hogy visszatérhettem gyökereimhez, mert kínáltak alternatívákat. Tulajdonképpen ott találtam magam, ahol mindig is lenni szerettem volna, két lábbal a földön, ha úgy tetszik Isten tenyerén” – fogalmaz.

A gazdálkodást élettörvénynek tartja, míg a mezőgazdaság globalizálódását civilizációs zsákutcának. Amikor az európai piacon kell helytállni a gazdának, egyenlőtlen versenyszabályok közepette, el kell tartania a családját, akkor a szív érvéltetésére is hallgatnia kell, sokszor a ráció ellenében.

Nem lehet mindent feláldozni a rentabilitás oltárán. A kapitalista paradigma a szabadpiaccal próbálja megoldani még a szociális kérdéseket is, de az élet sokkal komplexebb és mélyebb az anyagi jólétnél. A természettel való összhang megszerzése életminőséget biztosít, ha úgy tetszik a boldogság reményét és ez mindenekért kárpótol. Az is igaz, hogy emberé a munka Istené az áldás, ami gyakran el-elmarad. Itt már „irracionális” muniókra is szüksége van a parasztnak, olyanokra, mint az alázat, ami nem Kisida Eleket idézve nem más, mint erő és intelligencia, aminek jutalma a kudarcúrtó képesség.

A család, a felnőtt gyermekek szintén belesodrónak akarva-akaratlanul egy olyan létrendbe, ami az örömök mellett embert próbáló nehézségekkel is megajándékoz, de hát babitsi értelemben, szenvedni annyi, mint diadalt aratni. Vagy mégsem? – néz rám sokatmondóan.

Minden nehézség és látszólag kedvezőtlen konjunktúra ellenére a „parasztok nem az utolsók a múltból, hanem elsők a jövőből”, idézi Johann Millendorfert. E mellett érveket, statisztikai adatokat is fel lehet sorakoztatni, de erősebb ezeknél az a belső meggyőződés, ami az életet fakasztja. „Az élet és az emberiség jövője az önkorlátozó képességüinktől, a helyes mértéktől, a gondosságunktól függ, amit állandóan művelniünk kell, hogy ezáltal az életet, ezt az értékes ajándékot, amit a természetben nekünk adott Isten egy hosszú evolúciós folyamat révén fenn tartsuk és ezt a folyamatot folytatni tudjuk. Ebben a gazdálkodási formában a fiatalok önmagukra találhatnak, hisz bennük is erős a teremtő vágy egy jobb világ megalkotására. Affinitásuk a természetre kifinomultabb nálunk, és ebben a folyamatban a tudás és a technika jó társnak bizonyulhat” – vélekedik József.

SÓLYOM ISTVÁN politológus, történész. A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Kolozsvári Karának könyvtárosa, a Mandiner hetilap erdélyi tudósítója.

A paraszti életformának közösségi dimenziót kell adni, a jelenleg uralkodó társadalmi rend nem nyitott a mélység és a vertikum értékeire. Az együttműködés kultúrája, a szövetkezők mentén kell olyan oázisokat létrehozni, ahol újra termelődnének azok a morális tartalmak, amire felépíthető a jövő. Bányász József úgy látja, az ipari társadalom gyökeres változások előtt áll.

A folyamat úttörői a vidéki emberek, akiknek közeli kapcsolatuk van az étellel. Itt rejlik az urbánus életforma reménye is.

„A hit metafizikai dimenziót ad az élet örömeinek, de a nehézségeinek is. A vallások szerepe, hogy emészthetővé tegyék a kinyilatkoztatások üzeneteit. Ha az emberi életforma a természetbe simul, onnan táplálkozik, akkor ez erőt ad a reménynek. Sokan felismerték a változás szükségességét. Ha tudjuk, hogy a vidéki élettér a jövő élettere és a túlélés helye lesz, akkor meggyőzhetjük az elvárosiasodott miliőt arról is, hogy ezt a teret nemcsak megóvni lehet, hanem élni is lehet benne, hisz ez a tér tulajdonképpen a jövő élettere. Városnak és vidéknek egymásra kell találniuk és kölcsönösen ki kell egészítsék egymást” – összegez.

Ha valakinek bogarat ültettek a fülébe a fenti gondolatok, szívvel-lélekkel várják a Tejbányába, belekóstolni a paraszti élet sűrűjébe. A Bányász porta nyitva áll!

Tejbánya, az érlelt sajtok paradicsoma Gyergyóújfaluban*

Nehéz meghatározni a Gyergyóújfaluban élő Bányász József sajtmester élménygazdaságát. Jobb helyeken ez lehetne a vidék bejárattott tangazdasága, ahol nemcsak sajt készítményt tanulhat az érdeklődő, hanem belekóstolhat a hagyományos gazdálkodás műhelytitkaiba is. Vendéglátónkkal nem csak a sajt készítményt jártuk körül, hanem a székelyföldi családi gazdaságok jövőjével kapcsolatos elképzeléseiket is megosztották velünk.

Bányász József gyergyóújfalusi sajtmester egyedi jelenség a Gyergyói-medencében. Egy olyan világban, ahol a mezőgazdasági foglal-

kozásokat a kor kihívásai átértelmezték és a profit utáni hajsza mindent felülír, nehéz úgy megmaradni a hagyományos gazdálkodás kötelességében, hogy az mások számára is követendő példa legyen. A Bányász-család megszállottan hisz abban, hogy a fejőstehén társ, és nem kizsigerelésre kárhozott jószág, a kertészkedést és a szántóföldi növénytermesztést vegyszermentesen is lehet végezni, és a fiatalokat meg kell tanítani a gazdálkodás legfontosabb fogásaira. Bányász József nem a spanyolviaszt találta fel, hanem ugyanazt teszi, mint évszázadok óta a legtöbb székely gazda.

Érlelődő sajtok. A legtöbb guriga három hónapos korban elkél

Házi sajt kóstoló különböző olajokkal és szószokkal • Fotók: Makkay József

A gond csak az, hogy mára ennek a foglalkozásnak megfakult a becsülete, aki pedig vállalja, az inkább „befektetőként” teszi, mert jobb híján ebben lát lehetőséget arra, hogy pénze hasznot hozzon, miután a vidék nagy nyereséget biztosító fakitermelése mára megfeneklett.

A szakmai körökben is elismert minőségű érlelt sajtokat készítő Bányász József szerint a Székelyföldön inkább kényszerből maradtak meg a családi gazdaságok, de már ide is kezd begyűrűzni a földkoncentráció, ugyanis pénzes nagyvállalkozók érdeklődnek a termőföld

* Az Erdélyi Napló <https://erdelyinaplo.ro/gazdasag/tejbanya-az-erlelt-sajtok-paradicsoma-gyergyoujfaluban#> írásának második közzélése. A cikk eredetileg a Székelyhon napilap hetente megjelenő gasztronómiai kiadványában, az Erdélyi Gasztróban látott napvilágot.

íránt. „Ezt a gondolkodást vakvágánynak tartom. Az „agrárüzleti gazdálkodás” kimondottan konjunktúrafüggő: a befektetőnek addig éri meg, amíg jó a támogatási konjunktúra. A természet és az állatok kárára termel hasznot, miközben éhbéért dolgozó szolgaként kezeli alkalmazottait” – fogalmaz vendéglátóm.

A gazdáé a legkisebb bevétel

A hagyományos gazdálkodás keretei között a székelyföldi tejtermelő gazda csak úgy tud talpon maradni, ha nem a nyers tejet adja el, hanem saját gazdaságában dolgozza fel sajtnak, túrónak vagy egyéb végtermékeknek. A friss sajt készítése nyaranta, a paraszti gazdaságokban mindig szükséghelyzet volt, mert a nagyobb mennyiségű tejet másként nem tudták értékesíteni. Erdélyben nem alakult ki az érlelt sajtok hagyománya, így a tehenes gazdáknak frissen kellett értékesíteniük tejtermékeiket. Ez rányomta bélyegét a rendszerváltás utáni sajtpiac alakulására, hiszen a háztáji, a kisüzemi vagy a nagyüzemi sajtok döntő többsége frissen értékesített nyers sajt. Mára ez a piac annyira telítetté vált, hogy itt sok babér nem terem a gazdáknak.

Bányász József szerint az Ausztriában, Dél-Tirolban vagy Dél-Bajorországban elterjedt, sikeres érlelt sajtok piaca Erdélyben a kommunizmus miatt nem alakulhatott ki, ma pedig a gazdák kész tények elé vannak állítva, ha a tejtermelésből akarnak megélni. „Ha végignézzük a tejágazatot, szembeötlő, hogy a gazdának mennyire kis nyeresége van a tejből. A tejtermék árának mintegy húsz százaléka marad a gazdáé, a bevételek 30-40 százaléka a feldolgozóé, a többi a kereskedő zsebébe vándorol. A gazda a leggyengébb láncszem” – érvel a gyergyóújfalusi sajtmeister.

A Tejbánya logó. A Bányász család kézműves sajtjai ilyen név alatt kelnek el

A kilenc fejős tehén hasznából élő házaspár a tejet sajtnak dolgozza fel, a maradék tej a szopós borjaknak jut. A házaspár mellett a gazdálkodásba besegítenek a szülők is, és amikor a Magyarországon élő gyerekek itthon vannak, ők is aktív résztvevői ennek az életformának.

A farm mögött húzódó négyhektáros legelőt szakaszosan legeltetik a tehenekkel. A téli takarmányt 15 hektáron termelik meg, beleértve az abrakot is. A törzskönyvezett magyar tarka állomány tejkontroll alatt áll, laktációként minden tehén legalább hatezer liter tejet termel siló és koncentrált takarmány nélkül. A siló összeegyeztethetetlen a pasztörizálás nélküli, nyers tejből készülő sajtok érlelésével. A gazda elégedett a napi 20-25 literes tejhozammal, ennél többet nem is vár el teheneitől. Azt tartja, amelyik tehéntől évi tízezer liter tejet követel a farmer, azt két-három laktáció után a vágóhídra viszik. Az állatok ilyen szintű kizsákmányolását Bányász állatkínzásnak tartja. Tehenei a gyergyóújfalusi gazdaságban simán megérnek 10-15 laktációt. De nem csak a kiegyensúlyozott és egészséges takarmányozás a kiváló minőségű nyerstej titka, hanem az állatok igényeihez szabott istálló és a teljes állatgondozás.

Sok emberben él a paraszttromantika

A Bányász családban az érlelt sajtok készítése mindössze öt évre nyúlik vissza. Bányász József korábban a gyergyószentmiklósi Agrocitas vezetőjeként dolgozott. A Svájcban érkező sajtmeister tanfolyamain ő fordított németből magyarra, így minden csínját-bínját kitanulta az érlelt sajtok készítésének. Egyszer úgy gondolta, nem csak beszélni kell erről, hanem gazdaként saját sajtműhelyében is akarta kipróbálni a svájci recepteket. Ahhoz a mintegy harminc székelyföldi gazdához hasonlóan, akik szintén az Agrocitas műhelyében sajátították el a sajt készítés tudományát, és akik ma a Székelyföld három megyéjében ebből élnek meg.

Az öt évvel ezelőtti képzéseken részt vett 150 emberből a gazdák együtöde „futott be” saját sajtműhellyel, a Gyergyói-medencében a legismertebb Bányász József. És nem csak azért, mert sajtos közösségi oldalának több tízezer követője van, hanem minden hozzá érkező egyéni vagy csoportos vásárlójának kiselőadást tart a hagyományos gazdálkodásról és a sajtokról egyaránt. A portán gyakoriak a sajtóstolók, amelyek időnként borkóstolókkal is kiegészülnek.

A gazda felesége, Emerencia asszony arról beszél, hogy a telken önerőből kultúracsúrt építenek, ahol az „életre nevelés” foglalkozásait szeretnék bemutatni a fiataloknak. Azt a falusi életmódot akarják megszerettetni a jelentkezőkkel, amelyről annak ellenére keveset tudnak a mai fiatalok, hogy többségük falun él, városi kényelemben. Családjuk valójában rég elszakadt az egykori gazdálkodói életformától.

„Van olyan hónap, hogy háromszáz személy is megfordul a portánkon. Ismerősök, barátok, bejelentkező csoportok jönnek. Szerepet játszik ebben az is, hogy érlelt sajtjainkat olyan áron kínáljuk,

A gazda mindenben gondoskodik a tehenek kényelméről

Bányász József sajtmester svájciaktól tanulta meg a sajterlelést

amit az átlagember is meg tud vásárolni. Mi nem valamiféle elitnek termelünk” – magyarázza Bányász Emerencia.

A férj szerint az emberekben él egy parasztramantika, ezzel is magyarázható előadásainak népszerűsége. A valóságban azonban kevesen vállalják a hagyományos állattartói életmódot, amihez minden reggel ötkor fel kell kelni, és meg kell fejni a tehenet, utána el kell készíteni a napi sajtot. És ez így megy karácsonykor és húsvétkor egyaránt. Nyilván, ezt kényszerből nem lehet vállalni, ehhez komoly elköteleződés kell.

Sajtkóstoló ínenceknek

A sajtkóstoló előtt benézünk az érlelő pincébe, ahol katonás sorrendben állnak a 10-20 kg-os sajtgurigák. Legtöbbjük a három hónapos kort éri meg, ekkor talál vevőre. A négy-öt hónapos sajtból kevesebb készül, hosszabb időre pedig egy-egy guriga marad, hiszen nagy a kereslet, és van, amikor el kell utasítani a vásárlót, mert éppen nincs elegendő sajt. Termékeik túlnyomó többsége háztól kél el, viszonteladókkal ritkán dolgoznak.

Házigazdám szerint ilyen minőségű sajtot csak nyers tejből le-

Bányász Emerencia kertészete. Ő is szívesen tart előadást a gazdálkodásról

het készíteni, pasztörizálás nélkül, de ez a gazda részéről a higiéniai szabályok tökéletes betartását követeli. Különben a sajt nem érik meg az érlelésre, hamar tönkremegy, szétfolyik, ehetetlenné válik.

Miközben beszélgetünk, Emerencia asszony a nappali asztalára sajtos tányérra tesz háromféle érlelési stádiumban levő termékkel, és mellé tökmagolajat, csilis szószt és szarvasgomba-ízestítést kínál. Jól megkülönböztethető mindhárom sajt ízvilága. A legfinomabb

a legidősebb sajt, az egy éves az igazi csemege, ami „mindent tud”, amivel egy érlelt sajt rendelkeznie kell. Ez körülbelül olyan kuriózum, mint a Tokaj borvidék legértékesebb nedűi.

A sajtok a Tejbánya lógót viselik, amelyet a Budapesten fényképészetet tanult lányuk tervezett. A lógó nem csak egy remek minőségű érlelt sajtot jelent, hanem a teljes gazdálkodói életformát is, amelyet a Bányász-család a sajttal együtt kínál az ínenc érdeklődőnek.

MAKKAY JÓZSEF Kolozsváron született 1967-ben, középiskolai tanulmányait a kincses városban végezte, majd a kolozsvári agrártudományi egyetem mezőgazdasági mérnöki szakán tanult. 1990 márciusától főállású újságíró a Bukarestben megjelenő Falvak Népe című hetilapnál. Ennek megszűnte után 1992-től a kolozsvári Szabadság napilap munkatársa. Részt vesz az Erdélyi Gazda című havilap újraindításában, amelynek 1995-ig, két éven át a főszerkesztője. 2003-ig a Szabadság napilap főszerkesztő-helyetteseként dolgozik, 2003-tól pedig a Kolozsvárra kerülő Erdélyi Napló című hetilap főszerkesztője.

Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány népfőiskolai tevékenysége

„Az ember alapvetően test-lélek-szellem, ezek közül mindhárom szint fejlesztése fontos feladat. Sajnos a tapasztalataink szerint a szakrális tudás nagyon háttérbe szorult, ezért a munkánk során kiemelten törekszünk az életről szóló tudás legteljesebb revitalizálására. A mi felfogásunk szerint a szellemi élethez a kultúrán keresztül vezet az út. A kultúra kifejezés önmagában is ezt a jelentéstartalmat hordozza, hiszen a magyar szótan alapján felbontva az ultur – oltár kifejezést kapjuk.” (Szabó Gyula atya, alapítványi elnök)

A Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány 1993-óta foglalkozik népfőiskolai tevékenységgel. Az alapítók célkitűzései között kiemelten fontos volt, hogy a térség lakosai a lehető legteljesebb mértékben hozzá tudjanak férni a kultúra teljességéhez, beleértve ebbe a szakrális, a népi és a nemzeti kultúra aspektusait egyaránt. Ennek érdekében az Alapítvány a kezdetektől üzemeltet általános iskolát, mely a későbbiekben gimnáziummal is bővült. Szándékunkban áll kinevelni a következő nemzedékek helyi elitjét, akik intelligens, gondolkodó, nemzetileg elkötelezett keresztény, a másik értékeit tisztelni tudó, párbeszédképes emberekként hozzá járulnak a térség felemeléséhez. Ezekből a fiatalokból szeretnénk

bővíteni a tanári karunkat, illetve az Alapítvány munkatársait is.

Az önkormányzatokkal, civil szervezetekkel és egyházakkal a térségben jó kapcsolatban vagyunk. Az Erasmus program keretében erdélyiekkel és felvidékiekkel dolgozunk, Komáromban régi a kapcsolatunk a Marianummal, részt veszünk a Rákóczi Szövetség munkájában, jó nexusban vagyunk a Csibészek Alapítvánnyal is Csik-somlyón. Részt veszünk a Katona-Suli Programban is, ahol kiemelten fontos a hazafias nevelés.

Annak érdekében, hogy minden generációt meg tudjunk szólítani, a Lakitelek Népfőiskolával együttműködve létrehoztuk a gróf Szechenyi István Népfőiskolát 2018-ban.

A pandémia okozta zárlat sajnos a mi programterveinket is jelentősen módosította, azonban az elmúlt években a céljainkkal összhangban számos programot és előadást valósítottunk meg.

2018. április 25-én Alapítványunk 25 éves jubileumi ünnepségén az a megtiszteltetés érte közösségünket, hogy dr. Áder János köztársasági elnök úr velünk ünnepelt, és előadást tartott az ünnepségen résztvevőknek.

2018 júniusában dr. Béres József és felesége, Béres Klára tisztelte meg közösségünket. Szép Magyar Ének címmel mutatták be dr. Béres József népdalgyűjtő munkásságáról készült csodálatos filmjüket. A közönség körében nagy

Dr. Áder János előadása

Dr. Kövér Lászlóval az Országgyűlés elnökével és Kara Ákossal, Országgyűlési képviselőnkkel.

A Tessedik Sámuel Kollégium kopjafa avatóján 2019. november 27-én Demkó Attila biztonságpolitikai szakértő, a Máglyatűz című regény szerzője tartott érdekesítő előadást az Aulában.

sikert aratott a tanulságos és tartalomban gazdag alkotás.

Alapítványuk két delegáltja, Cseh Dániel és Szepesi Gergő részt vettek a Tessedik Sámuel Kollégium közművelődéssel foglalkozó képzésein. A képzésnek a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány adott teret.

Demkó Attila, a Máglyatűz című regény szerzőjével tartottunk kerekasztal-beszélgetést, melyet Dunst Eszter moderált.

2020. február 20-én Pap Gábor professzor úr tartott előadást a Szent Korona szimbólum tanáról.

2020. február 25-én a kommunizmus áldozatainak emléknapja alkalmából Wittner Mária tartott előadást és rendhagyó történelem órát.

A Nemzeti Összetartozás Napján, 2020. június 4-én délután

avatták fel az Emlékezet-tornyát és szentelték meg az abban elhelyezett „Magyarság Harangját” Lakiteleken, a Nemzeti Művelődési

Lakiteleken az „Emlékezet Tornyának” felszentelésén

Szabó Gyula Alapítványunk elnöke Durai Miklóssal

Intézet székházának tetőteraszán. Az ünnepségen részt vett Alapítványunk képviselőjében Szabó Gyula plébános úr, Alapítványunk elnöke és Szepesi Gergő irodavezető.

Trianon 100. évfordulóján Kopjafát avattunk az Ifjú Konzervatívok a Nemzetért Egyesület meghívására Lakiteleken.

Alapítványunk kiadásában megjelent Zsumbera Árpád Kálóczy Lajos életéről írt monográfiá-

ja. Könyvbemutatót szerveztünk Győrben és Mindszentpusztán, az első rendezvényen dr. Pergel Elza alpolgármester asszony megtisztelő meghívására Győr Megyei Jogú Város Önkormányzatának épületében mutathattuk be a kötetet, utóbbi rendezvényen Kara Ákos országgyűlési képviselő úr is megtisztelt minket a jelenlétével az előadásokon.

Részt vettünk a martosi Szabadegyetemen, ahol többek között Durai Miklós felvidéki politikussal, íróval egyeztetünk.

Nagy sikerrel megszerveztük a Közös Jövők Kárpát-medencei Környezetvédelmi Versenyt, melynek záró konferenciáját 2021-ben már online élőben is lehetett követni. A rendezvény fővédnöke Dr. Áder János köztársasági elnök úr volt.

Az iskolánkban kiemelten fontos a nemzeti ünnepeinkre való méltó emlékezés, diákjaink színvonalas műsorokkal készülnek a jeles napokra.

A nemzeti ünnepeink mellett az egyházi ünnepekre, illetve a rájuk való készülésre is nagy hangsúlyt fektetünk. A lelki napok, illetve ünnepségek megtartásával törekszünk arra, hogy lélekben is készülni tudjunk az évkör kiemelt dátumaira. Legnagyobb ilyen jellegű rendezvényünk a Pünkösdváró Vigasságok.

Törekszünk a határon túli kapcsolataink ápolására is. Több határon túli szervezettel baráti kapcsolatot ápolunk, többek között a csíksomlyói Csibészek Alapítvánnyal és a révkomáromi Regnum Marianum Katolikus Iskolaközponttal. Gyakori „látóutakkal” erősítjük diákjainkban a nemzeti összetartozás tudatát.

Minden évben megszervezzük a nyári táborunkat. A legfontosabb célunk hazánk tájainak, kultúrájának mélyebb megismerése. A táborokra jelenlegi diákjaink mellett a korábban végzett öregdiákok is

Zsumbera Árpád – Kálóczy Lajos élete c. könyvének bemutatóján, Mindszenten

A Közös Jövők Kárpát-medencei Környezetvédelmi verseny online döntőjének előadói, zsűritagjai

Március 15-i ünnepség életképek

Pütkösdvário Vigasságok életkép

Csíksomlyói Árvácska együttes hagyományos karácsonyi koncertje

Nyári tábor 2019. Kőszeg

meghívást kapnak, így a programok során lehetőség nyílik a fiatalok közötti tapasztalatcserére, a közösségünk kapcsolatainak megerősítésére.

2021. április 30-án online konferencia keretében bemutattuk Szabó Gyula elnök úr *Szegény, de szabadon?* című könyvét. Elsőként Szabó Gyula mutatta be a kutatási eredményeit, majd a rendszerváltás témakörében előadást tartott Dr. Vörös Géza, az ÁBTL főosztályvezetője, Zsumbera Árpád helytörténész és Cseh Dániel történész is.

Online konferencia – előadást tart Szabó Gyula Alapítványunk elnöke

CSEH DÁNIEL (Mosonmagyaróvár, 1995) középiskolai tanulmányait a Mezőörsi Magyar Műhely ÁMK gimnáziumában végezte, ahol részt vett a Rákóczi Szövetség helyi diákszervezetének vezetésében. Már a gimnáziumi évek során is aktívan érdeklődött a közösség-szervezés és a történelem iránt. Részt vett a Lakiteleki Népfőiskola által szervezett Kerkai Jenő Kollégium munkájában is. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen kezdte, ahol történelem alapképzést végzett politológia minor programmal. Ezt követően ugyanazon egyetemen elkezdte a történelem mesterképzést, mely jelenleg is folyamatban van. Az egyetemi évek során részt vett a Tessedik Sámuel Kollégium munkájában. Jelenleg az Ifjú Konzervatívok a Nemzetért országos főszervezőjeként, illetve a Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány munkatársaként is dolgozik.

A Szenczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola

Népfőiskola vizsolyi bibliával, romamissziós munkával

Detzky Anna: Vizsoly történelmi útja¹

A Károli-biblia megjelenésének 430. évfordulóján kétkötetes hasonmás kiadást mutattak be Vizsolyban.

A bibliaünnepet a helyi református gyülekezet szervezte meg. Az ünnepen Schmitt Pál egykori köztársasági elnök is részt vett, mint a 800 példányos faksimile kiadás támogatója és világi fővédnöke. Az egyházi fővédnökséget Csomós József püspök vállalta, az egyházkerületet pedig Pásztor Dániel főjegyző képviselte ünnepi igehirdetésével.

Vizsoly a reformáció és a bibliafordítás emlékhelyeként ismert. A történelmi útról beszélgettünk Kovács Zsolt Levente vizsolyi lelkipástorral.

Nyelvújító eredmények

– Károli Gáspár 1589-ben kezdte el kinyomtatni településünkön az első teljes magyar nyelvű Bibliát, a helyi nyomdással, Manskovit Bálinttal együtt. A 16. századi bibliafordítási felekezeti mozgalmak, valamint ezek járulékos nyelvújító eredményei jelentős hatást gyakoroltak nemzetünk egyházaira és benne a magyar nyelv és kultúra

fejlődésének sok területére. Károli munkássága nélkül irodalmunk és különösen egyházi életünk ma elképzelhetetlen lenne. Az utóbbi öt évben, amióta a vizsolyi biblia hungarikum lett, megnövekedett az érdeklődés a látogatóközpontunk iránt. Részben ez indokolta az újabb kiadást, hiszen egyre többen keresik az eredeti könyv kétkötetes hasonmását. Az eladásokból befolyt összegből gyülekezetünk folytatná a népfőiskola épületének építését, amely több közösségi program szervezésére ad majd lehetőséget – osztotta meg a lelkes.

Árpád-kori freskók

A vizsolyi református templom több restauráláson esett át az évek során.

– Sztéhlo Ottó 1905-ben mozgósította a hazai egyházi és közeleti vezetőket, a vizsolyi gyülekezet templomának helyreállítására, valamint a Biblia emlékezetének megőrzésére. Így gyülekezetünk több átépítési periódust élt át 1984-ig. Az épített gótikus örökségen kívül az időközben felfedezett legnagyobb hazai Árpád-kori freskó-örökséget is restaurálni kellett. Bibliamisszióink erősítése és a hozzánk

¹ A cikk először a 2020.07.02-ai Észak-Magyarországban jelent meg „A kultúránk fejlődéséért” címmel. 2020.07.08-án került fel a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei hírportálra.

látogató zárandokok elmélyülése céljából 2013-ban létrehoztuk Bibliás Könyvesházunkat. Közhasznú és értékmentő szolgálatainkat eddig két alkalommal tüntették ki megyei kulturális értékdíjjal 2015-ben és 2019-ben – sorolta a lelkipásztor. A járványhelyzet súlyos gazdasági helyzetbe taszította a gyülekezetet, fontosak az adományok.

Romamissziós munka

– Az utóbbi években a távlatos fenntarthatóság, és az értékörző kulturális kezdeményezések komolyan vétele is sürgetővé vált e Hernád-völgyi mélyszegény térségben. Ezért közösségi házat is építettünk Vizsolyban, cigánymissziós programmal és Biztos Kezdet Gyerekházzal. Gyülekezetünk mint maroknyi református nép a reformáció bölcsőjében mindössze 27 főt számlál. 1963 óta kis létszámú gyülekezetként képtelen az önfenntartásra. Ez idáig a tiszteletbeli egyháztagság, valamint zárandoklátogatóink adakozó szeretete őrizte meg egyházközségünkben a lelkipásztori-igehirdetői szolgálatot – emelte ki Kovács Zsolt Levente.

DETKY ANNA: 1982. október 29-én, Zuglóban születtem és nőtem fel. A borsodi mérnök szüleim real pályára szántak, de az írás végigkísérte az életem. A Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar nyelv és irodalom szakos tanár és Kommunikáció szakán végeztem. Próbálkoztam szépirodalommal is, aztán beszünttettem a média világa. 2016-ban a gyökereim után kutattam és Miskolcra költöztem. Az a megtiszteltetés ért, hogy három éve az Észak-Magyarország megyei napilap újságírói gárdájába választottak, ahol főleg hitéleti, időügyi és természettudományos témákkal foglalkozom.

Nem szűnnek meg hálát adni az igéért Vizsolyban²

Hálaadó istentisztelet keretében mutatták be a Vizsolyi (Károli) Biblia történelmi hasonmás kiadását (VB Rep. 2020) február 18-án, a vizsolyi református gyülekezetben. Bibliaünnepükről Kovács Zsolt Levente lelkipásztor számolt be a reformatus.hu-nak.

Református egyházunkban és a magyarországi reformáció történetében rendkívüli hatása volt Károli Gáspár bibliafordítói munkásságának. „Szolgálata nyomán érvényesült magyarságunk körében a kálvini szellemű keresztyén teológia. Elmondhatjuk, hogy Károli Gáspár reformátorunk határozott tanítása – például a szentháromság-tagadók ellen – és számos zsinati dispután (Tarcal, Gönc, Torda stb.) elért győzelme az igaz keresztyén hitet és a vallásbékét szolgálta a Szentírás alapján. Ezzel együtt mégis mindig emlékeztetnünk kell népünket arra, hogy legmaradandóbb életműve bibliafordító és -kiadó szolgálata lett” – fogalmazott Kovács Zsolt Levente.

1589. február 18-án kezdődött, majd 1590. július 20-án fejeződött be a mai Borsod- Abaúj-Zemplén

megyében fekvő Vizsolyban az első teljes magyar nyelvű bibliafordítás, a Vizsolyi Biblia kinyomtatása. A fordítást irányító gönci lelkipásztorról, Károlyi (Károli) Gáspárról, Károli Bibliának is nevezik.

A Vizsolyi (Károli) Biblia történelmi emlékhelye a vizsolyi református templomban és a köré fonódó múzeumi kiállításokban egyháztörténetünk „reformációs zárandokhelyévé” lett az elmúlt 70 év folyamán. Anyaszentegyházunk közösségei egyre nagyobb számban keresik fel hálaadó, ünnepi emlékezésre és hitbéli elcsendesedésre templomunkat. Ennek következménye, mint megtudtuk, hogy az elmúlt évek során egyre növekvő igény alakult ki a biblia-missziós Szentírás-terjesztés, illetve a történelmi hasonmás kiadás iránt.

„Közösségünk ezért is vágyott arra, hogy gyülekezeti-közösségi gondozásban, elérhető áron, ugyanakkor egyházépítő céllal, népfőiskola-építő munkánk megerősítése céljából szülessen meg a Vizsolyi Biblia történelmi hasonmás kiadása” – tudtuk meg a gyülekezet lelkészétől. A közösségi összefogással megvalósult kezdeményezést a Sárospataki Református Kollégium, a Hernád Kiadó és Dienes Dénes professzor szakmai

Kovács Zsolt Levente

² Másodközlés a reformatus.hu-ról, 2020. március 1.

Dienes Dénes

támogatása mellett Schmitt Pál korábbi köztársasági elnök is segítette.

Az ünnepségen Pásztor Dániel tiszáninneri egyházkerületi főjegyző prédikált Isten igéjének ösvényeinket megvilágosító lámpás voltáról (Zsolt 119,105). Szabó András Károlyi Gáspár életéről és a Vizsolyi Biblia kutatásának legújabb eredményeiről, Dienes Dénes pedig a Vizsolyi Biblia és a Károlyi-féle szentírási szöveg gyü-

lekezeti elterjedéséről és egyéni kegyességben betöltött páratlan hatásáról tartott előadást. Petrik Szilárd színművész, Nyéki Miklós zenei játéka, valamint a Sárospataki Református Kollégium kórusának szolgálata emelte az alkalom fényét. „Bibliaünnepünk és hálaadásunk reményeink szerint megerősíti egyházunk és nemzetünk életében betöltött gyülekezeti szolgálatunkat, s az erről szóló hitvallásunkat emléklap formá-

jában foglaltuk bele mostani bibliakiadásunkba” – mondta a lelkipásztor.

A Vizsolyi Biblia történelmi hasonmás kiadása megvásárolható a vizsolyi Bibliás Könyvesboltban (Szt. János utca 123.), valamint megrendelhető a vizsolyibiblia@gmail.com e-mail címen és a +36-30/236-5264-es telefonszámon. További információk: vizsolyibiblia.hu

Hacsavecz Éva: Látóúton a népfőiskolások^{3*}

A „Művelődő közösségek Észak-Magyarországon” EFOP-3.7.3-16-2017-00148 projekt keretein belül a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Igazgatóság által szervezett Népfőiskolai műhely résztvevői és a Kiskörei Vásárhelyi Pál Egyesület tagjai látóúton vettek részt 2019. október 28-án, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Vizsolyban. Ezen alkalom során megismerhették a Szenczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola tevékenységét, adaptálhatták a helyi

3 Művelődő közösségek Észak-Magyarországon EFOP-3.7.3-16-2017-00148 projekt közlése.

értékekre alapozott társadalom- és gazdaságfejlesztés jó példáit.

A látóút első felében a Népfőiskolai műhely résztvevői egy tárlatvezetésen vettek részt, ahol megismerkedhettek Magyarország egyik legősibb templomával, a vizsolyi református műemléktemplommal, amely 2014 óta kiemelkedő nemzeti érték és a Magyar Értéktár eleme. A templom történetének ismertetője után megtekinthették az első Károlyi Biblia eredeti példányát, amely 2015 óta a hungarikumok sorát gazdagítja.

A Senczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola és a kiskörei

kezdeményezés között több párhuzam vonható le. Többek között, mindkét népfőiskola a helyi értékekre alapozva végzi közösségépítő tevékenységét. A látóút második felében tartott műhelymunkán meg is fogalmazták a résztvevők a két szervezet munkája közötti azonoságokat, az ugyanazon célkitűzéseket.

A Senczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola, bár annak alapjait a helyi református egyházközösség alkotja, jó példával szolgál a Kiskörei Vásárhelyi Pál Egyesület által életre hívott népfőiskolai mozgalom munkájához.

Pápai Művelődéstörténeti Társaság – pápai Pegazus Népfőiskola, beavatni és tevékenyvé tenni

A pápai Pegazus Népfőiskola része a *Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak* (a továbbiakban: PMtT), egyesületnek, amely pápai és járási hatókörű. A népfőiskola a nevét a városban tizenöt éve működő Pegazus Színháztól vette át, lévén, hogy ezzel a 7000 bérletes bábéladással magát fenntartó magán-színházzal egyformán gondolkodik a tevékenységét meghatározó területeken – értékazonosságuk és azonos pedagógiai szemléletük következtében egymás hatását erősítve.

A Pegazus Népfőiskola a társadalmi szükségletek kielégítése érdekében generációk között¹, települések között (határon innen és túl)², intézmények között³ és felekezetek között⁴ végez értéket erősítő, tudások hagyományozására irányuló tevékenységet.

Eszmeiségét négy gondolkodó határozza meg, a Pegazus Népfőiskola a – népfőiskolánk tekintetében – egyformán gondolkodó

Németh László, Kodály Zoltán, Karácsony Sándor és Márton Áron nyomdokain halad, céljait tekintve úgy építkezik, hogy elgondolásaikból táplálkozik. „Németh László kora szellemi és erkölcsi válságára azzal felelt, hogy megfogalmazta a maga minőségeszményét, ami egy forradalom, mégpedig a minőség forradalma, mely nem az utcán, hanem a személyes bensőben, a saját életben zajlik le.” „A válság tudata Németh Lászlóban szellemi felhajtóerőnek bizonyult.” „Társadalmi harmóniában, a polgárosodásban, a képzettség növekedésében, a munka és a szellem harmóniájában látta a kivezető utat.” „Márton Áron kisebbségi helyzetben élő gondolkodóként, a kisebbségi társadalom versenyképességében látott esélyt a továbblépésre.” „Az Erdélyi Iskola alapításának az volt a célja, hogy a népben élő belső, közösséget építő, természetes energiák felszabadítására a papok és a világi hívők közül is apostolokat ké-

pezzen.” „Megfogalmazza az egyén és közösség harmóniáját képviselő perszonalista gondolatot: hivatásában akarjon a legkiválóbb lenni, s ugyanakkor ne felejtse, hogy kötelessége a nemzet érdekeiért is becsülettel dolgozni”. „A tehetség egymagában nem elég. Párosulnia kell jellemmel, munkakészséggel, a hivatás szeretetével és eleven közösségi tudattal.” „Mindenkinek, akinek végzettsége van, közösségi munkát is kell vállalnia, kisebb vagy nagyobb körben, politikai, társadalmi, gazdasági, népjóléti, vagy egyházi téren vezetőnek kell lennie.” „Egy nép versenyképessége nem nélkülözheti a szellemi metafizikai alapokat.” „A nevelésnek értékelt alapon kell történnie.” A négy jeles magyar – Karácsony Sándor, Kodály Zoltán, Márton Áron és Németh László – szerves pedagógiai rendszerré érlelte a népi gondolat termékeny motívumait.⁵

A város kulturális nyitásában részt vállalva, a Pegazus Népfőis-

1 Oldás és kötés projekt Pápa hat középiskolájának diákjaiból szerveződve.

2 A pápai járás településeivel és a város felvidéki testvérvárosával, Ógyallával.

3 Táncházak, irodalmi műsorok szervezésével Pápa középiskolákban.

4 A PMtT kezdeményezésére havi rendszerességgel két éven át Pápa, a sokhagyományú város I. A város református műhelyeinek, intézményeinek szereplői Kávéházi beszélgetések címmel reformátusokat a Pannonia Reformátában, majd 2020 januárjától katolikusokat kérdező beszélgetések az Esterházy-kastélyban II. A katolikus Pápa – pápai katolikusok folynak, sorozatszerkesztőként és kérdezőként Mátyus Alizzal.

5 Az idézetek a Catholic cultural magazine Keresztény kulturális havilap Verbum Kiadó honlapján található, Virt László: Válságtudat: igény a minőségre és versenyképességre c. írásából valók.

kola 2021 őszén, Németh László születésének 120. évfordulóján konferenciát szervez, amelyre a négy gondolkodóval *Magyar nevelés, népi gondolat* című könyvében foglalkozó szerzőt, Vért Lászlót készülünk meghívni. A konferenciát négy különböző programtípus alkotja: hagyományos tudományos tanácskozás, kerekasztal-beszélgetés, középiskolásoknak szánt interaktív foglalkozás és felolvasás. Ünnepeünk Németh László és Pápa városa kapcsolatát dolgozza fel, hiszen Németh László édesapja – Németh József (1873–1946) – a Pápai Református Kollégium növendéke volt, Németh László pedig, édesapja egy osztálytalálkozásán kívül Pápán járt 1936-ban Illyés Gyulával, 1941-ben a Képzőtársaság 100. évfordulóján Karácsony Sándorral⁶, és 1969-ben⁷. A konferencia pápai előadói a városi múltban a Németh László nyomok feltárására, és azok bemutatására vállalkoznak. A konferenciára meghívásra kerülő ismert Németh László kutatók, irodalomtörténészek, a pápai történekek helyét és jelentőségét fogják értelmezni előadásaikban. Ezen kívül megszólítjuk a hazai írókat, költőket, irodalomtörténészeket, hogy Németh Lászlótól adjanak nekünk egy-egy idézetet, a 120 éve született író élővé tételére, és ugyanígy a pápai magyar tanárokat és a Németh László-ismerő városlakókat, hogy az idézetekből és Németh László fotókból köztéri plakátok készüljenek, melyek a konferencia időpontjától egy hónapon át hív-

ják fel a város lakóinak figyelmét az íróra.

A 2021-2022-re tervezett egyéb rendezvényeink⁸ szelleme is hasonló, céljában pedig a város értéktudatának erősítése és életszemléletének alakítása áll.

A népfőiskola életének alakulásában döntő szerepe van a *Pápai Kaszinónak*, felnőtt résztvevőkkel, a *Pápai Középiskolások Képzőtársaságának*, jelenlegi és egykori pápai diákokkal, valamint a járvány alatt létrejött *Szavak a szabadban Körnek*. A járványos időben elvégzett kutatásoknak köszönhetően megalakulóban a *Pápai Tanítóképző Tudásainak Őrzői és Átadói Társaság, valamint a múltkutatásra alapozott a Város Volt és Jelen Idejű Kis Körei*, azzal a sajátságával, hogy tevékenységekre rugalmasan szerveződjön. (Bizonyos értelemben a Szavak a szabadban kör is ilyennek tekinthető, hiszen a szabad térben saját írások felolvasására, egymás meghallgatására összegyűlő 5-15 fős alkalmi társaságok, a járvány idején udvarokon, lakótelepen egyaránt magukhoz vontatták a járóelőket.

Honlapja a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak (pmtt.hu) van, ahol olvasható, hogy 1988. október 14. óta tevékeny egyesületről van szó. E napon mondta ki Pápa város polgárainak és a városból elszármazott, de hozzá erősen kötődő polgároknak egy csoportja az egyesület megszervezésének szükségességét. (Az alkalomnak résztvevője, majd az egyesületnek tiszteletbeli elnöke Rab István Refor-

mátus Kollégiumi igazgató lánya, Rab Zsuzsa pápai költő, valamint alapító tagja a ma PMtT-alelnök, az írás szerzője.) Az így megalakult egyesület a megjelent jogszabályok szerint, munkáját 1996. március 30-tól folytatta jogi keretek között, s teszi ezt összességében 33 éve, utóbbi két periódusában elnökeként Dr. Baloghné Uracs Mariannával, a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának vezetőjével, öt periódusban alelnökként az írás szerzőjével. A jelen elnökségi tagjai még: a Pápakovácsi Kastély Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola nyugdíjazásáig matematika-kémia szakos tanár, igazgató Molnárné Péterfalvi Zsuzsanna, titkár a malomsoki, közgazdasági végzettségű Tóth Réka.

A Pegazus Színház és Pegazus Népfőiskola legtávolabbi néző terveiben – a járványt megelőzően – közös helyet álmodott magának, mégpedig a PMtT által korábban is használt Pedagógus Művelődési Házban. A két szervezet közös munkára elképzelt épület-átalakítására, -felújítására és üzemeltetésének megteremtésére annál is inkább érdemes lenne továbbra is törekedni, mert a bábszínház világában, tárgyi környezetben felerősödik a népfőiskolában szorgalmazott szeretet és elfogadás, az egymás iránti felelősség által a saját élet iránti felelősség. Ez, mint a népfőiskolát és életét szervező elv, meghatározza a módszereket, amint ez tetten érhető e lapszám Módszerek rovatának írásában

6 A Pápai Református Kollégium Főiskolai Ifjúsági Képzőtársulatának Jubilleumi Emlékkönyve 1841-1941 mindkettejük előadását közli: Karácsony Sándor: A magyar iskolai önképzőkörök múltja. Németh László: Az önképzőkörök mai feladatai.

7 Ekkor tartott előadását Mátyus Ferenc életét feldolgozó novellás kötetem készítésekor fedeztem fel a hagyatékban, melynek a város szempontjából való fontosságát érzékelteti, az ennek szintén megtalált változata, amelyet Bessenyei Ferenc olvasott fel a Pápai Pedagógus Művelődési Házban, 1972-ben

8 Így az Írók a városban! Három író – hat alkalom 2022 tavasz, a Pápán voltak katonák: Ferenczi Sándor pszichoanalitikus és Cziffra György zongoraművész 2022 február, Nemes László Páparól elszármazott csellótanár, iskola- és zenekar-alapító 85. születésnapjának megünneplése, a budafoki zeneiskola Nemes-növendékeinek cselló-maratonjával 2021. október, Pápai származású operaénekesek: Fodor Gabriella, Vörös Szilvia, Fodor Bernadett Pápán, A Pápai Pegazus Színház gyereknevelő programsorozata, pápai és pápai járási közös program, 2021-22, Pápai képzőművészek – Pápai és a városból elszármazott valamint egykori pápai diákok – kiállítása 2022 május, Néprajz, népművészet – Pápai néprajzi gyűjtő és helyi kézművesek (Bakonyalja Képzőművészeti Egyesület) kiállításai és estjei – 4 kiállítás, 4 alkalom, Táncházak a pápai hat középiskolában, élő zenével, tánctanítással – havi rendszerességgel, Pápai elszármazottak gyerekei a Jókai Ház/a Pedagógus Művelődési Ház udvarán 2022 nyár, Mátyus Aliz: Pápa, Pápa, Pápa 2021. c. könyvének bemutatói a városban és a járásban.

MEGHÍVÓ

PEGAZUS SZÍNHÁZ
2019-2020.
15. jubileumi évad
programsorozat

Pegazus Színház
Közhasznú Nonprofit Kft.
8500 Pápa, Szent István u. 4.
+36 70 9050291

Tisztelettel és szeretettel meghívjuk Önt
Sarkadi Nagy László
bábtervező kiállításnak megnyitójára
2019. november 4-én, 18 órára
a Pedagógus Művelődési Házba!
(Pápa, Fő u. 2.)

(Mátyus Aliz: Mindennapi tudás – életalakítás értékeligazodásban).

A Pegazus Népfőiskola az idő felhasználására fókuszálva megadja az ember méltóságát, tisztelve idejét – programjait, közösségi együttléteit úgy szervezi, különösen diák közösségekben, hogy pedagógiai okokból ezt deklarálja is.⁹

A népfőiskola alapjai 2011 óta épültek Pápa városában, kezdve emléktábla avatásával a város művelődésében fontos szerepet vivő Mátyus Ferencnek, az általa épített Somlai út 33. szám alatti ház falán, és a róla való megemlékezésekkel. Jelentős lökést adott az alakulásban a 2013-as év, ami a

város folyóirata megszületésének is kedvezett. A 2014-es Költészet Napját városi ünnepséggé a Petőfi Gimnáziumban tartottuk meg, az Agria folyóirat lapszám bemutatójával, benne a *Pápai palackposta* rovattal, pápai írók, költők írásaival, diákokéval is. Szerkesztése során derült ki, hogy kellő animálás, motiválás mellett jó szerzői gárda lenne képes fenntartani egy olyan folyóiratot, amelyekben helyi szerzők és helyi témák kapnak helyet. Kódöböcz Gábor tanár úr az egr Eszterházy Károly Egyetem irodalomtörténésze, az Agria folyóirat főszerkesztője a költészet napját jelenlétével tette emlékezetessé.

(A diákokban máig nem múló nyomot hagyott, hogy előadását egy Rab Zsuzsa fordította Jeszenyin verssel zárta, amit jó tanárhoz illő nagyszerű előadásban, fejből mondott el. A taps már akkor jelezte az érintettséget.)

A Szélesvíz, Pápa város folyóirata első számát 2014 őszén mutatta be.

Pápa 2014-ben volt 800 éves. A városvezetés eldöntötte, hogy akarja a folyóiratot és anyagilag támogatja, ezért tudott 700 példányban megjeleníteni (ami két hónap alatt el is fogyott).¹⁰ Megegyeztünk a félvétenkénti megjelenésben, s megtapasztaltuk, hogyan indít

9 Peldák erre: Ha két diáklány pletykálgatás szinten eltölt egy órát, amit az jellemez, hogy egymás szavába vágva mesélnek egymásnak, ez az idő elherdálása ahhoz képest, hogy egymás közléseire érdemben és felelősséggel reagálva megbeszélnek az elhangzottakat. Aminek, hogy így legyen, feltételei vannak, és ennek, ha akarom, munka-jellege van. Figyelni, összepontósítani, tapasztalatokat mozgósítani, élettapasztalatokat és olvasottakat, hallottakat felsorakoztatni a másik érdekében, olyan tanulási folyamat, ami a legrövidebb úton vezet el egy értékrend kialakulásához, megerősödéséhez. Egy másik példa: ha a felnőttek közösségeiben csak addig jut el valaki, hogy szeret szerepelni, és ennek megkeresi az alkalmait, csak egy első lépést teljesít, ahhoz képest, hogy bejárhat egy utat is, amiben mozgósíthatja azokat az adottságait, képességeit, amelyekkel másokért válhat tevékeny. Egy vers elmondása közönség előtt csak addig az egyetlen kielégítése a szerepelni akarásnak, amíg valaki meg nem érzi a maga köré szervezett kör erejét és hatását, amelyikben létezni ennél sokkal összetettebb és mindenkire nézve jótékonyabb, mert a háló-hatás miatt védőbb, megtartóbb, és a megbecsülésnek, egymás megbecsülésének tágabb teret adó, ami az önbecsülést erősíti fel, ami minden fontossá válni tudó emberi viszonyoknak a feltétele.)

10 Joggal lehetett a város büszke, mert épp mikor Pápa városa elhatározta és kiadta a folyóiratát, Szeged akkor váltott városi folyóiratának a nyomdai helyett az online megjelentetésre.

életet egy városban egy folyóirat. Még javában tartottak a folyóirat-bemutatók a város közösségeiben, a pályázatok meghirdetése az iskolákban, már készült 2015 januárjára, a kultúra napjára a folyóiratnak és a pályázatra beérkező írásoknak a szövegeiből egy előadás a Jókai Művelődési és Szabadidőközpont színpadán, diákokat munkájával is vonzó színházi ember rendezésében. Időlegesen egy rovat is gazdára talált, azóta csak a Diákrovatnak vannak mindig rovatvezetői. A számok közötti fél év – az új előkészületeivel – közösségképző erejét mutatta, a Pápai Kaszinó időszaki megerősödésének kedvezett.

A *Pápai Kaszinó*, az egykori reformkori kaszinók 21. századi változataként, már több periódusát élte meg, s a járvány utáni élete megint csak új időszakot ígér.

Elsőként nagy-nagy asztal köré, körbe ülve zajlottak az együttlétek, egymást hallgatni, egymás előtt magát kifejezni újratanulta mindenki, minél kevésbé feszélyezetten, minél pontosabban. Az erre alkalmat adó témák esetében (családi hagyományok, család által megélt történelmi események, városi hagyomá-

nyok) ez érzelmeket mozgósítva és kontrollálva, más esetben érdekek artikulálásával és ütköztetésével történt. A polgárrá nevelés eszköztárából az informálódni, véleményt kialakítani, elmondani, mellette érvelni alakult, mindez a másik ember iránti érdeklődés fenntartása mellett és figyelemre képesen.

A város Szélesvíz folyóiratába ebből a közösségből verbuválódtak újabb és újabb szerzők, szerzői gárda. A Kaszinóban felolvasott írások alkalmanként – miután egy témában íródtak – egy-egy rovatba kerültek. Járvány idején a Szavak a szabadban felolvasások írásai a Világjárvány idején rovatban kerültek közlésre. A kaszinó járványt követő időszaka, miután mindenki elmesélheti letragikusabb és legörömtelibb napját, arra fog irányulni, hogy kiváljon egy kisebb kör, olyan felnőttekkel, akik éreznek magukban kedvet, hogy szervezői, vezetői, animálói, vagy csak segítői legyenek saját korosztályuk vagy a fiatalok, vagy a gyerekek együttléteinek. Ehhez olyan előkészítő alkalmakat teremtünk, amelyek a Pegazus Népfőiskola egy alakuló csoportjának, a *Pápai*

Tanítóképző Tudásainak Átadói köre működését alapozza meg, tagjaiként jobbára volt tanítóképzős leszármazottakból – mintegy az iskola kiváló módszertanának, nevelésének felélesztésére, hogy egy generáció egy korábbiiban, a szüleiében, használható hagyománynak örülhessen, ezzel motiválva magát és a pedagógiát gyakorolni akarókat.

A *Pápai népfőiskola* kiadvány – és annak bemutatója 2018 márciusában – nagy spektrumban mutatta egy civil szerveződés lehetőségeit konkrét tevékenységekben. Amire érdekes lenne vállalkozni, az egy újabb kiadvány, ami a korábbira reflektálna, a népfőiskolák életére jellemző pulzálást bemutatva, okaival, mégpedig a változásokat társadalmi tekintetben elemző meglátásokkal.

Egy Németh László idézet jelezze zárásként szemléletünket, mely mottója kaszinónknak: „Ebben a körben annyi vagy, amennyire csinálsz, képviselsz, alakítasz valamit.” Az önképzőkör esetében diákok között, Németh László szavaival, az önképzőkör: „ahol a diák önálló szellemmé egyenesedik”.

MÁTYUS ALIZ író, szociológus, lapszerkesztő, a Pápai Művelődéstörténeti Társaság alelnöke. Erdei Ferenc-díjas (1982), Wlassics Gyula-díjas (2002), A Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetés (2015), Pro Publico-díjas (2018), Közösségépítő Önkéntes Díj (2019).

Gondolatok a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság múltjáról, jelenéről s jövőjéről

26 éve a művelődés szolgálatában

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság 1995-ben alakult a múlt század közepén működött Tatai Népfőiskola nyomdokaiban járva, s a kor neves közigazgatás-tudósa, városunk szülötte, Magyary Zoltán szellemi örökségét tovább éltetve. Azóta is töretlen erővel és meggyőződéssel dolgozunk mindannyian azért, hogy a művelődni vágyó egyén számára az elmét pallérozó élethosszig tartó tanulás biztosított és elérhető legyen. Helyi értékeket teremtünk és óvunk, nemes kezdeményezéseket karolunk föl, tudásalapú folyamatokat indítunk el az élhető társadalom, a fenntartható fejlődés és a gondolkodó közösség eszméje mentén.

Összefogásban partnereinkkel

Az elmúlt években Népfőiskolánk elindult azon az úton, amely partnerkapcsolatok kiépítését, hosszú távú együttműködések megerősítését irányozta elő. Gondoljunk a tavaly zárult, „A nemek közötti esélyteremtő stratégiák fejlesztése

nemzetközi együttműködésben Tatan” című projektünkre, mely során több külföldi partnerrel összefogva dolgoztunk. Jelenleg már nyolc hónapja tart első, nagy nemzetközi pályázatunk megvalósítása (Erasmus+KA2, „Innovatív jó gyakorlatok cseréje a szépkorúak digitális készségeinek fejlesztéséhez”), s délvidéki, felvidéki és erdélyi partnereinkkel közösen munkálkodunk a jó gyakorlatok létrehozásában, gyűjteménnyé alakításában.

Hosszú távú együttműködés fűz bennünket Tata Város Önkormányzatához is, hiszen évek óta látunk el közművelődési feladato-

kat a városban, tanévenként majdnem ezer érdeklődőt részesítve az ismeretek, a tudás megszerzésének élményében felnőtt tanulási programjainkon, képzéseinken. Munkatársaink és mentoraink sok-sok éve segítik meggyeszte az álláskeresőket (eddig összesen 6700 főt) újbóli elhelyezkedésük folyamatában a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal égisze alatt megvalósuló projektek kapcsán. A Nemzeti Művelődési Intézet tatabányai szervezetével egész éves népfőiskolai műhelyt vezényeltünk le, mely során stabil elméleti alapokat fektettünk le klímavé-

Népes közönség egy ismeretterjesztő előadásunkon

A nemek közti esélyegyenlőség megteremtéséről szóló projektünk egyik előadása

delmi tevékenységeinkhez – hogy csak a legutóbbi példát említsük az együttműködésünkre. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Kara és Magyar Zoltán Szakkollégiuma évente többször egyeztetési közös gondolatrendszerét Népfőiskolánkkal, és jutalmazzuk Magyar-díjjal a legtehetségesebb hallgatókat.

S végül, de egyáltalán nem utolsó sorban Népfőiskolánk jövőjét rendkívüli módon meghatározó folyamatok vették kezdetüket a Kárpát-medencei népfőiskolai hálózathoz való 2016. évi csatlakozásunkkal. Hiszen ezzel az integrálódással, kiemelt határmenti népfőiskolai szerepvállalásunkkal egyértelműen

letettük voksunkat a hagyományok, helyi értékek őrzése, ápolása és gyarapítása mellett, ezzel is hozzájárulva kulturális misszióink teljesítéséhez. Ez a szövetség a közeljövőben újrafogalmazódik és bőséges tartalommal töltődik föl a Kárpát-medencei modell kialakításával, az itt működő népfőiskolai intézmények megerősítésével és köteleik szorosabbá vonásával – a Lakitelek Népfőiskola védőszárnya alatt.

Akikért tesszük napról napra erőfeszítéseinket

Ismeretterjesztő tevékenységünk tervezése és kialakítása során

egyik legfőbb célunk a fiatalabb korosztály megszólítása, melyhez igénybe vesszük a környező iskolák pedagógusainak segítségét, szakmai koordinációját is. A közös céljaink érdekében a városban működő általános és középiskolákkal szoros együttműködést igyekszünk kialakítani és fenntartani. 2018-tól szervezzük a már 12 éves múltra visszatekintő MaTataTúra elnevezésű matematika versenysorozatot. A program legújabb változatát – melyben a digitális feldolgozásnak már főszerep jut – Tata város természeti és kulturális adottságaira és értékeire alapozzuk. A közösségfejlesztő tevékenység révén lehetővé tesszük a közösségi kohézió és a helyi identitás erősödését. A gyermekek megfigyelik és feltérképezik közvetlen természeti környezetüket, az őket körülvevő értékeket. Tanulnak, gondolkodnak, játékos formában versengenek, közösségi élményben részesülnek. Az innovatív megvalósítással már nagyot merünk álmodni: az országban egyedülálló tananyag készül majd a projekt zárásával.

Az iskolai közösségi szolgálatot teljesítő középiskolásainkra gondolva, a civil szervezetek bevonásával közösségfejlesztési modellt hoztunk létre oly módon, hogy az a hétköznapi életben is kiállja a próbát, és a maga nemében innovatív legyen. A „Zsák a foltját” IKSZ+

A MaTataTúra ifjú résztvevői a program zárásakor

Önkéntesek és civil szervezetek találkozója az IKSZ Börzén

nagyszabású közösségi programunk lényege az önkéntes munkát vállaló diákok és az őket fogadó civil szervezetek találkozási lehetőségének megszervezése egy-egy grandiózus, több száz résztvevőt váró rendezvény keretében. Közel 1800, önkéntes munkára jelentkező diák látogató érkezett az találkozóra.

Gondoltunk a hátrányos helyzetű és az inaktív személyekre is. 18-22 éves fiatalok szabadidős tevékenységeit töltöttük föl olyan tartalommal, ami képessé teszi őket az egész életen át tartó tanulás elsajátítására: informális és nem formális képzések a kompetencia-fejlesztésért. A fiatalokat felkészítéssel, mentorálással segítjük a fejlesztési folyamat során. A beavatkozás hozzájárul az egész életen át tartó tanulásban való részvétel ösztönzéséhez, illetve az ahhoz szükséges kompetenciák megszerzéséhez.

Az idősebb korosztály mint az inaktív célcsoport másik, nagyobb hányada szintén új tanulási formákat és tartalmakat hozó képzési rendszerben vehet részt, az élethosszig tartó tanulás jegyében. Néhány példa a sok, értékes tudást, gyakorlati jártasságot nyújtó képzéseinkre: személyiségfejlesztő tréningek az asszertív kommunikáció kialakításáért, időseknek szóló kézműves foglalkozások (festés

többféle anyagra, díszek készítése, bútorfestés stb.), háztartási pénzügyek kezelése, bio- és permakultúra, gyermekneveléssel és gyermekkori mentális fejlődéssel

kapcsolatos szakmai előadások, idősek infokommunikációs fejlesztése fiatalok bevonásával, gyakorlati segítségnyújtásával. Ezen képzési anyagaink elérhetőek honlapunk e-learning oldalán is (<https://mznt.hu/e-learning/>).

Helyünk a Megyei Értéktárban

2020 decemberében, megyénk más különleges kincse, adottsága mellett Dr. Benda Kálmán munkássága, az egykoron Tatán működő tatabányai piarista rend és a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság intézménye, tevékenysége helyet kapott a Megyei Értéktárban. Immáron 168 helyi érték között jegyzik Társaságunkat – legnagyobb büszkeségünkre.

„Új mellém!” – szépkorúak számítógépezői képzésén

A „BorEcset” művészeti műhelyünk egyik pillanatképe

A Megyei Értéktár kiadvány

Korunk kihívásaival szembenézve

Népfőiskolánk is elkötelezett a klímaváltozás elleni küzdelemben. Ennek első lépéseként 2019-ben csatlakoztunk a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat által létrehozott, 18 szervezetet magába foglaló Komárom-Esztergomi Virtuális Erőmű Programhoz (KEVEP). Legfőbb célja ennek az összefogásnak, hogy a klímaváltozás témakörét központi kérdéssé emelje, s az ellene való hathatós és mielőbbi cselekvés fontosságát hangsúlyozza, hirdesse. A csatlakozók szövetsége elkötelezett a klímaváltozás elleni küzdelemben, és együtt, közösen dolgoznak a megyei klímavédelmi célkitűzések

megvalósításáért. A megyei csatlakozó szervezetek, intézmények azt is vállalták, hogy az egyes blokkokhoz (vállalati, lakossági, önkormányzati, nemzetközi) tartozó célcsoportok szemléletformálását is segítik, és az energia-megtakarítások mértékét is jegyzik.

A több évig tartó elméleti felkészülést követően Népfőiskolánk arra az elhatározásra jutott, hogy a klímavédelem és a környezettudatosság gyakorlati megvalósításában, a mindennapi kivitelezésben is tevékenyen részt vesz, vezető szerepet vállal. A Nemzetközi klímavédelmi akciónap (május 15.) alkalmából elindítottuk „Zöld iroda leszünk” 365 napon át tartó irodazöldítő programunkat. Irodánk családbarát – ezt a minősítést 2020-ban érdemeltük ki. Itt az ideje, hogy működésünket „zöld” alapokra helyezzük, és a fenntarthatósági, környezetvédelmi szempontoknak is igyekezzünk magunkat és napi munkavégzésünket megfeleltetni. Ehhez megnyertük kollégáink együttműködő szándékát is, így közös erőfeszítésekkel, karöltve mutatjuk meg, hogyan működik egy civil szervezet fenntarthatóan, környezettudatosan, környezetét óvva – a kor szellemét követve.

Megújulunk tehát, felkészülünk az évszázad új kihívásaira, igyekszünk mi magunk is megismerni és alkalmazni a kor modern fejlesztési modelljeit – ugyanakkor kitarunk értékteremtő, tudásalapú, a legkülönbébb korcsoportokat

A KEVEP-hez csatlakozásunk díszoklevele

megmozgató és fölkaroló tevékenységeink mellett. Hisszük, hogy a cselekvő emberekből álló közösségek, a mindenki számára szélesre tárt kapunk, a szellemi fejlődés mindennapi, elérhető lehetősége együtt szolgálja a felelősségteljesen gondolkodó, művelt és széles látókörű egyénekből álló társadalom mind szélesebbé válását.

Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság, Tata
www.mznt.hu
<https://www.facebook.com/mznttata>

DR. NAGYHÁZINÉ SZABÓ BERNADETTE (1966) bölcsész és tréner végzettséggel rendelkezik. Szakmai tapasztalatait tekintve dolgozott már középiskolai és vállalkozó nyelvtanárként, humánerőforrás-fejlesztési tanácsadóként, civil szervezet operatív igazgatójaként, multinacionális cég irodavezetőjeként, újságíróként és kisvállalkozás projektmenedzsereként. Jelenleg a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság kommunikációs vezetője. Az Erasmus+ nemzetközi stratégiai partnerségi pályázat projektmenedzsere, több uniós pályázat szakmai vezetője, a „Zöld iroda leszünk!” egyéves program ötletgazdája s koordinátora a belső és a külső kommunikáció elvégzése mellett. Örömmel működik közre abban, hogy ez a nagy múltú, sokszínű kulturális és ismeretterjesztő tevékenységéről méltán ismert, közösség- és szemléletformáló civil szervezet és programjai minél szélesebb körben váljanak ismertté, s közreműködésével projektjei sikerrel záruljanak.

Látóutak szerepe a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság programjaiban

A népfőiskolai hagyományokban fontos helye van a látóutaknak, annak a módszernek, hogy ne csak elméletileg ismerkedjenek meg a hallgatók-résztevők egy-egy kérdéssel-problémával, hanem lássák-tapasztalják meg annak megvalósulását, működését, és természetesen a gyakorlatban való munka nehézségét és sikerét egyaránt. Nem véletlen tehát, hogy amikor a Magyar népfőiskola első tanfolyama megvalósult (1996) az önkormányzatok képviselőinek képzésére, akkor annak zárásaként látóútra indultunk Türré és Győrvarra.

Az első alkalom sikere, gazdag élményei-tapasztalatai megerősítették az elnökséget és a szakmai munka szervezőit abban, hogy ez fontos eszköz lehet a népfőiskola jövőbeni életében, további működése során. Így azután a Magyar Z. Népfőiskola a programjainak bővülésével – lehetőségei szerint rendszeresen alkalmazta a módszert, és volt olyan év, amikor három látóút szervezésére is sor került. Az 1998-as környezetvédelmi sorozathoz kapcsolódva pl. a környék településein – Tatabánya-Kecskéd-Dunaalmás – indult kezdeményezéseket ismerhették meg a program iránt érdeklődők. Ennek külön érdekes-

sege volt, hogy a tanfolyam egy-egy résztvevője vállalta az adott helyszín, illetve az ott folyó szakmai munka, kezdeményezés bemutatását. A következő év természetvédelmi témaköre is bőven adott lehetőséget a helyi értékek-érdekességek megismerésére, értékeink bemutatására. Amint *Tuboly Sándorné* hallgató megfogalmazta: „Maradandó élményt jelentenek a látóutak. Utazni jó, főként akkor, ha sokszínű kulturális programmal egybekötött, mint pl.: a gödöllői, az esztergomi, az erdélyi, a komáromi volt.”

A helyi-térségi kapcsolódásokról külön is érdemes szólni még az eddigieken túl, mert ez kiemelt célja volt elnökségünknek, hogy a hagyományos és természetes kapcsolatok okán és folytatva a Magyar Zoltán által elindított „mintajárás” kezdeményezést – tovább erősítsük a város és a környék falvaiban élőkkel a kapcsolatot és együttműködést. Ezért nem véletlen, hogy szerveztünk „kihelyezett” előadásokat több községben és számos alkalommal, pl. egészségügyi kérdésekről vagy a helyiek által igényelt témákról. Sőt, néhány évig a hivatalos székhelyünk is a térségi településeink egyikén, Kocson

volt. A programok közül nagyon nagy sikert arattak azok, amelyeket gyalogtúrákkal kapcsolunk össze, vagy olyan helyi különlegességekkel ismerkedhettek meg tagjaink, mint Kocson a „kocsi kocsi” története; Bajon a gyógynövénykert és falu feletti hegyen kialakított Kálvária felkeresése; Dunaalmáson a Lilla-hagyományok megismerése; Naszályon a Bikol-pusztai kastély meglátogatása. Az is emlékezetes „kaland” volt, amikor Szomódra a „rómaiút” nyomvonalán jutottunk el gyalogosan. *Németh Kiara Csilla* szerint: „A baji kirándulás nagyon jó alkalmat biztosított a beszélgetésre, egymás megismerésére, én személy szerint pedig különösen érdekesnek találtam a tanuláshoz ezt a fajta kötetlen módját. Szeretnénk még több ilyen remek közös kikapcsolódási lehetőséget a Népfőiskola szervezésében!”

A népfőiskolai programok bővülése is indokolta, hogy a „kiszárazás” határain is túllépünk és a magyar történelemhez szorosan kapcsolódó településeket is meglátogassunk, mint: Székesfehérvár, Visegrád, Észak-Komárom, és természetesen Budapest is ott volt közöttük (a felsorolás nem teljes) több alkalommal is. A fővárosunk

természetesen többször is felkerült programjaink „térképére”... Érdekes, hogy első alkalommal a Külügyminisztérium épületében kezdtük az „ismerkedést”. A pályázati elszámolóból idézve: „A beszámoló összeállítását követően került sor az április 11-én tartott látóútra. Ennek keretében ismerték meg a hallgatók az ETK (Európai Tájékoztató Központ) tevékenységét, a Külügyminisztérium EU Politikai Kapcsolatok Főosztálya segítségével az utolsó téma előadását. Itt került sor a tanfolyam értékelésére, ahol az osztályvezető pozitívan ítélte meg a népfőiskola munkáját, és átadta a szorgalmasan járó hallgatóknak a részvételt tanúsító oklevelet. Majd ezt követően került sor a Parlament meglátogatására, és végül, de nem utolsó sorban a Zeneakadémián meghallgatott hangverseny zárta az egésznapos programot. A magyar történelem teljes körű feldolgozása – több mint 10 éves program keretében – többször is alkalmat adott budapesti látogatásokra. Emlékezetes volt a Terror Házában, a 301-es Parcella emlékhelyein, a Történeti Múzeumban és az Országos Széchenyi Könyvtár aktuális kiállításának megtekintése. Részlet *Balogh Csaba*, a tanfolyam hallgatójának írásából (1956-os forradalomról szóló sorozatunkhoz kapcsolódva):

„... A Népfőiskolai Társaságunk tagsága képviselőjében tisztelegtünk és koszorúkat helyeztünk el a hősökre emlékezve. A látóút következő állomása a közelben lévő Kisfogház meglátogatása volt. A Gyűjtő-fogházként is emlegetett Kisfogházban raboskodott és kivégzett forradalmárok emlékét az épület földszinti részén és udvarán kialakított Emlékhely őrzi. Itt a Kozma utcai börtön magán-zárkáiból vezették – mások mellett – kivégzéshez Nagy Imre miniszterelnököt, Maléter Pál honvédelmi minisztert is.”

Hazafelé az autóbuszon egymás közötti beszélgetésünkben szomorúan, érzékenyülve, de reménykedve állapítottuk meg: „Soha többet népet elnyomó rendszert, soha többé megtorlást”!

Hasonlóan maradandó élményt jelentett népfőiskolai csoportunknak a Várban tett látogatás, amikor Katona Tamás (1932-2013) vezette végig a résztvevőket, – aki egyébként több alkalommal tartott emlékezetes előadást népfőiskolánk programjai keretében – (sajnos, már nincs közöttünk)! Erről az alkalomról *Tuboly Sándorné* – a történelmi sorozat egyik hallgatója – így emlékezik írásában: „Megcsodáltuk az I. kerület gyönyörűen restaurált városháza épületét. A díszteremben vettük át a tanfolyam oklevelét, a hölgyek kézcsók kíséretében. A névsor végén lévén, legutolsónak kaptam meg az oklevelet, fájdalomdíjként kettő kézcsókkal!! Ilyen kedves epizódokra gondolok jó szívvel – „amíg élek én”.

A már eddigiek mellé feltétlenül kell még egy területet említeni, még pedig a határon túli látogatásainkat, amelyek több vonatkozásban is fontosak, emlékezetesek

voltak az utazások résztvevőinek. Ezzel összefüggésben erős motiváló tényezőt jelentettek számunkra a testvérvárosi kapcsolataink, amelyek Tata esetében elég széles körűek! Legközelebb esik hozzánk Szőgyén, a Felvidéken, ezért is alakult úgy, hogy a legtöbb látóút hozzájuk vezetett, de sikerült eljutnunk az Erdélyben lévő Szovátrára is, ami a távolság miatt jelent nehézséget. És ha már Erdély, akkor nem maradhat ki Kolozsvár és a partiumi Nagyvárad sem. Ezen utazásaink is számos „beszámolót” ihlettek, amelyekből szívesen idézek részleteket. Íme az egyik szőgyéni alkalomról néhány részlet: „A szíveslátás, vendéglátás – az időjárási szélsőségek ellenére – szinte vibrált a levegőben, ahogy a közös hang és a magyar szó együvé varázsolt bennünket. A testvériség fényeket varázsolt a szemekbe, mosolyt az arcokra, színessé tette a lelkünket... Amiért mentünk, kirándultunk, megtaláltuk. Élményekkel lettünk gazdagabbak. Örömmel, jó kedvvel telt el ez a szép nap. Köszönjük a Magyary Zoltán Népfőiskolának a szervezést, a lehetőséget, hogy Szőgyénben lehettünk, és a frissítő,

elmét fényesítő esőt az égieknek. Tisztelettel és szeretettel: *Somogyi Györgyné* népfőiskolás.”

Egy másik utazás, stílusosan szólva zarándokút alkalmával egészen Gramszentbenedekig is eljutottunk. Erről *Szabó Szerafina* úti társunk leírásának egyik részletét idézem: „A templom és a kolostor hangulatát nem tudom leírni, mindenkinek ajánlom: menjen el ide (vagy máshová) – ha teheti, s érezze, élje át maga a középkori ember érzéseit – amely elfogja az embert, ha mint parányi porszem egy gyönyörű gótikus katedrálisba lép. Engem mindig – most is! – magával ragad és elvarázsol.”

Bíró László barátunk a következő módon rögzíti élményeit a fentiekéről: „A buszból kiszállva szemünk elé tárult az erődnek is beillő kolostor, ami látványának lenyűgöző, méretében pedig monumentális volt. Meglehetősen önbizalommal vágunk neki az emelkedőnek, mivel már mögöttünk volt a nyitrai és a lévai várak „megmásása”. Ahogy felértünk, a 48 méter magas tornyok lábainál még mindig törpének éreztük magunkat. Az épületegyüttesnek nem csak a magassága, egyéb méretei

is jelentősek... A tervezett programunkat teljesítve, Párkányon és Esztergomon keresztül érkeztünk Tatára. Közeledve Esztergomhoz meglátva a táj fölé emelkedő látképet, összekapcsolódott bennünk az a szál, amit a történelem szétszakított.”

Kedves Olvasó! Ha már a zarándoklat szóba került, akkor még egy témakört, illetve a hozzákapcsolódó látogatásainkból néhány példát feltétlenül említeni kell. Az egész a „Biblia Éve” idején (2008) indult és biztosak voltunk abban, hogy sokan kíváncsiak lesznek rá, de bennünket is meglepett, amikor az alap esetben 50-60 fős előadóteremben kb. 100-an zsúfolódtunk össze, és még mindenki nem is fért be... Ezért is lett a kezdete ez a programunk a vallástörténeti sorozatainknak, amelyben kiemelkedő helyet kaptak a szerzetesrendek. A látóútak sora is számos lehetőséget adott az elméleti ismeretek kiegészítéséhez, pl. a Károli Gáspár Református Egyetem Biblia Múzeuma, de felkerestük a helyi érdekességnek számító Majki remeteséget is (Oroszlány mellett). A legnagyobb hatása – feltehető-

en – mégis Pannonhalmának volt, részben 1000 éves múltja és történelmi jelentőségű hatása miatt, de Várszegi Asztrik – akkori főapát – személyisége is hozzájárult, hogy ismét *Tuboly Sándorné* idevágó írásából idézzek (amelynek a címe: Mi a szerzetesség? volt): „A címben szereplő kérdésre Várszegi Asztrik főapát úrtól kaptunk választ. Tájékoztatóját Weöres Sándor idézettel kezdte: „...*Alattunk a föld, felettünk az ég, bennünk a lét-
ra.*” A szerzetesség: keresni az utat a föld és az ég között. A Főapát-ság területén belül megismertette velünk a szerzetesek mai életét. A napi háromszori közös imádkozás mellett mindenki dolgozik. Sokféle szolgálatot látnak el: lelkipásztorit a környező településeken, tanítanak, nevelnek, szociális otthont tartanak fenn. Önellátók, nem szorulnak állami támogatásra. Így érvényesül Szent Benedek tanítása: „*Imádkozzál, dolgozzál és olvass, ... hogy mindenben dicsőíttessék az Isten.*” A nap folyamán sokféle szépséggel találkoztunk, de a legmélyebb benyomást Várszegi Asztrik sugárzó személyisége tette: békét és örömet kívánva dedikációt is kaptunk tőle.”

KERESZTESI JÓZSEF (1943): Egy kicsi Veszprém megyei faluban – Veszprémpinkócon – születtem, és azon a tájon kerültem kapcsolatba az irodalommal, majd irodalmi színpaddal (Ajka), ami a népműveléshez is elvezetett (Devecser, Járasi Művelődési Ház). Családi okok révén kerültem Tatára. Tata különleges város. Szereltem első találkozásra (1972). Megismerve még vonzóbbá vált. Olyan példákat követhettem, mint Körmendi Géza (tanár, helytörténész, gimnáziumi igazgató), Kálmán Attila (tanár, igazgató, a tatai református középiskola alapítója, a régi népfőiskola emlékeinek ápolója) és Kiss István (Magyar Z. vezető munkatársa)... Népművelőként számomra természetes volt a népfőiskola újraindításának választása 1995-ben, annál inkább, mert előző években részese lehettem a közösségfejlesztési szakma születésének Beke Pál – Varga Tamás és Vercseg Ilika mellett. Sőt, hogy érdekesebb legyen a szakmai létem, néhány kollégával bekapcsolódtunk a Budapest Környéki Népfőiskolai Szövetség létrehozásába, azután kezdeményeztem (és vezettem) a „KÉVE” – Komárom-Esztergom Megyei Közösségfejlesztők Egyesülete megalakítását, én indítottam el a Tatai Zenebarátok Egyesülete tevékenységét is, és vezettem 10 évig. Visszatérve az MZNT-hez, köszönet érte mindenkinek, különösen dr. Márkus Mihály alapító (református püspök) elnökünknek és tagjainknak, az első támogatóknak, az indulást segítő személyeknek, szervezeteknek és nem utolsósorban lelkes Tagságunknak!

Laudáció Újszászy Kálmán Bethlen-díjának átadásán (1988)*

Újszászy Kálmán neve már régóta szellemiséget, nemzeti értéket is jelent; a pataki szellem, a magyar protestantizmus jelképét és élő örökségét; magyarságot és emberséget, küzdelmet és hűséget. Újszászy Kálmánt mondunk, és Sárospatakra gondolunk, Sárospatak örökségéről beszélünk s Újszászy Kálmán derűs mosolyát látjuk; itthoniak és a nagyvilágba szóródottak egyaránt. Szírtén álló értékörzőnek tudjuk a patakiakat, az alapítók, a tanárok és tanítványok, a Perényiek, a Rákócziak, Comenius, Bethlen Miklós, Kazinczy Ferenc, Teleky László, Kossuth Lajos, Fáy András, Tompa Mihály, Erdélyi János, Izsó Miklós, Szabó Zoltán, Nagy Barna örökségét őrző és továbbadó fákyaaembernek és tudós professzornak. Akinek egy mosolyáért, egy kézfogásáért a kis haza és a nagyvilág minden tájáról örömmel zarándokolnak a magértő fiai a Bodrog-parti Athénba.

Újszászy Kálmán maga is a pataki szellem fákyavivőjének vallja magát. Élete egyik nagy fordulóján önmagát, s szándékait fölmutatva azt a mondatot írta hitvallása fölé, amely a háromszázadik évfordulóját ünneplő pataki kollégium homlokán ragyogott: „Három fákyám

ég: hit, haza, emberiség!” A kollégium jelmondatát választotta a maga jelmondatának is. Úgy érezte, ezzel is Patak örökségéhez kapcsolódik. Ez lobogott már Lorántffy Zsuzsanna szívében, a hit, haza és emberiség muzsikált ki a Nagy Fejedelem tetteiből, ez a három ige volt a meghatározó Széphalom szent öregjénél, ez Fáy Andrásnál, a haza mindenésénél, s a jelmondatot, a formulát valószínűleg megfogalmazó diák és tanárelőd Erdélyi Jánosnál.

A hit – Újszászy Kálmán megfogalmazásában – az ősök, a hitvalló gályarab ősök hitét jelenti, abban a meggyőződésben, hogy „a hit plántáját el kell ültetni, hogy annyira szükséges gyümölcsseit meghozhassa a mindenkori embernek, tehát a mainak is”. A haza szívében a Mindent jelentette és jelenti; olthatatlan tüzzel; a múltat, a jelent, a tájat, az embereket, a folyóvölgyet, ahol ősei éltek, a dédapát, aki honvéd volt Kossuth seregében, Zemplén földjét, ahol „a szabadság oroszlánjai” tanyáztak, s a nagyvárosok és a megbúvó kicsi falvak minden magyarját. Újszászy Kálmánnak olyan valóság a honszerelem – megírta –, amilyen valóság a hon. „Nekem annyira va-

lóság – vallotta és vallja – Kazinczyval szólva »a haza szent szeretete«, hogy azt az esküt, amellyel egy másik szerelmet pecsétel meg az ember, hazámra vonatkoztatottan is el tudom mondani olyan szenvedéllyel és olyan halálos komolyan, mint ahogy azt a másikat mondtam el egykor: vele megelégszem, vele szentül élek, hozzá hű leszek, és őt sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában, holtomiglan vagy holtáiglan hitetlenül el nem hagyom!”

A rendületlenül vallomása ez; idézni lehetne az iskolakönyvekben is hazája földjéről és embereiről, történelméről és jelen küzdelmeiről írott szavait. Pedig ha valaki, a végeken küzdő Újszászy Kálmán igazán tapasztalhatta s nagyon jól tudja: „...ez a haza kicsiny. A mi népünk a világ kis népeinek egyike, s növésre sem tartozik az erősek közé...” De azt is tudja: „...egy nép nagysága és ereje nem csupán fiainak számától függ, hanem a fiak minőségétől is.” S hazájának élve is tudja: „...az emberi tehetség a Föld minden nemzetének egyformán adatott, s ha lehetőség nyílik rá, virágba borul és érett gyümölcsöket terem”.

* A laudáció az *Alapítvány a nemzet javáért* (Szerk: Bakos István) Püski-BGA 2005. 315 p. 210-213 oldalán jelent meg, *A Bethlen Gábor Alapítvány 1988. évi díjátadó ünnepén elhangzott laudációk* között.

Keresztény voltát a hitben, házához tartozását a szeretetben szemléli Újszászy Kálmán; az emberiség tekintetében pedig reményességben él. És segít mindenkinek – bármily nemzethez tartozó is –, aki a reménységet táplálja az emberi szívekben.

Innen, a három fáklya fénye felől érthetjük meg igazán Újszászy Kálmán történelmi útját, vállalt küldetését. Ő még a történelmi Magyarország fiaként indult – 1902-ben, Illyéssel született egy esztendőben –, első ifjúságában még zavartalanul hitte, hogy Magyarország „gyönyörűbb, mint a nagyvilág, otthon érezte magát az egész Kárpát-medencében, a Duna-Tisza közén éppen úgy, mint Erdély bércei között vagy a Garam partján. Mint szívével ő is átölelte „az egész történelmi hazát”; inkább múltjával, mint jelenével, de mindig Európát idéző távlataival. S még iskoláinak derekára sem ért, mikor „minden összeomlott”. Mikor a megálmodott álmok szinte mind-mind visszájára fordultak. Rettenetesen nagy feladatot kapott a sorstól az ő nemzedéke: a réginek minősülő Magyarország helyett egy új Magyarországhoz kellett alapot rakni.

Irodalmunkból ismerős eme nemzedéknek az útja: Illyésék, Németh Lászlóék nemzedékének jutott a szerep, hogy történelmünk lefelé hullását megállítsák s méltó hazát álmodjanak a szívben, illetve teremtsenek a valóságban is. Más alapról indulva más eszközökkel Újszászy Kálmán és társai is hasonló feladattal birkóztak. Újszászy Kálmán és majdani tanártársai ébresztője a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség volt, az 1921-es tahi táborozás. Az a meggyőződés, hogy a nagy zűrzavarban az evangélium lehet az egyetlen olyan eszme, amelynek segítségével új Magyarországot lehet építeni. A táborban feltöltődve határozották el, alig húsz évesen, hogy

1988 Újszászy Kálmán (jobb elől) a Bethlen Gábor-díj átadásán

ösztönzői lesznek a megújulásnak; a szellemi és lelki megújulásnak; mozdulnak és mozdítanak a később minőséginek nevezett célok megvalósítása felé.

A feladat igazán nem volt könnyű, még Sárospatakon sem. A negy századik évfordulójához közeledő kollégium, akkor, Trianon után, az ország peremére szorult, alapítványai elértéktelenedtek, diáksága egyharmadát elveszítette; létében is veszélyeztetett volt. Ebből a mélységből kellett felemelkedni, mint már annyiszor négy évszázados történelme során. S Újszászy Kálmánék, a kollégium ifjú tanárai, erre a munkára, a megmentés, majd a felemelés nagy munkájára vállalkoztak. Új utak, új lehetőségek keresésére. A kiindulásuk egyházi volt, pedagógiai volt, de keresésük iránya és célja egybeesett azzal, amelyet a népi irodalom egyre tudatosabb politikai, történelmi vállalással is fogalmazott. A pataki főiskolán Szabó Zoltán fokozottan a parasztságra fordította teológusok figyelmét, Újszászy Kálmán faluszemináriumot indított és járta diákjaival a Bodrog-köz falvait, majd Szabó Zoltán és Újszászy Kálmán megszervezték a népfőiskolát, s Patak hagyományához kapcsolódva, a „mocsárfenék-bányászás” szelle-

mében indították a tehetségmentés missziós munkáját; realizálni törekedve Csokonai és Arany, Ady és Móricz, Bartók és Kodály népi tehetségeket mentő álmait... Hallatlanul nagy munkát végeztek Újszászy Kálmánék; a magyar művelődés történetében az egyik legszebb fejezetet írták. Emberek sokaságát nevelték a jövő szolgálatára. Ma is ráismerni Patak neveltjeire, parókiákon, katedrákon, ahol erősebben lobbannak a fények, igen csak járt vagy jár egykori pataki diák is. Patakról, az Újszászy Kálmánék alakította szellemről irodalmunk kezdettől elismeréssel beszélt: Móricz Zsigmond a pataki népfőiskolát is „lélek- és jellemképző” tanfolyamként méltatta. A kis nép nagy lélek gondolatával birkózó Németh László is nyert a pataki kollégiumtól sugallatot.

A második világháború után ismét új feladatokat kapott a történelemtől Újszászy Kálmán. A kollégiumnak előbb a teológiája, majd a gimnáziuma is megszűnt; a várost a provincializálódás veszedelme fenyegette. Újszászy Kálmán arra vállalkozott, hogy a kollégium szellemét megőrizze, s az értékeket a jövőnek megmentse. Ezért vállalta egyháza főgondnoki tisztét, s már előbb a Tiszán inneni Református Egyházkerület Tudományos

Gyűjteményének a megszervezését. Ez is nagy és fontos munka volt. Négy ilyen tudományos gyűjteménye van a magyar református egyháznak; a pápai, a budapesti és debreceni is nagy jelentőségű. Történelmi múltú kollégiumainkban korábban csak könyvtárak és levéltárak voltak, most gyűjteményekké alakultak; a területükért felelősséget vállaló gyűjtőkönyvtárrá, gyűjtőlevéltárrá, gyűjtőmúzeummá; más egyházak hasonló szolgálatával együtt megtalálták helyüket – saját színeiket megőrizve a magyar művelődéspolitiká egészében. Sárospataknak azonban van még egy megkülönböztető értéke is. Újszászy Kálmán jóvoltából. Itt van az Amerikai Magyar Református Gyűjtemény; az amerikai magyar reformátusság gyülekezeti és egyháztársadalmi életének írásos emlékei; értesítők és jelentések, évkönyvek, emlékfüzetek, naptárak, folyóiratok, prédikációk; az amerikai magyar reformátusság közel száz esztendejéről beszélő dokumentumok.

Gondoljuk el: hasonló gyűjtemény csak egy van még a világban: az Egyesült Államokban, a pennsylvániai Ligonierben, az amerikai magyar reformátusság legjelentősebb egyházépítői, szeretetszolgálati és művelődési intézményeinek színhelyén – annak is volt pataki diák a mostani igazgatója.

Természetesen, Újszászy Kálmán elveinek megfelelően, a pataki Amerikai Magyar Református Gyűjtemény nem csak az észak-amerikai, de a dél-amerikai és az ausztráliai magyar reformátusok kiadványait is gyűjti. S nem is csak a református jellegű iratokat, de a testvér-egyházak dolgait is. S nem csak az egyházi színezetűeket, de mindent, ami a kivándorolt magyarság körében született magyar vonatkozású sajtótermék; akár tudományos, akár irodalmi jellegű, s bármilyen nyelven – magyarul vagy a befogadó országok nyelvein beszélnek vére-

inkről a szétszórtságban, a diaszpórában élő magyarságról.

A gyűjtemény – hosszú gyűjtőmunka után – 1966 nyarán érkezett hazánkba; akkor talán még az anyanyelvi konferencia terve sem született meg. Azóta gyűjti Sárospatak rendületlenül az egész szétszórtság forrásanyagát. Természetesen a Magyar Tudományos Akadémia tudtával, segítségével is gyarapodik a gyűjtemény, de mindenek előtt – az Újszászy Kálmán iránti bizalomból. Bárki, bárhol, szívesen küldi: Patakon, Kálmán bácsinál van a legjobb helye, aki változatlanul a legnagyobb odaadással rendezi a sokasodó anyagot: tíz órától háromig minden napját a gyűjteménynek áldozza. Most is, nyolcvanhatodik évében járva. Tudja: ezzel is az összekötő szálakat erősíti, a kapcsolatot országok, földrészek, s mindenekelőtt a szívek, az itthon élők és a diaszpórába szakadtak között. Még csak egy beszédes példát hadd említsek: *A kitántorgott egyház* Kanadában élő történetíró tiszteletese, Komjáthy Aladár is Újszászy Kálmán tanítványának tudja magát. Pedig sohasem volt, nem lehetett

pataki diák. De megismerhette a nagy professzor írásait, s kezét foghatott vele. S Újszászy Kálmán személyisége talán még az írásainál is nagyobb, maradandóbb hatást sugároz. A nagy tanár nemzedéknek ő az egyik legnagyobb hatású személyisége, aki a diákot kezdetől maga mellé tudta emelni. Nem lehet nagyobb érzése ma sem a Patakra látogatónak, mint vele koccintani a régi patrícus ház nagy diófája alatt. A Perényiek, a Rákócziak, de alapítványunk névadója, a kollégiumalapító Bethlen Gábor fejedelem is örömmel emelné a kupáját: igen, ilyen tanárokat álmódott ő a kollégiumokba. Embereket, magyarokat, tudós és tiszteletes tanárokat, akik átveszik s tovább viszik és továbbadják a fáklyákat. Mind a hármat: a hit, a haza az emberiség fáklyáit.

Az élet nagy ajándékának tudom, hogy a Bethlen Gábor Alapítvány nevében én köszönhetem a neki adományozott **Bethlen Gábor-díj** átadásakor.

Jó egészséget, kedvet, erőt, további eredményes munkát kívánunk Újszászy Kálmán professzor úrnak, kedves Kálmán bátyánknak.

CZINE MIHÁLY (Nyírmeggyes, 1929. április 5. – Budapest, 1999. január 21.) Széchenyi-díjas (1994) magyar irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár.

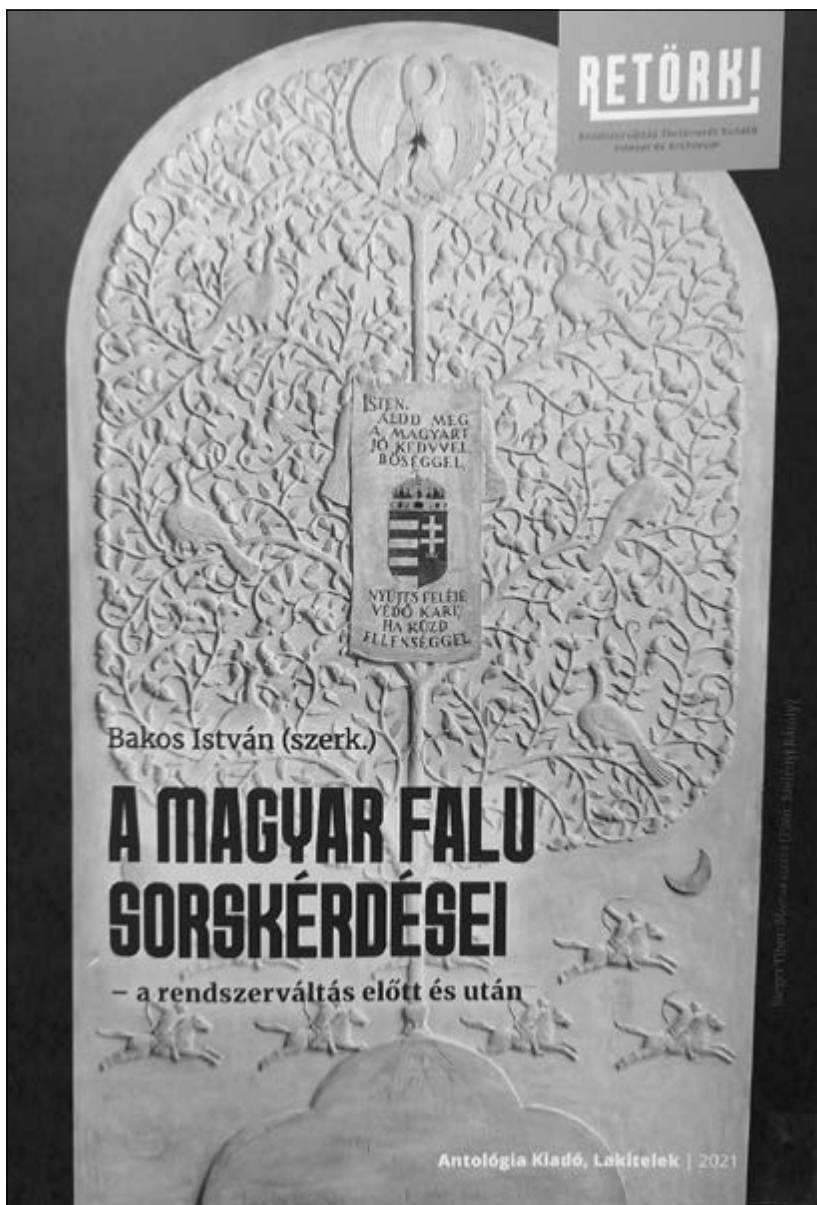
A magyar falu sorskérdései a rendszerváltás előtt és után*

„A falu a nemzet életében is, a nemzeti lét alapjaiban is az állandóságot és biztonságot nyújtotta a magyarságnak. Azt az őserőt képviselte, amely éppen a falu léte által oly sokáig rendíthetetlennek tűnt. Az anyanyelvben, annak táji változataiban, a kulturális hagyományokban, történelmi emlékeztében, meséiben, legendáiban, hiedelmeiben és dalaiban, táncaiban, munkájában és ünnepnapjaiban csak a falu őrizte biztonsággal a magyarságot.”

Még szívesen idéznénk tovább **Bíró Zoltán** A falu emléke című írásának fájdalmasan szép gondolatait, de a kötet, amelynek hátsó borítóján olvashatók sorai, nem a nosztalgia ébresztésének céljával született. **Bakos István** szerkesztő hét nagy fejezetre tagolja a 35 írásból álló kötetet, amely a tévesztés brutális győzelmétől – a településfejlesztésnek nevezett faluromboláson át – napjainkig tárja fel a magyar falu sorskérdéseit különböző műfajokban.

Tanulmányok, interjúk, dokumentumok, személyes emlékek váltják egymást.

A szerzők – agrármérnök, közgazdász, orvos, tanár, lelkész, történész, geográfus, statisztikus, építész-mérnök, néprajzkutató, táj-

* Másodközlés a Felvidék.ma oldaláról, 2021.05.12.

ökológus, író, politikus, újságíró, előadóművész – különböző nézőpontból, különböző tapasztalatok birtokában fejtik ki gondolataikat.

Céljuk azonban ugyanaz: megmenteni, vagy a mai igényekhez igazítva újrateremtteni a falu régi értékeit a tanyai gazdaságoktól a Hanga szövetségéig, a falugondnokságtól az ökológusokig, a népi kultúrától a természet megőzéséig.

Két, politikusi szerepe révén ismert személy írása fogja keretbe a kötetet: *Andrásfalvy Bertalan* néprajztudós, az Antall-kormányban művelődési és közoktatási miniszter egy Heves megyei falu, Átány sorsán keresztül mutatja be a magyar falu hajdani életét és értékeit a könyv első tanulmányában. A kötetet záró riportot, beszélgetést pedig *Lezsák Sándor* íróval, az Országgyűlés alelnökével, a Lakitelek Alapítvány és Népfőiskola alapítójával, feleségével és Anna lányukkal készítette Mátyus Aliz szociológus a háromgenerációs család értékőről és továbbadó szerepéről.

Akihez az irodalom és a történelem áll közelebb, azoknak ajánlom Gy. Szabó András előadóművész, író Apám faluja című hangulatos írását, *Albert József* veszprémi egyetemi tanár drámai naplóját: 1956 Bácsszentgyörgyön, vagy *Dávid Gyula* erdélyi irodalomtörténész Az én huszadik századom – száz esztendő tíz pillanatképből című esszéjét.

A tanulmányok többsége – nem véletlen, hogy a könyv a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet sorozatában jelent meg – azoknak az esztendőknél a folyamataival foglalkozik: a kistalvák sorsával, amelyek létét már az 1970-es évek településhálózat-fejlesztésnek nevezett terv is fenyegette, a térszervezésről az infrastruktúra hiányáig.

A rendszerváltás talán a falvak népében keltette a legtöbb reményt, de hamar elmúlt az eufória, amikor az önállósult falvak alól kétes privatizőrök húzták ki a talajt. A fájdalommal teli tényekről szóló írások mellett

azonban ott sorakoznak az agrárium kiváló szakértőinek elemzései, hogy csak néhány címet említsünk: *iff. Fekete Gyula*: Lakjuk be az országot! Nincs szerep nélküli település!, *Tanka Endre*: Hogyan állítható talpra a magyar mezőgazdaság a XXI. században?, *Ángyán József*: Magyar föld, magyar vidék, *Dr. Lovász János*: Faluépítés. Utóbbi a gazdasági kérdések mellett a népfőiskolák fontosságát hangsúlyozza, melyek a társadalom önálló érett tagjaként való viselkedésre tanítanak.

A szerkesztő az előszóhoz motorként egy Keresztúry Dezsőtől származó idézetet választott: „Sorsunk nálunk nagyobb hatalmak kezében van, de jellemünk a magunkéban.” Közvetve ezt példázák az írások, olyan személyiségek tollából, akiknek munkásságát, nevét jobbra csak azok ismerik, akiknek valóban szívügye a magyar falu sorsa. Ezért külön dicsérendő, hogy Bakos István a szokásos 2-3 sornyi életrajznál hosszabbat, gazdagabbat közölt mindegyikükről.

Honlap és magazinműsor népszerűsíti a közművelődési jó gyakorlatokat

A Nemzeti Művelődési Intézet 2021. március 17-én indította el a közművelődési szakma új online felületét a JogyakorlatON weboldalt (www.jogyakorlaton.hu). A fe-

lület célja, hogy a közművelődési jó gyakorlatok, megoldási alternatívák, valamint kreatív kezdeményezések számára új közösségi felületet biztosítson.

A közös gondolkodásra invitáló honlap a koronavírus-járvány alatt a tanácskozások, konferenciák, szakmai napok eseményeit helyettesítve biztosította a tapasztalatcserét, a jó gyakorlatok megosztását, amelyre a pandémia idején igen nagy szükség volt.

A felületen a Nemzeti Művelődési Intézet minden héten szerdán 10 órától online szakmai munkaértekezletet tart a Kárpát-medencében közművelődési területen dolgozó kollégáknak, amelyen – a tudásmegosztás jegyében – a településekről beérkezett jó gyakorlatokat, mintaprojektet osztja meg a szakmai kollégákkal.

Az online közvetítésbe néhány hét alatt több ezeren kapcsolódtak be, mára a felület bizonyította, hogy

a szakmai szolgáltatásnak nemcsak a pandémia idején volt létjogosultsága, hanem a kulturális élet újraindulása után is.

A webfelület legérdekesebb videóit azonban önálló életre kelnek, a nézők 2021 nyarától találkozhatnak a Látóúton – Közművelődési magazinnal a települési televíziókban a Helyi Televíziók Országos Egyesületével történt együttműködés eredményeképpen.

A műsorsorozatban olyan közösségi kezdeményezések kapnak bemutatkozási lehetőséget, amelyek nemcsak a szakembereknek, hanem a helyi közösségek és a települések aktív lakosai számára is érdekesek, példaeértékűek.

NIMRÓD SZABADIDŐ- ÉS TÁJPARK (FOTÓ: KOVÁCS ZOLTÁN)

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL JELENIK MEG